

LATVIJAS BANKAS 2008. GADA PĀRSKATS

LATVIJAS BANKAS 2008. GADA PĀRSKATS

Grafiskajos attēlos ar punktiem atzīmēts rādītāja faktiskais lielums, ar līnijām – šo rādītāju aproksimējošā līkne. Rādītāja katras dienas mērījumu aproksimējošā līkne ir vairāk izcelta nekā faktiskā lieluma līkne.

Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

- attiecīgajā periodā nav darījumu vai nav atlikumu.*
- x dati nav pieejami vai rādītājus nav iespējams aprēķināt.*
- 0 rādītājs mazāks par 0.5, bet lielāks par nulli vai rādītāja aprēķina rezultāts ir nulle.*

Latvijas Bankas prezidenta ievadvārdi	5
Latvijas Bankas vīzija un misija	8
Tautsaimniecības attīstība un monetārā politika	9
Ārējā ekonomiskā vide	10
Inflācija	12
Iekšzemes kopprodukts	13
Darba tirgus	15
Ārējā tirdzniecība un maksājumu bilance	16
Fiskālā politika	18
Banku attīstība	19
Naudas piedāvājums	20
Kredītu un noguldījumu procentu likmes	24
Starpbanku tirgus	26
Naudas bāze	27
Valūtas tirgus un Latvijas ārējais parāds	28
Vērtspapīru tirgus	30
Centrālās bankas darbība	33
Latvijas Banka Eiropas Centrālo banku sistēmā un Eiropas Savienības institūcijās	34
Stratēģiskā plānošana	34
Valūtas maiņas politika un ārējās rezerves	35
Monetārās politikas instrumenti	36
Ekonomiskā izpēte, analīze un prognozēšana	38
Skaidrās naudas apgrozība	39
Statistika	43
Maksājumu un norēķinu sistēmas	45
Maksājumu sistēmu pārraudzība	46
Vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzība	47
Finanšu stabilitāte	47
Kredītu reģistra darbība	48
Informācijas tehnoloģijas	49
Sabiedrības informēšana	49
Organizatoriskā attīstība	51
Personāla attīstība	52
Risku pārvaldīšana un kvalitātes vadība	54
Iekšējais un ārējais audits	54
Grāmatvedība un budžeta vadība	55
Sadarbība ar starptautiskajām organizācijām	56
Sadarbība ar ārvalstu centrālajām bankām un tehniskā palīdzība	56
Latvijas Bankas 2008. gada finanšu pārskati	59
Balance	60
Peļņas un zaudējumu aprēķins	62
Kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskats	64
Naudas plūsmas pārskats	65
Finanšu pārskatu skaidrojumi	66
Neatkarīgu revidentu ziņojums Latvijas Bankas padomei	99
Pielikumi	101
1. Monetārie rādītāji 2008. gadā	102
2. Latvijas Bankas 2008. gada mēnešu bilances	103
3. Latvijas Bankas 2004.–2008. gada bilances	104
4. Latvijas Bankas 2004.–2008. gada peļņas un zaudējumu aprēķini	105
5. Latvijas Bankas noteiktie Lielbritānijas sterliņu mārciņas, Japānas jenas un ASV dolāra kursi	106
6. Latvijas Bankas struktūrvienības 2008. gada beigās	107
7. Latvijas Bankas struktūra 2008. gada beigās	110
8. Latvijas Bankas pārstāvniecība starptautiskajās organizācijās	111
9. 2008. gadā publicētie Latvijas Bankas izdevumi	113
10. Latvijas Bankas pamatuzdevumu izpildes 2008. gada normatīvās aktualitātes	114
11. Termins	116

SAĪSINĀJUMI

AS	akciju sabiedrība
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CEBS	Eiropas Banku uzraugu komiteja
CFS	citi finanšu starpnieki, izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus
CIF	preces vērtība, ietverot transporta un apdrošināšanas izmaksas līdz importētājvalsts robežai (<i>cost, insurance and freight at the importer's border</i>)
CSP	Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EFK	Ekonomikas un finanšu komiteja
EK	Eiropas Komisija
EKS	Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība
ERAB	Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka
ES	Eiropas Savienība
ES10	valstis, kuras pievienojās ES 2004. gada 1. maijā
ES12	valstis, kuras pievienojās ES 2004. gada 1. maijā un 2007. gada 1. janvārī
ES15	valstis, kuras ietilpa ES pirms 2004. gada 1. maija
Eurostat	Eiropas Kopienų Statistikas birojs
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
FM	Latvijas Republikas Finanšu ministrija
FOB	preces vērtība, ietverot transporta un apdrošināšanas izmaksas līdz eksportētājvalsts robežai (<i>free on board at the exporter's border</i>)
FRS	ASV Federālo rezervju sistēma
IIN	iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	iekšzemes kopprodukts
ISO	Starptautiskā Standartizācijas organizācija (<i>International Organization for Standardization</i>)
LCD	Latvijas Centrālais depozitārijs
M0	naudas bāze
M1	šaurās naudas rādītājs
M2	vidējās naudas rādītājs
M3	plašās naudas rādītājs
M2X	plašā nauda
MFI	monetārā finanšu iestāde
NACE	Ekonomiskās darbības statistiskā klasifikācija ES (<i>Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne</i>)
NĪN	nekustamā īpašuma nodoklis
NVS	Neatkarīgo Valstu Savienība
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OMXBGI	Baltijas akciju cenu indekss
OMXR	NASDAQ OMX Rīga (līdz 2009. gada 12. janvārim – Rīgas Fondu birža) indekss
OMX Riga	kapitalizācijas indekss, kas tiek attiecināts pret iepriekšējo vērtību un raksturo kopējo ieguldījuma atdevi un kurā ietvertas visas Rīgas Fondu biržas Oficiālā un Otrā saraksta sabiedrību akcijas
PVN	pievienotās vērtības nodoklis
SAMS	Latvijas Bankas starpbanku automatizētā maksājumu sistēma
SEPA	Vienotā eiro maksājumu telpa (<i>Single Euro Payments Area</i>)
SDR	Speciālās aizņēmuma tiesības (<i>Special Drawing Rights</i>)
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SNB	Starptautisko norēķinu banka (<i>Bank for International Settlements</i>)
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
Valsts kase	Latvijas Republikas Valsts kase
VAS	valsts akciju sabiedrība
VKM II	Valūtas kursa mehānisms II
VNS	Latvijas Bankas vērtspapīru norēķinu sistēma
VSAOI	valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas

Latvijas tautsaimniecībai 2008. gads bija krasu pārmaiņu laiks – no ekonomikas pārkaršanas seku pakāpeniskas izlīdzināšanās, kas bija cerīgi sākusies ar IKP izaugsmes tempa, inflācijas un tekošā konta deficīta samazināšanos, līdz nepieciešamībai lūgt starptautisko palīdzību, lai novērstu iespējamu valsts maksātnespēju un plašu tautsaimniecības krīzi. Tā cēloņi meklējami iekšzemes un starptautiskajās norisēs un to sakrītībās.

Mudinājumi valstij straujas izaugsmes laikā saimniekot ar budžeta pārpalikumu, lai koordinēti pretdarbotos ekonomikas pārkaršanai un veidotu drošības rezervi sliktākiem laikiem, tika uzklausti novēloti. Cerot strauji panākt ES dzīves līmeni, kam spārnoja dalība ES, tās fondu, tiešo investīciju, ārpus Latvijas strādājošo sūtīto līdzekļu, bet visvairāk – kreditēšanas ekspansijas radīts pārspīlēts optimisms, nesadzirdēti palika centrālās bankas un citu ekspertu brīdinājumi par ekonomikas pārkaršanu un tās radītiem riskiem tālākai attīstībai. Tā sekas kļuva sāpīgi jūtamas, kad Latvijas ekonomiskās attīstības cikls nosvērās lejup un strauji saruka IKP un nodokļu ieņēmumi. Kopš 2008. gada otrās puses to pastiprināja arī spēji saasinājusies globālā finanšu krīze.

Novembrī finanšu sistēmas stabilitātes un tautsaimniecības raitas funkcionēšanas apsvērumi lika valstij pārņemt otru lielāko Latvijas komercbanku. Tam nepieciešamie līdzekļi kļuva par izšķirošo mudinājumu vērsties pie starptautiskajiem aizdevējiem – Eiropas Komisijas, Starptautiskā Valūtas fonda, Pasaules Bankas un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas –, decembrī vienojoties par kredītlīniju 5.3 mljrd. latu (7.5 mljrd. eiro) apjomā trim gadiem.

Aizdevuma pamatā ir vairāki nosacījumi, kuru veiksmīga izpilde palīdzētu stabilizēt Latvijas ekonomisko situāciju un radītu nosacījumus ilgtspējīgai izaugsmei nākotnē: atbildīga budžeta politika, iepriekšējos gados darba ražīgumu apsteigušo algu samazinājums, banku sistēmas stabilizācija un ilgi atliktu strukturālo reformu īstenošana veselības aizsardzībā, izglītībā, valsts pārvaldē. Programmas stūrakmens ir eiro ieviešana 2012. gadā un nemainīga lata kursa piesaistes politika eiro, apzinoties, ka nacionālās valūtas devalvācijas radītie zaudējumi Latvijai būtu dziļāki nekā šķietamie vai reālie eksporta konkurētspējas guvumi.

Sagaidot inflācijas kritumu gada gaitā, kā arī redzot, ka bankas ar lēnāku kreditēšanas kāpumu mazāk ietekmē iekšzemes pieprasījumu, Latvijas Banka 2008. gadā mīkstināja stingras monetārās politikas noteiktos ietvarus. Svarīgākais monetārās politikas instruments bija banku obligāto rezervju prasības – noteikts procents no to saistībām, kas

noguldāms centrālajā bankā. Ekonomikas pārkaršanas periodā celto rezervju normu Latvijas Banka 2008. gadā pakāpeniski samazināja no 8% līdz 3% un 5% atkarībā no saistību termiņa. Šāda centrālās bankas politika atbalstīja arī banku sistēmu, kurai pasaules finanšu krīzes saasinājuma laikā tādējādi atbrīvojās ievērojams likviditātes apjoms. Refinansēšanas likme, kam fiksēta lata kursa apstākļos ir vairāk signalizējoša nekā reāla ietekme, netika mainīta (6.00%), bet noguldījumu iespējas un aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme tika izmantota, lai veicinātu starpbanku tirgus aktivizēšanos. Savukārt 2009. gada martā refinansēšanas likme jau samazināta līdz 5%.

Raugoties nākotnē, izšķiroša nozīme būs valdības spējai veidot stabilizācijas programmai atbilstošu fiskālo politiku, nepārsniedzot noteiktos budžeta deficīta mērķus un īstenojot iecerētās strukturālās reformas. Tas nebūs viegli, apzinoties, ka gan iekšzemes, gan ārējo faktoru ietekmē turpināsies ekonomiskā lejupslīde, tomēr vitāli nepieciešams, domājot par tautsaimniecības sabalansētas un ilgtspējīgas izaugsmes atsākšanos. Ne mazāk svarīga ir arī kreditēšanas veicināšana: papildus jau izmantotajiem monetārās politikas stimuliem tā atbalstāma ar valsts garantiju shēmas starpniecību, palīdzot banku sektoram pieņemt lēmumus pieaugušās nenoteiktības apstākļos.

2008. gadā izlaistas sešas jubilejas un piemiņas monētas, vairākas no tām veltot Latvijas valsts 90 gadu jubilejai. Turpinot dažādot Latvijas naudas dizainu ar ierobežotas tirāžas 1 lata monētām, Latvijas Banka laida apgrozībā monētu ar ūdensrozes un ar skursteņslauķa attēlu. Tradicionālajā Latvijas sabiedrības aptaujā par "Latvijas gada monētu 2007" atzīta "Laika monēta II".

Par svarīgu pienākumu Latvijas Banka uzskata padziļināt sabiedrības izpratni par tās darbību, pieņemtajiem lēmumiem un Latvijas tautsaimniecības attīstību. Tāpēc aktuālākie jautājumi, t.sk. eiro ieviešanas nepieciešamība un neatliekamība, kļuva par 2008. gada oktobrī organizētās Latvijas Bankas gadskārtējās konferences ziņojumu un diskusiju tematiem.

Sirsnīgi pateicos Latvijas Bankas padomei un valdei par veiksmīgu Latvijas Bankas darba organizāciju un ikvienam darbiniekam – par radošo veikumu un atbildīgo ikdienas darbu, veicinot Latvijas Bankas uzdevumu izpildi.

Ilmārs Rimšēvičs
Latvijas Bankas prezidents
Rīgā 2009. gada 5. aprīlī

VĪZIJA

Latvijas Banka ir neatkarīga un savus uzdevumus veic, sabiedrības interešu un augstas profesionālās atbildības vadīta. Tā pilnvērtīgi darbojas ECBS, sadarbojas ar citām ES institūcijām un veido stabilu un labvēlīgu vidi Latvijas tautsaimniecības attīstībai.

MISIJA

Latvijas Bankas kā centrālās bankas darbības mērķis ir cenu stabilitāte, kas sekmē valsts ilgtermiņa ekonomisko izaugsmi.

Latvijas Banka ir aktīva un atbildīga ECBS dalībniece, kas ar savu darbību veicina Latvijas un pārējo ES valstu finanšu sistēmu integrāciju un stabilitāti.

Latvijas Banka pilnveido Latvijas sabiedrības ekonomikas zināšanas, vairojot izpratni un uzticamību.

Latvijas Banka efektīvi darbojas, lai, nodrošinot augstu kvalitāti un ierobežojot riskus, profesionāli un nepārtraukti īstenotu savus uzdevumus.

Latvijas Banka ir uzticama sadarbības partnere.

TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA UN MONETĀRĀ POLITIKA

ĀRĒJĀ EKONOMISKĀ VIDE

Finanšu tirgus spriedze, kas vispirms bija vērojama ASV 2007. gada vasarā, pārauga visaptverošā pasaules ekonomiskajā krīzē 2008. gada rudenī. Sākās kreditēšanas stagnācija, akciju tirgi sabruka, un vairākas lielas finanšu institūcijas bankrotēja, apdraudot starptautiskās finanšu sistēmas normālu darbību. Vairāku valstu valdību koordinēta rīcība, sniedzot palīdzību likviditātes nodrošināšanai, bija nepietiekama, lai apturētu turpmāku situācijas pasliktināšanos finanšu tirgos. Tāpēc gan ASV, gan Eiropas valstu valdības izstrādāja pretkrīzes pasākumus. Situāciju izdevās daļēji normalizēt, tomēr 2008. gada beigās joprojām bija diezgan liela nenoteiktība par nākotnes perspektīvām un vispārējā patērētāju un uzņēmēju konfidence bija ļoti zema. Gandrīz neviena valsts – ne attīstītā, ne attīstības valsts – nespēja izvairīties no krīzes ietekmes.

Eiro zonas tautsaimniecībā 2008. gadā sākās lejupslīdes posms: kopš 2. ceturkšņa IKP pieauguma temps kritās, gadā kopumā IKP palielinoties tikai par 0.8% (2007. gadā – par 2.7%). Ekonomiskās aktivitātes palēnināšanās vai kritums bija vērojams visos tautsaimniecības sektoros, bet īpaši smagi tas skāra rūpniecību. Tā kā ārējais pieprasījums saruka, strauji samazinājās ražošanas apjoms un ražotāju konfidence. Tāpēc lielākajās eiro zonas valstīs Vācijā un Francijā gada beigās situācija bija ļoti smaga, jo rūpnieciskā ražošana tajās vēsturiski bija viens no tautsaimniecības virzītājspēkiem. Arī privātais pieprasījums būtiski samazinājās. Straujš inflācijas kāpums sakarā ar naftas un pārtikas cenu pieaugumu pasaulē negatīvi ietekmēja iedzīvotāju pirkatspēju vasaras mēnešos. Savukārt rudenī, lai gan inflācija pakāpeniski saruka, iedzīvotāju pirkatspēju samazināja finansēšanas nosacījumu pasliktināšanās, saasinoties pasaules finanšu krīzei.

2008. gada sākumā Baltijas valstīs, Polijā, Čehijā un Ungārijā turpinājās diezgan strauja ekonomiskā izaugsme. Gada gaitā IKP pieauguma temps šajās valstīs kopumā palēninājās, īpaši 4. ceturksnī, kad bija vērojams IKP tempa kritums Čehijā, Igaunijā, Ungārijā un Latvijā. Baltijas valstīs izjuta iepriekšējo gadu ekonomikas pārkaršanas negatīvās sekas, bet ekonomiskās aktivitātes palēnināšanos Polijā un Čehijā noteica ārējā pieprasījuma kritums, jo galvenais to noieta tirgus ir eiro zonas valstis, kurās arī sākās recesija. Polijā un Čehijā gada beigās īpaši strauji palēninājās rūpnieciskās ražošanas temps.

Lielbritānijā visos tautsaimniecības sektoros bija jūtama finanšu krīzes ietekme, tāpēc IKP pieauguma temps 2008. gadā kopumā bija lēns (0.7%), visstraujāk sarūkot finanšu sektora izaugsmei. Privātais pieprasījums kritās, ņemot vērā stingrākus finansēšanas nosacījumus, kas ierobežoja māsaimniecību izdevumus. Finansēšanas nosacījumi ietekmēja arī nefinanšu sektoru – par to liecināja situācijas pasliktināšanās būvniecībā un rūpniecības apjoma kritums.

Zviedrijas IKP saruka par 0.2%, 4. ceturksnī valstī sākoties būtiskam ekonomiskās aktivitātes kritumam. Tas ietekmēja visus tautsaimniecības sektorus, tomēr krasāk saruka ārējā tirdzniecība, strauji samazinoties gan eksportam, gan importam. Tā kā eksports veido aptuveni 50% no Zviedrijas IKP, ārējās tirdzniecības apgrozījuma samukums nopietni ietekmēja tautsaimniecību.

2008. gada decembrī NBER (*National Bureau of Economic Research*) paziņoja, ka ASV tautsaimniecībā ir recesija kopš 2007. gada decembra. Gada pirmajos ceturkšņos IKP attīstības temps bija pozitīvs, tomēr 3. ceturksnī IKP saruka par 0.5%. Gada pēdējos mēnešos ekonomiskā situācija turpināja pasliktināties, 4. ceturksnī IKP sarūkot par 6.2%. Strauji pieauga bezdarbs: 2008. gadā līdz ar krīzes izplatīšanos no rūpnieciskās ražošanas un būvniecības uz pakalpojumu sektoru ASV darbu zaudēja vairāk nekā 2.5 milj. cilvēku (lielākais skaits kopš 1945. gada).

Krievijas tautsaimniecībā, kas 2008. gada sākumā strauji attīstījās, gada beigās bija vērojama nozīmīga izaugsmes tempa palēnināšanās, un gadā kopumā IKP pieauga par

5.6% (2007. gadā – par 8.1%). Lai veicinātu ārējo tirdzniecību, Krievijas Centrālā banka vairākkārt paplašināja Krievijas rubļa svārstību koridoru.

Naftas cenas 2008. gada 1. pusgadā strauji kāpa, jūlijā sākumā sasniedzot maksimumu – 144 ASV dolārus par barelu. Taču 2. pusgadā tās krasi saruka, un gada beigās naftas cena bija 35 ASV dolāri par barelu. Naftas cenu attīstību noteica daudzi faktori. Būtiska loma bija pamatfaktoriem, t.i., 1. pusgadā naftas pieprasījuma kritumu attīstītajās valstīs kompensēja spēcīgs naftas pieprasījuma pieaugums Ķīnā un Indijā, tomēr naftas piedāvājums pasaulē būtiski nemainījās. 2. pusgadā naftas pieprasījums saruka arī attīstības valstīs. Naftas cenu kritumu nespēja būtiski ierobežot pat OPEC valstu lēmums samazināt naftas ieguves kvotas. Nozīmīga ietekme bija spekulatīvā kapitāla plūsmām. 1. pusgadā tirgus dalībnieki lielu finanšu līdzekļu apjomu, t.sk. aizņēmumus, ieguldīja drošākās investīcijās – naftas produktos. Taču 2. pusgadā, saasinoties finanšu situācijai, daudziem tirgus dalībniekiem, lai iegūtu nepieciešamos finanšu līdzekļus, nācās likvidēt naftas produktu pozīcijas, un tas radīja lejupvērstu spiedienu uz naftas cenām. 2. pusgadā saruka arī krāsaino metālu un dārgmetālu cenas.

Naftas cenu kāpums 1. pusgadā veicināja inflāciju, tāpēc ECB 3. jūlijā paaugstināja eiro bāzes likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 4.25%). 2. pusgadā, mazinoties inflācijas spiedienam un pastiprinoties finanšu krīzei, ECB tāpat kā daudzas citas centrālās bankas pasaulē sāka atvieglot monetārās politikas nosacījumus. ECB 8. oktobrī nolēma pazemināt eiro bāzes likmi par 50 bāzes punktiem, 6. novembrī – par 50 bāzes punktiem un 4. decembrī – par 75 bāzes punktiem (kopumā līdz 2.5%). *Bank of England* sāka pazemināt Lielbritānijas sterliņu mārciņas bāzes likmi jau 2008. gada pirmajos mēnešos. Lai mazinātu tautsaimniecības lejupslīdes risku finanšu tirgus spriedzes apstākļos, *Bank of England* gada laikā pazemināja Lielbritānijas sterliņu mārciņas bāzes likmi piecas reizes (kopumā līdz 2%). Pieaugot riskam, ka ASV tautsaimniecība varētu attīstīties lēnāk, FRS gada laikā vairākkārt pazemināja ASV dolāra bāzes likmi, visbeidzot nosakot tai diapazonu 0–0.25%. Japānas Banka pazemināja Japānas jenas bāzes likmi par 40 bāzes punktiem (līdz 0.1%). Centrālo banku bāzes likmēm tuvojoties nulles līmenim, tika apsvērta iespēja nākotnē izmantot kvantitatīvos monetāros instrumentus.

ASV dolāra kurss attiecībā pret citām nozīmīgākajām pasaules valūtām 2008. gadā bija svārstīgs. 1. pusgadā ASV dolāra kurss attiecībā pret eiro samazinājās, tirgus dalībniekiem gaidot, ka pieaugs eiro un ASV dolāra bāzes likmju starpība. 2. pusgadā, saasinoties situācijai finanšu tirgos un ārvalstīs izvietotajam kapitālam atgriežoties ASV, ASV dolāra kursam bija tendence paaugstināties. Taču decembrī tas atkal saruka, FRS īstenojot stimulējošu monetāro politiku. Kopumā gada laikā eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru samazinājās no 1.46 līdz 1.40 un gada beigās bija par 4.3% zemāks nekā gada sākumā.

Tautsaimniecības attīstības perspektīvas 2008. gadā pasliktinājās, un daudzu uzņēmumu peļņas pieauguma prognozes kļuva pesimistiskākas. Pasaules finanšu tirgus satricinājuma un nenoteiktības dēļ tirgus dalībnieki kļuva piesardzīgi, tāpēc viņi par investētajiem finanšu līdzekļiem vēlējās saņemt lielāku riska prēmiju. Šie faktori negatīvi ietekmēja akciju cenas. ASV akciju tirgus indekss S&P 500 saruka par 38.5%, likvidāko akciju indekss DJIA – par 33.8%, savukārt *NASDAQ Composite* – par 40.5%. Eiropas akciju tirgus indekss *Dow Jones EURO STOXX 50* samazinājās par 45.7%, Japānas akciju tirgus indekss *Nikkei 225* – par 42.1%, bet Ķīnas akciju tirgus indekss *SSE A Share* – par 65.4%. Pasaules makroekonomiskā klimata pasliktināšanās, naftas cenas kritums un ārvalstu kapitāla aizplūde negatīvi ietekmēja Krievijas akciju tirgus indeksu RTS, kas 2008. gadā saruka par 72.4%.

Parāda vērtspapīru peļņas likmes 2008. gadā bija svārstīgas. Gada pirmajos trijos mēnešos tās samazinājās, valdot satraukumam, kā finanšu tirgus situācija ietekmēs tautsaimniecības attīstību nākotnē. Turpmākajos pāris mēnešos parāda vērtspapīru peļņas

likmēm bija kāpuma tendence, tirgus dalībniekiem augošo naftas cenu ietekmes dēļ gaidot bāzes likmju paaugstinājumu. Savukārt 2. pusgadā vērtspapīru peļņas likmes krasi saruka, tirgus dalībniekiem pievēršoties drošākām investīcijām un augot vērtspapīru pieprasījumam. 2008. gada beigās ASV valdības 2 gadu obligāciju peļņas likme samazinājās līdz 0.8% (2007. gada beigās – 3.1%), savukārt Vācijas valdības 2 gadu obligāciju peļņas likme – no 4.0% līdz 1.8%. ASV valdības 10 gadu obligāciju peļņas likme saruka no 4.1% līdz 2.1%, bet Vācijas valdības 10 gadu obligāciju peļņas likme – no 4.3% līdz 3.0%.

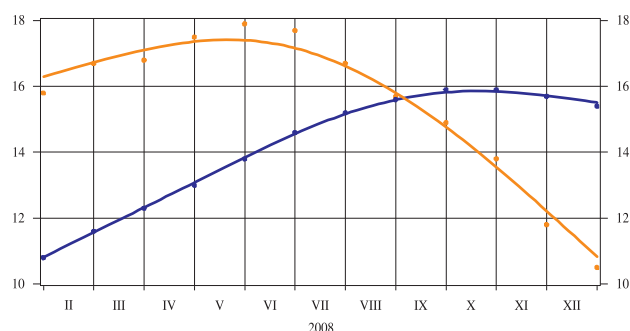
INFLĀCIJA

Latvijā 2008. gada 1. pusgadā patēriņa cenu gada kāpuma temps joprojām strauji auga (no 15.8% janvārī līdz 17.9% maijā). Šo kāpumu veicināja joprojām lielais iekšzemes pieprasījums, energoresursu cenu pieaugums pasaulē un tā radītais būtiskais izmaksu palielinājums, kā arī nodokļu likmju saskaņošana atbilstoši ES normatīvajiem aktiem. Sākot ar jūniju, tautsaimniecības attīstības temps saruka un patēriņa cenu pieauguma temps sāka mazināties (decembrī – 10.5%; sk. 1. att.). Inflācijas sarukumu veicināja nozīmīgs iekšzemes pieprasījuma kritums, konkurences saasināšanās un krasā energoresursu cenu samazināšanās pasaulē.

1. attēls

PATĒRIŅA CENU GADA INFLĀCIJA (%)

— Patēriņa cenu gada inflācija (salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu)
— Pēdējo 12 mēnešu gada vidējā inflācija

Avots: CSP dati.

Ietverot nozīmīgo cenu pieauguma tempu gada sākumā un inflācijas lejupvērsto tendenci 2. pusgadā, 2008. gada vidējā inflācija (15.4%) pārsniedza attiecīgo 2007. gada rādītāju (10.1%). 2007. gadā un 2008. gada sākumā energoresursu cenas pasaulē būtiski pieauga, tāpēc tika pieņemti vairāki administratīvi lēmumi par energoresursu cenu paaugstināšanu, un administratīvi regulējamo cenu ietekme uz 2008. gada inflāciju vidēji bija 3.2 procentu punkti. Salīdzinājumā ar 2007. gadu dabas gāzes tarifi individuālajiem patērētājiem pieauga vidēji par 36.7%, bet siltumenerģijas un elektroenerģijas tarifi – attiecīgi par 44.1% un 29.4%. Būtiski palielinājās arī atsevišķu pakalpojumu administratīvi regulējamās cenas (ar mājokli saistīto pakalpojumu administratīvi regulējamās cenas – par 26.3%, biļešu cenas sabiedriskajā transportā – par 23.5%, maksa par pirmsskolas izglītību – par 21.7%).

2008. gadā naftas cenu svārstību dēļ arī degvielas cenu ietekme uz inflāciju sākotnēji pieauga līdz 1.3 procentu punktiem, bet gada beigās strauji saruka un bija pat negatīva, tomēr kopumā degvielas cenu kāpuma ietekme uz gada vidējo inflāciju bija 0.8 procentu punkti. Neapstrādātās pārtikas cenu pārmaiņu ietekme uz inflāciju gada sākumā bija noturīga, taču gada beigās, pārtikas cenām pasaulē stabilizējoties un arī bāzes efekta dēļ tā samazinājās (ietekme uz inflāciju vidēji gadā – 1.0 procentu punkts). 2. pusgadā nozīmīgi kritās pamatinflācija, un tās ietekme uz inflāciju galvenokārt pieprasījuma samazināšanās, degvielas cenu krituma un bāzes efekta dēļ saruka no 12.2 procentu punktiem maijā līdz 6.7 procentu punktiem decembrī, samazinoties visiem pamatinflācijas komponentiem. Nozīmīgākais pamatinflācijas komponents – administratīvi neregulējamās pakalpojumu cenas – arī 2008. gadā būtiski pieauga (vidēji par 15.8%).

Tikai gada pēdējos mēnešos pieprasījuma krituma un augstās bāzes ietekmē administratīvi neregulējamo pakalpojumu cenu pieauguma temps samazinājās, taču to ietekme uz vidējo inflāciju 2008. gadā bija liela (3.5 procentu punkti). Apstrādātās pārtikas cenu pieauguma ietekme gada laikā bija samērā vienmērīga, gada beigās iezīmējoties lejupvērstai tendencei (ietekme vidēji gadā – 3.4 procentu punkti). Gada sākumā patēriņa cenu gada pamatinflāciju nozīmīgi ietekmēja netiešo nodokļu likmju kāpums. Janvārī, lai saskaņotu nodokļu likmes atbilstoši ES normatīvajiem aktiem, tika palielināta akcīzes nodokļa likme tabakas izstrādājumiem. Tāpēc tabakas cenas pieauga vidēji par 79.1%, un to vidējā ietekme uz gada inflāciju bija 2.4 procentu punkti. Citu tirgojamo preču cenu ietekme uz inflāciju pieprasījuma samazināšanās un konkurences saasināšanās dēļ 2. pusgadā saruka un vidēji bija 0.7 procentu punkti.

Kopējo ražotāju cenu pieaugumu rūpniecībā (11.5%) 2008. gadā noteica straužais iekšzemes tirgū pārdoto preču cenu kāpums (15.7%), bet eksporta preču ražotāju cenu pieaugums samazinājās līdz 5.2%. Cenu kāpumu iekšzemes tirgū galvenokārt veicināja enerģijas sadārdzinājums (gadā vidēji par 31.3%). Mērenāk, taču joprojām nozīmīgi palielinājās gan ilglietojuma, gan īslaicīga lietojuma preču ražotāju cenas (attiecīgi par 14.5% un 15.4%). Arī eksporta preču ražotāju cenas galvenokārt pieauga enerģijai (par 12.8%) un īslaicīga lietojuma precēm (par 11.1%).

2008. gadā vidēji par 14.4% palielinājās būvniecības izmaksas. To noteica galvenokārt darba samaksas kāpums (23.6%). Savukārt mašīnu un mehānismu uzturēšanas izdevumi pieauga par 15.8%, bet izdevumi būvmateriāliem – tikai par 3.6%.

Eksporta vienības vērtība pēc būtiska iepriekšējo gadu kāpuma 2008. gadā palielinājās par 7.7%, bet importa vienības vērtība auga straujāk (par 8.8% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu). Importa cenu kāpumam pārsniedzot eksporta cenu pieaugumu, tirdzniecības nosacījumi kļuva negatīvi (98.9%), nozīmīgi pasliktinoties salīdzinājumā ar 2007. gadu (107.2%).

Par 5.8% kritās koka un koka izstrādājumu cenas, bet visu pārējo eksportā dominējošo preču un izstrādājumu cenas būtiski palielinājās. Ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumu cenas pieauga par 26.3%, parasto metālu un parasto metālu izstrādājumu – par 13.7%, pārtikas rūpniecības ražojumu – par 13.4% un mehānismu un mehānisku ierīču, elektroiekārtu – par 10.5%. Eksporta kāpumu cenu celšanās ietekmēja vairāk nekā fiziskā apjoma pieaugums (0.9%).

Importa vienības vērtība salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās satiksmes līdzekļiem (par 3.8%), bet pieauga visām pārējām importā dominējošām precēm un produktiem – minerālproduktiem (par 27.5%), ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumiem (par 23.8%), parastajiem metāliem un parasto metālu izstrādājumiem (par 12.7%), pārtikas rūpniecības ražojumiem (par 7.6%) un mehānismiem un mehāniskām ierīcēm, elektroiekārtām (par 2.5%). Imports kopumā samazinājās, jo nozīmīgais importa cenu kāpums nekompensēja fiziskā apjoma sarukumu (11.9%).

IEKŠZEMES KOPPRODUKTS

Reālais IKP 2008. gadā samazinājās galvenokārt iekšzemes pieprasījuma (īpaši privātā patēriņa un kopējā pamatkapitāla veidošanas) krituma dēļ. Tas noteica arī strauju preču un pakalpojumu importa apjoma sarukumu. Preču un pakalpojumu eksports gada sākumā vēl palielinājās, tomēr gada beigās pasaules tautsaimniecības attīstības palēnināšanās un vairāku Latvijas tirdzniecības partnervalstu nacionālo valūtu kursa samazināšanās noteica strauju eksporta apjoma kritumu un bezdarba kāpumu.

1. ceturksnī IKP gada dinamika salīdzināmajās cenās bija pozitīva (kāpums – 0.5%), bet 2. ceturksnī sākās lejupslīde (–1.9%), un tās temps strauji pieauga 3. un 4. ceturksnī

(attiecīgi –5.2% un –10.3%). Gadā kopumā IKP salīdzināmajās cenās samazinājās par 4.6% (sk. 1. tabulu), faktiskajās cenās sasniedzot 16 243.2 milj. latu.

1. tabula

**IKP UN KOPĒJĀ PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA
(SEKTORU DEVUMS)**

(salīdzināmajās cenās; salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu)

	Pieaugums (%)	Devums kopējās pievienotās vērtības pieaugumā (procentu punktos)
IKP	-4.6	x
Kopējā pievienotā vērtība	-2.9	x
Preču sektors	-4.0	-1.0
Pakalpojumu sektors	-2.5	-1.9

Avots: CSP dati.

Sabiedrību finanšu rezultātu pasliktināšanās, nekustamā īpašuma cenu samazināšanās, aktivitātes palēnināšanās būvniecībā, negatīvās ārējā un iekšzemes pieprasījuma attīstības prognozes un mazāks kreditēšanas pieaugums, ko ietekmēja pasaules un iekšzemes finanšu tirgus satricinājums, noteica investīciju līmeņa kritumu. Investīcijas pamatlīdzekļos 2008. gadā saruka par 15.0%.

Augošais un arī turpmāk gaidāmais lielais bezdarba līmenis un valsts ekonomiskās situācijas pasliktināšanās veicināja iedzīvotāju nedrošību par ieņēmumiem nākotnē. Patērētāju konfidences kritums noteica mājsaimniecību izdevumu ierobežošanu un uzkrājumu palielināšanu, turpinot pēdējos gados vērojamo prociklisko uzvedību. Privātais patēriņš 2008. gadā samazinājās par 20.1%, savukārt sabiedriskais patēriņš palielinājās par 0.9%.

Galveno tirdzniecības partnervalstu tautsaimniecības izaugsmes lejupslīdes dēļ Latvijas reālā preču un pakalpojuma eksporta pieauguma temps būtiski saruka (no 2.9% 1. ceturksnī līdz –6.1% 4. ceturksnī). Samazinoties iekšzemes pieprasījumam, strauji (par 20.7%) saruka preču un pakalpojumu imports, tādējādi 2008. gadā neto eksporta devums IKP izaugsmē bija pozitīvs (8.5 procentu punkti).

Netiešo nodokļu ieņēmumu samazināšanās dēļ IKP izaugsmes lejupslīde bija straujāka nekā kopējās pievienotās vērtības kritums. Kopējās pievienotās vērtības samazināšanās par 2.9% zemā iekšzemes pieprasījuma apstākļos galvenokārt noteica tirdzniecība (devums kopējā gada kritumā – 1.9 procentu punkti; sarukums – 8.3%) un apstrādes rūpniecība (0.8 procentu punkti; samazinājums – 6.5%).

Iekšzemes pieprasījuma sarukums un patērētāju konfidences pasliktināšanās noteica mazumtirdzniecības apgrozījuma samazināšanos. Mazumtirdzniecības (t.sk. automobiļu tirdzniecības un autodegvielas mazumtirdzniecības) apgrozījums 2008. gadā salīdzināmajās cenās saruka par 11.2%. Automobiļu pieprasījuma kritums noteica aptuveni pusi šā samazinājuma (Ceļu satiksmes drošības direkcijā pirmo reizi reģistrēto vieglo automobiļu skaits saruka par 48.8%).

Apstrādes rūpniecībā nozīmīgi samazinājās produkcijas izlaide, zemāko līmeni sasniedzot gada beigās. Gada sākumā to veicināja galvenokārt iekšzemes, bet 2. pusgadā – arī ārējā pieprasījuma kritums. Apstrādes rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indeksa samazinājumu (8.3%) visvairāk ietekmēja produkcijas izlaides reālais kritums koksnes un koka izstrādājumu ražošanā (11.2%), pārtikas produktu un dzērienu ražošanā (6.5%), mēbeļu ražošanā (29.8%), būvmateriālu ražošanā (11.8%) un metālu ražošanā (7.7%).

Situācija būtiski mainījās arī būvniecībā. Īstenojot iepriekšējā gadā iesāktos projektus, 1. un 2. ceturksnī produkcijas apjoma kāpums būvniecībā salīdzinājumā ar 2007. gada

atbilstošo periodu sasniedza attiecīgi 9.3% un 5.7%. Savukārt būtiski sarukušais jauno pasūtījumu apjoms (īpaši dzīvojamo ēku būvniecībā) 3. un 4. ceturksnī noteica būvniecības produkcijas apjoma kritumu attiecīgi par 7.3% un 11.2% (sezonāli neizlīdzināti dati). Tādējādi 2008. gadā būvniecības produkcijas apjoms samazinājās par 3.7%.

Transportā, glabāšanā un sakaros labi rezultāti tika sasniegti atsevišķos kravu transporta veidos. Attīstoties tranzītam caur Latvijas ostām, kopējais dzelzceļa kravu apgrozījums salīdzinājumā ar 2007. gadu pieauga par 7.5%, un to galvenokārt veicināja akmeņogļu un ķīmisko kravu apgrozījuma kāpums. Kravu apgrozījums Latvijas ostās pieauga mērenāk (par 1.9%), jo kravu apgrozījums Rīgas ostā būtiski (par 14.0%) palielinājās, bet kravu apgrozījums Ventspils ostā samazinājās par 8.0%, sarūkot naftas produktu tranzītam (pa dzelzceļu transportētais naftas produktu apjoms pieauga par 0.8%, bet pa cauruļvadu transportētais naftas produktu apjoms samazinājās par 22.5%). Savukārt autotransporta darbības rādītāji bija daudz sliktāki nekā 2007. gadā. Kravu apgrozījums saruka par 9.1%, samazinoties gan iekšzemes, gan starptautiskajiem pārvadājumiem.

Arī investīciju dinamika atspoguļoja ekonomiskās aktivitātes lejupslīdi. Nefinanšu investīcijas tautsaimniecībā 2008. gadā veidoja 2.8 mljrd. latu (kritums salīdzināmajās cenās – 9%). Nefinanšu investīciju pieaugums sabiedriskajā sektorā (6%) nespēja kompensēt to sarukumu privātajā sektorā (19%). Lielākie ieguldījumi tika veikti valsts pārvaldē un aizsardzībā (481.8 milj. latu; kāpums salīdzināmajās cenās – 7%), apstrādes rūpniecībā (449.2 milj. latu; kritums – 10%), kā arī transportā, glabāšanā un sakaros (361.4 milj. latu; kritums – 3%).

DARBA TIRGUS

Situācija darba tirgū 2008. gadā ar dažu ceturkšņu nobīdi atspoguļoja straujās ekonomiskās lejupslīdes ietekmi. Darbaspēka pieprasījums sāka mazināties kopš 2007. gada beigām, un par to liecināja brīvo darba vietu skaita sarukums. Tomēr darbaspēka piedāvājums (ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits) ar dažu ceturkšņu nobīdi attiecībā pret ekonomiskās attīstības ciklu joprojām auga. Tādējādi, lai gan darba samaksas kāpuma temps palēninājās kopš 2007. gada beigām, nodarbinātības samazinājums un bezdarba līmeņa pieaugums bija vērojams tikai 2008. gada 2. pusgadā, turklāt visstraujāk – gada pēdējos mēnešos. 2008. gada beigās sāka mazināties arī darbaspēka piedāvājums, sarūkot ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitam.

Reģistrētā bezdarba līmenis 2008. gada beigās sasniedza 7.0% (pieaugums gada laikā – 2.1 procentu punkts). 1. pusgadā bezdarba līmenis nemainījās: nelielu tā kāpumu reģionos, kuros iepriekš bija darbaspēka trūkums (piemēram, Rīgā), kompensēja bezdarba sarukums Latgalē, mazinot Latvijas reģionu bezdarba līmeņa starpību. Turpretī 2. pusgadā, īpaši gada pēdējos mēnešos, bezdarba līmenis pieauga visās Latvijas lielajās pilsētās un rajonos. Gada laikā palielinājās gan cikliskais bezdarbs, tautsaimniecības lejupslīdei skarot visas tautsaimniecības nozares, gan strukturālais bezdarbs, lielākai darbinieku atlaišanai notiekot būvniecībā un apstrādes rūpniecībā.

Nodarbinātības valsts aģentūrā reģistrēto brīvo darba vietu skaits gada laikā saruka par 82.3% (līdz 3.2 tūkst.). Saskaņā ar CSP brīvo darba vietu apsekojuma datiem tas samazinājās visās tautsaimniecības nozarēs (visstraujāk – būvniecībā, apstrādes rūpniecībā un tirdzniecībā). Darba tirgus noslodzes koeficients (bezdarbnieku skaits uz vienu vakanci) gada laikā pieauga no 2.9 līdz 23.8.

Latvijas Republikas Ministru kabinets ar 1. jūliju būtiski samazināja ar nerezidentu nodarbināšanu saistītās izmaksas, tomēr 2008. gadā apstiprināto darba izsaukumu skaits saruka (2.9 tūkst.; galvenokārt apstrādes rūpniecībā un būvniecībā). Ārvalstu darbaspēka piesaistes kritumu, īpaši gada beigās, noteica darbaspēka pieprasījuma mazināšanās un darba meklētāju skaita palielināšanās.

Saskaņā ar CSP darbaspēka apsekojuma datiem nodarbinātības pieaugumu 1. pusgadā nomainīja tās kritums gada beigās, īpaši vecuma grupā līdz 24 gadiem, un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits 4. ceturksnī samazinājās līdz 67.0% no iedzīvotāju kopskaita. Darba meklētāju īpatsvars ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaitā 2008. gada beigās bija 9.9% (par 4.6 procentu punktiem vairāk nekā iepriekšējā gadā), īpaši strauji pieaugot 4. ceturksnī.

Tautsaimniecībā strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa 2008. gadā sasniedza 479 latus, tās gada pieauguma tempam palēninoties līdz 20.5%. Algu kāpums privātajā un sabiedriskajā sektorā bija līdzīgs (attiecīgi 21.0% un 19.2%). Gada beigās darba samaksas pieauguma temps būtiski palēninājās (līdz 12.1% 4. ceturksnī), jo darbaspēka pieprasījuma mazināšanās ietekmē nozīmīgi saruka atalgojuma neregulārais komponents, pakāpeniski palēninoties arī pamatalgas kāpuma tempam. Lai gan gada vidējā inflācija bija augsta un darba samaksas pieauguma temps saruka, tomēr nodarbināto pirktspēja joprojām palielinājās (reālā neto darba samaksa 2008. gadā pieauga par 6.1%).

ĀRĒJĀ TIRDZniecība UN MAKSĀJUMU BILANCE

Pasaules finanšu krīze un iekšzemes un ārējā pieprasījuma sarukums ietekmēja ārējās tirdzniecības dinamiku 2008. gadā. Ārējās tirdzniecības apgrozījums sasniedza 11.9 mljrd. latu (sk. 2. tabulu). Preču eksporta gada pieaugums bija 9.1% (gada pirmajos deviņos mēnešos kāpums – 15.1%, 4. ceturksnī kritums – 7.2%). Savukārt preču imports turpināja pakāpeniski sarukt (gada kritums – 3.8%). Preču importa pārsvars pār eksportu būtiski samazinājās (līdz 69.9%; 2007. gadā – 92.6%), un ārējās tirdzniecības negatīvais saldo saruka par 17.7%.

2. tabula

LATVIJAS ĀRĒJĀ TIRDZniecība

(eksports – FOB cenās; imports – CIF cenās;
mlj. latu)

	2008	2007
Eksports	4 406.0	4 040.3
Imports	7 484.4	7 780.2
Balance	-3 078.4	-3 739.9

Avots: CSP dati.

Augstākais ārējās tirdzniecības negatīvais saldo saglabājās minerālproduktu, mehānismu un mehānisku ierīču, elektroiekārtu, satiksmes līdzekļu un ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumu grupā. Pozitīvs bija tikai koka un koka izstrādājumu saldo. Preču ievadumam samazinoties, būtiski saruka mehānismu un mehānisku ierīču, elektroiekārtu un satiksmes līdzekļu negatīvais saldo, savukārt, minerālproduktu ievadumam palielinoties, to negatīvais saldo turpināja augt līdzīgi kā iepriekšējos gados. Ārējās tirdzniecības saldo joprojām bija negatīvs ar visām valstu grupām. Tas samazinājās ar visām valstu grupām, izņemot NVS valstis. Pozitīvs ārējās tirdzniecības saldo bija ar Lielbritāniju un Norvēģiju, un tas kļuva pozitīvs ar Igauniju. Negatīvais saldo ar Vāciju, Somiju un Itāliju saruka, bet ar Krieviju un Lietuvu – palielinājās.

Ārējam pieprasījumam vājinoties, 2008. gadā notika pārmaiņas eksporta preču struktūrā – koks un koka izstrādājumi vairs nebija dominējošās preces eksportā. Latvijas nozīmīgākās eksporta preces bija lauksaimniecības un pārtikas preces (16.9% no eksporta kopapjoma), parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi (16.8%), koks un koka izstrādājumi (16.7%), mehānismi un mehāniskas ierīces, elektroiekārtas (12.4%) un ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumi (8.4%). Izveduma pieaugumā dominēja lauksaimniecības un pārtikas preces (graudaugu kultūras, bezalkoholiskie un alkoholiskie dzērieni), parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi (melnie metāli) un mehānismi un mehāniskas ierīces, elektroiekārtas. Savukārt koka un koka izstrādā-

jumu (zāģmateriālu un apaļkoku) eksports saruka par 19.2% un tekstilmateriālu un tekstilizstrādājumu eksports – par 10.0%. Parasto metālu un parasto metālu izstrādājumu un mehānismu un mehānisku ierīču, elektroiekārtu izveduma kāpumu noteica gan cenu faktors, gan fiziskā apjoma palielināšanās. Visās pārējās eksportā dominējošajās preču grupās bija vērojama fiziskā apjoma samazināšanās.

Galvenais Latvijas preču noieta tirgus 2008. gadā bija ES valstis, uz kurām izveda 73.1% no eksporta kopapjoma (2007. gadā – 76.1%). Eksports uz tām kopumā auga mēreni, par 11.0% palielinoties uz ES12 valstīm (Lietuvu, Igauniju un Poliju), bet par 0.9% samazinoties uz ES15 valstīm (galvenokārt uz Lielbritāniju un Zviedriju). Uz ES valstīm visvairāk izveda koku un koka izstrādājumus (20.4% no eksporta kopapjoma uz ES), parastos metālus un parasto metālu izstrādājumus (17.2%), lauksaimniecības un pārtikas preces (14.5%) un mehānismus un mehāniskas ierīces, elektroiekārtas (11.4%). Visstraujāk (par 37.7%) eksports palielinājās uz pārējām valstīm, un kāpumu noteica liela melno metālu apjoma izvedums uz Peru. Eksportā uz pārējām valstīm dominēja parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi (28.2%), lauksaimniecības un pārtikas preces (20.0%) un koks un koka izstrādājumi (10.8%). Eksports strauji auga arī uz NVS valstīm (par 13.2%; galvenokārt uz Krieviju). Lauksaimniecības un pārtikas preces (25.1% no eksporta kopapjoma uz šo valstu grupu), mehānismi un mehāniskas ierīces, elektroiekārtas (19.6%) un ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumi (15.2%) dominēja eksportā uz NVS valstīm. Galvenās partnervalstis preču eksportā bija Lietuva (16.6% no eksporta kopapjoma), Igaunija (14.0%), Krievija (10.0%), Vācija (8.1%), Zviedrija (6.7%) un Dānija (4.6%).

2008. gadā lata vidējais nominālais efektīvais kurss par 2.0% pārsniedza iepriekšējā gada vidējo vērtību, t.sk. par 3.0% attiecībā pret galveno attīstīto valstu valūtām un par 0.1% attiecībā pret Lietuvas, Igaunijas, Polijas un Krievijas valūtu. Ar patēriņa cenu indeksu deflētais lata reālais efektīvais kurss augstas inflācijas dēļ 1. pusgadā turpināja palielināties. 2. pusgadā inflācija Latvijā samazinājās, tomēr nozīmīgi saruka arī cenu pārmaiņu temps galvenajās tirdzniecības partnervalstīs, tādējādi cenu attiecības komponente būtiski nesamazinājās (izņemot decembri), bet nominālā komponente turpināja palielināt lata reālo efektīvo kursu.

Ar ražotāju cenām deflētais lata reālā efektīvā kursa pārmaiņas bija mazāk nozīmīgas nekā ar patēriņa cenām deflētais lata reālā efektīvā kursa pārmaiņas, lai gan bija vērojams liels vienības darbaspēka izmaksu kāpums un tā ir būtiska izmaksu sastāvdaļa. Ievērojamās vienības darbaspēka izmaksas nosaka darba ražīguma kritums, savukārt tās tikai daļēji atspoguļo ar ražotāju cenām deflētais lata reālais efektīvais kurss, jo darbaspēka izmaksu īpatsvars kopējās rūpniecības izmaksās ir mazāks nekā, piemēram, pakalpojumu sektorā. Ražotāju cenas apstrādes rūpniecībā pieauga lēnāk, un ar apstrādes rūpniecības ražotāju cenām deflētais lata reālais efektīvais kurss gada laikā saglabājās stabils (izņemot decembri). Apstrādes rūpniecība neietver enerģētikas nozari, kurā 2008. gadā būtiski palielinājās importa energoresursu cenas. Krītoties pieprasījumam, uzņēmējdarbības samazināja peļņas normu, tādējādi ražotāju cenas attiecībā pret galvenajām tirdzniecības partnervalstīm nepieauga tik strauji, kā to varētu noteikt darbaspēka un enerģijas izmaksas.

Latvijas tirgus daļa 2008. gadā ES kopumā bija noturīga un palielinājās Dānijā, Igaunijā un Somijā, eksporta kāpumam uz šīm valstīm apsteidzot to importa kopapjoma pieaugumu. Pārējās galvenajās tirdzniecības partnervalstīs tirgus daļa samazinājās (visvairāk Lielbritānijā).

Nozīmīgākās importa preces 2008. gadā bija mehānismi un mehāniskas ierīces, elektroiekārtas (18.1% no importa kopapjoma), minerālprodukti (15.7%), lauksaimniecības un pārtikas preces (13.6%), satiksmes līdzekļi (10.7%), parastie metāli un parasto metālu izstrādājumi (10.3%) un ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumi (9.7%).

Satiksmes līdzekļu (vieglo un kravas automobiļu), mehānismu un mehānisku ierīču, elektroiekārtu un koka un koka izstrādājumu (zāģmateriālu) ievadums būtiski samazinājās. Minerālproduktu (dabasgāzes un dīzeļdegvielas) un lauksaimniecības un pārtikas preču (dažādu) ievaduma pieaugums bija ievērojams. Visu nozīmīgāko importa preču, izņemot satiksmes līdzekļus, cenas palielinājās, tomēr importa fiziskā apjoma sarukums noteica importa kritumu.

Imports visvairāk samazinājās no ES valstīm (nozīmīgi – no ES15 valstīm, bet būtiski nemainījās ievadums no ES12 valstīm). Preču imports saruka arī no pārējām valstīm, bet pieauga no NVS valstīm. Importā no ES valstīm (75.8% no importa kopapjoma) dominēja mehānismi un mehāniskas ierīces, elektroiekārtas (20.2% no importa kopapjoma no ES), lauksaimniecības un pārtikas preces (15.8%), satiksmes līdzekļi (13.0%) un ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumi (10.1%). No NVS valstīm ievada galvenokārt minerālproduktus (52.0% no importa kopapjoma no NVS) un parastos metālus un parasto metālu izstrādājumus (22.5%), savukārt no pārējām valstīm – mehānismus un mehāniskas ierīces, elektroiekārtas (27.0% no importa kopapjoma no šīs valstu grupas), ķīmiskās rūpniecības un tās saskarnozaru ražojumus (14.9%), lauksaimniecības un pārtikas preces (9.8%) un parastos metālus un parasto metālu izstrādājumus (9.3%). Galvenās partnervalstis preču importā 2008. gadā bija Lietuva (16.6%), Vācija (12.9%), Krievija (10.7%), Igaunija (7.1%) un Polija (7.1%).

Saskaņā ar starptautisko investīciju bilances datiem Latvijas ārējais parāds nerezidentiem 2008. gadā pieauga par 2.0 mljrd. latu un gada beigās sasniedza 20.8 mljrd. latu (128.2% no IKP), bet tīrais ārējais parāds – 9.2 mljrd. latu (56.5% no IKP). Latvijas valdības saistības pret nerezidentiem palielinājās par 0.6 mljrd. latu, centrālās bankas saistības – par 0.4 mljrd. latu, banku sektora saistības – par 0.3 mljrd. latu, citu sektoru saistības – par 0.3 mljrd. latu, bet parādu radošās tiešās investīcijas – par 0.4 mljrd. latu. Tādējādi ārējā parāda struktūrā sektoru dalījumā pieauga valdības un centrālās bankas (līdz 8.4%; 2007. gadā – 4.0%) un parādu radošo tiešo investīciju (līdz 8.4%; 2007. gadā – 7.4%) saistību īpatsvars, bet samazinājās banku (līdz 62.6%; 2007. gadā – 67.7%) un citu sektoru (līdz 20.5%; 2007. gadā – 20.9%) saistību īpatsvars.

Maksājumu bilances tekošā konta negatīvais saldo 2008. gadā bija 12.6% no IKP (2007. gadā – 22.5% no IKP).

FISKĀLĀ POLITIKA

Valsts konsolidētā kopbudžeta bilance 2008. gadā saskaņā ar naudas plūsmas principu bija negatīva (finansiālais deficīts – 531.1 milj. latu jeb 3.3% no IKP; 2007. gada valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālais pārpalikums – 94.0 milj. latu jeb 0.6% no IKP), bet saskaņā ar uzkrāšanas principu (EKS 95), pēc kura tiek vērtēta atbilstība Māstrihtas kritērijiem, valsts konsolidētā kopbudžeta deficīts bija 4.0% no IKP.

Iepriekšējo gadu straujo, bet nesabalansēto izaugsmi raksturoja pārāk lieli un neefektīvi budžeta izdevumi valsts pārvaldē, tautsaimniecības produktivitātes pieaugumam neatbilstošs darba samaksas kāpums, konkurētspējas samazināšanās un vairāki citi faktori. 2008. gadā notika tautsaimniecības attīstības pavērsiens. Ar katru nākamo mēnesi makroekonomiskie rādītāji pasliktinājās. Krasi samazinājās nodokļu ieņēmumi, tāpēc valsts konsolidētā kopbudžeta bilance bija daudz sliktāka, nekā plānots jūlijā pieņemtajos grozījumos likumā "Par valsts budžetu 2008. gadam" (budžetā tika plānots finansiālais pārpalikums 8.3 milj. latu jeb 0.05% no IKP).

2008. gadā valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālo deficītu noteica valsts pamatbudžeta finansiālais deficīts (653.5 milj. latu) un pašvaldību konsolidētā budžeta finansiālais deficīts (118.6 milj. latu), ko nespēja kompensēt 227.3 milj. latu finansiālais pārpalikums valsts sociālās apdrošināšanas budžetā.

Valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2008. gadā sasniedza 5.7 mljrd. latu jeb 35.2% no IKP (palielinājums salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu – 0.3 mljrd. latu jeb 6.4%). Nodokļu ieņēmumu pieauguma temps salīdzinājumā ar 2007. gadu būtiski kritās, un 2008. gadā nodokļu ieņēmumi palielinājās par 374.2 milj. latu jeb 8.6%. Tautsaimniecības izaugsmes tempa palēnināšanās un iekšzemes pieprasījuma samazināšanās dēļ par 7.1% saruka pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi. Savukārt akcīzes nodokļa ieņēmumu kāpumu (20.7%) noteica ar 2008. gada 1. janvāri paaugstinātā akcīzes nodokļa likme tabakas izstrādājumiem un naftas produktiem. Visstraujāk (par 25.9%) palielinājās uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu iedzīvotāju ienākuma nodokļa un sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumu pieaugums bija mazāks (attieciņi 15.9% un 10.8%). Nenodokļu ieņēmumi 2008. gadā palielinājās par 10.4 milj. latu jeb 3.5%. Savukārt sakarā ar nepietiekamu ES fondu līdzekļu apguvi ārvalstu finanšu ieņēmumi salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 31.2 milj. latu jeb 6.8%.

Valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2008. gadā sasniedza 6.3 mljrd. latu jeb 38.5% no IKP. Gada laikā izdevumi palielinājās par 1.0 mljrd. latu jeb 18.4%. Turpinoties diezgan straujam sabiedriskajā sektorā nodarbināto darba samaksas kāpumam, nozīmīgai vecuma pensiju indeksācijai un dažu sociālo pabalstu palielināšanai, izdevumi atalgojumiem pieauga par 208.4 milj. latu jeb 19.7%, subsīdijas un dotācijas iedzīvotājiem – par 273.6 milj. latu jeb 26.6%, bet izdevumi sociālajiem pabalstiem – par 295.6 milj. latu jeb 27.2%, un to veicināja arī straujais bezdarbnieku skaita kāpums gada beigās. Valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumu pieauguma temps nedaudz palēninājās, par 29.0 milj. latu jeb 3.8% sarūkot izdevumiem kapitālieguldījumiem.

Kopējais centrālās valdības un pašvaldību parāds 2008. gada beigās bija 2.7 mljrd. latu jeb 16.8% no IKP (pieaugums gada laikā – 1.6 mljrd. latu). Ārējā parāda palielinājumu par 625.1 milj. latu galvenokārt noteica decembrī saņemtā SVF resursu rezerves vienošanās ietvaros piešķirtā kredīta pirmā daļa Latvijas tautsaimniecības stabilizācijai un izaugsmes atjaunošanai (589.6 milj. eiro jeb 414.4 milj. latu), bet iekšējā parāda pieaugumu par 946.9 milj. latu – valdības emitētie vērtspapīri.

BANKU ATTĪSTĪBA

Latvijas Republikā 2008. gada beigās bija reģistrēta 21 banka (2008. gadā tika atvērta AS "Latvijas Pasta banka", bet AS *Danske Bank* pārveidota par filiāli), sešas ārvalstu banku filiāles (t.sk. divas atvērtas 2008. gadā), 35 krājaizdevu sabiedrības, septiņas elektroniskās naudas institūcijas un trīs naudas tirgus fondi. Visas Latvijas bankas, izņemot divas, ir privātas. Valsts daļa banku sektora apmaksātajā pamatkapitālā 2008. gada beigās pieauga līdz 11.7%, valdībai 5. decembrī pārņemot 85.14% AS "Parex banka" akciju.

Globālās finanšu krīzes ietekmē 2008. gadā arī Latvijas banku finansēšanās iespējas un nosacījumi būtiski pasliktinājās, tāpēc bankas noteica stingrākus kredītēšanas nosacījumus. Strauji sarūkot iekšzemes ekonomiskajai aktivitātei, arī finanšu sektora galveno darbības rādītāju pieauguma temps samazinājās – banku aktīvi gada laikā palielinājās tikai par 6.0%. Aktīvu kāpumu joprojām noteica rezidentiem izsniegto kredītu atlikuma pieaugums, kas 2008. gada beigās salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu saruka līdz 12.4%. Kredītu atlikuma pieauguma palēnināšanos galvenokārt veicināja hipotekārās kredītēšanas apsūkums (gada laikā hipotēku kredītu atlikums palielinājās tikai par 12.6%).

Likviditātes sarukums globālajos finanšu tirgos, tautsaimniecības nesabalansētība un ekonomiskā lejupslīde noteica investoru neuzticības pieaugumu, kas mazināja Latvijas banku aizņēmumu pārfinansēšanas iespējas un veicināja noguldījumu aizplūdi no tām 4. ceturksnī. Noguldījumu atlikuma samazinājumu stimulēja arī baumas par iespējamu

lata devalvāciju. Tāpēc bankām nozīmīgi pieauga ar likviditāti un finansējumu saistītie riski. Lielākā iekšzemes banka, nespējot atrisināt likviditātes problēmas, lūdza valdībai sniegt valsts atbalstu, jo bija vērojama bankas aktīvu likviditātes un kvalitātes pazemināšanās, kas ietekmēja kapitāla pietiekamības un likviditātes rādītāju, turklāt globālās finanšu krīzes situācijā bija vērojama pastiprināta noguldījumu aizplūde no bankas. Valdība aktīvi iesaistījās bankas darbības stabilizēšanā.

Banku piesaistītā finansējuma struktūrā turpināja augt ārvalstu MFI īpatsvars, gada beigās sasniedzot 40.4% no kopējiem pasīviem (t.sk. 31.2% – no radniecīgajām un saistītajām kredītiestādēm).

Banku peļņa 2008. gadā salīdzinājumā ar 2007. gadu samazinājās par 311.0 milj. latu jeb sešas reizes (līdz 60.0 milj. latu), jo gada laikā tika veikti uzkrājumi nedrošiem parādiem un saistībām 336.0 milj. latu apjomā. Kapitāla atdeves rādītājs ROE gada beigās bija 3.6%, bet aktīvu atdeves rādītājs ROA – 0.3%. Banku izdevumi palielinājās straujāk nekā ienākumi, t.sk. procentu izdevumi turpināja augt straujāk nekā procentu ienākumi, tādējādi nedaudz samazinājās neto procentu īpatsvars ienākumu kopapjomā.

2. pusgadā būtiski pasliktinājās banku kredītu kvalitāte, augot kredītu atmaksas kavējumiem. Tomēr kopumā kapitāla pietiekamības rādītājs gada laikā saglabājās augsts, nodrošinot banku spēju absorbēt iespējamus šokus.

Reaģējot uz finansējuma sadārdzinājumu pasaules tirgos un procentu ienākumu pieauguma samazināšanos, bankas 2. pusgadā paaugstināja komisijas maksas par pakalpojumiem.

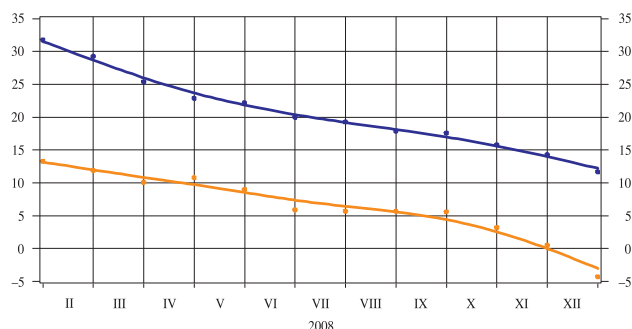
NAUDAS PIEDĀVĀJUMS

Latvijas banku sistēmas un Latvijas Bankas galvenie monetārie rādītāji ietverti 1. pielikumā. Monetāro rādītāju attīstība 2008. gadā atspoguļoja kraso tautsaimniecības attīstības palēnināšanos, sārūkot gan iekšzemes, gan ārējam pieprasījumam, un pasaules finanšu krīzes ietekmi uz Latvijas banku sistēmu un naudas tirgu. M3 samazinājās par 4.3% (M3 pieaugums 2007. gadā – 14.6%; sk. 2. att.) un 2008. gada beigās bija 6 039.5 milj. latu (sk. 3. att.). 1. pusgadā tautsaimniecības attīstības sarukums vēl nebija nozīmīgs, finanšu tirgū saglabājās likviditātes pārpalikums, un M3 pieauga par 3.1%. Savukārt 2. pusgadā, apsīkstot tautsaimniecības attīstībai, bankām krasi ierobežojot kredītišanu un mazinoties uzticībai finanšu sektoram, M3 saruka par 7.2%. M3 gada pārmaiņu temps pakāpeniski palēninājās visu gadu, bet lielākais mēneša kāpums bija aprīlī (155.3 milj. latu jeb 2.5%), kad būtiski pieauga gan MFI (izņemot Latvijas Banku) piesaistīto noguldījumu atlikums, gan skaidrā nauda apgrozībā. Savukārt straujākais mēneša kritums bija novembrī (136.7 milj. latu jeb 2.2%), kad vairākās bankās bija vērojama noguldījumu aizplūde.

2. attēls

**M3 UN REZIDENTU FINANŠU IESTĀDĒM,
NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN
MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTIE
KREDĪTI**
(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada
atbilstošo periodu; %)

— M3
— Kredīti

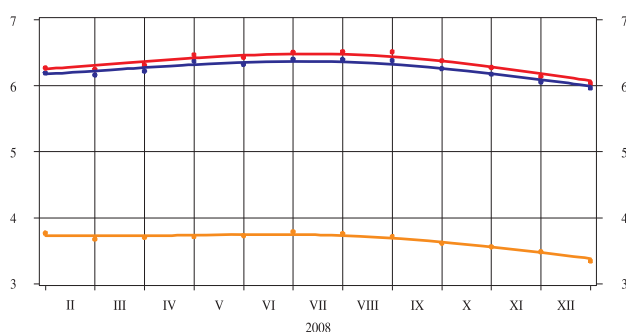

M3 samazināšanos nozīmīgi ietekmēja M1 ietilpstošie likvidākie līdzekļi. Palēninoties inflācijas pieauguma tempam un palielinoties termiņnoguldījumu un krājnoguldījumu

3. attēls

NAUDAS RĀDĪTĀJI
(perioda beigās; mljrd. latu)

— M1
— M2
— M3

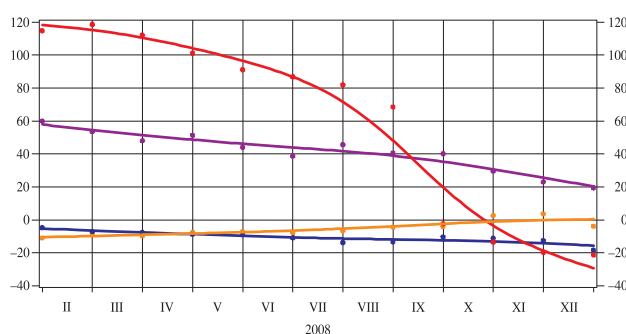
procentu likmēm, augot skaidrās naudas turēšanas izmaksām un plašākas bezskaidrās naudas izmantošanas dēļ mazinoties skaidrās naudas likviditātes priekšrocībām, M1 2008. gadā saruka par 15.0% (2007. gadā – par 3.2%), t.sk. visās valūtās uz nakti veikto noguldījumu MFI atlikums samazinājās par 18.3% (sk. 4. att.) un skaidrā nauda apgrozībā (Latvijas Bankas emitētās latu banknotes un monētas bez atlikumiem pārējo MFI kasēs) – par 3.8%. Skaidrās naudas daļa M3 stabilizējās (2007. un 2008. gada beigās – 14.3%), bet noguldījumu uz nakti atlikuma daļa saruka attiecīgi no 48.1% līdz 41.0%.

4. attēls

M3 SASTĀVDAĻAS

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

— Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs)
— Noguldījumi uz nakti
— Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem (ieskaitot)
— Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem (ieskaitot)

2008. gadā termiņnoguldījumu atlikums palielinājās, daļēji kompensējot likvidāko naudas sastāvdaļu sarukuma ietekmi uz kopējo naudas piedāvājumu. Tādējādi M2 samazinājās par 4.4% (2007. gadā pieauga par 14.4%), visās valūtās veikto noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem (ieskaitot) atlikumam sarūkot par 21.3%, bet apjoma ziņā nozīmīgo visās valūtās veikto noguldījumu MFI ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem (ieskaitot) atlikumam palielinoties par 19.5%. M3 ietvertu papildu komponentu apjoms saglabājās samērā neliels – naudas tirgus fondu akciju un daļu atlikums gada beigās bija 70.2 milj. latu (gada pieaugums – 1.7 reizes), bet MFI emitēto parāda vērtspapīru ar termiņu līdz 2 gadiem (ieskaitot) atlikums – 4.4 milj. latu (gada samazinājums – 6.4 reizes). Latvijas bankas līdz šim nav veikušas M3 definīcijai atbilstošus *repo* darījumus.

Monetārās ekspansijas negatīvo virzību galvenokārt noteica lēnāks MFI privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma kāpums, gada pēdējos divos mēnešos kopējam kredītu atlikumam samazinoties. Naudas reizinātājs būtiski palielinājās un 2008. gada decembrī bija 2.86 (2007. gada decembrī – 2.55). Makroekonomisko risku pieaugums un uzkrājumu samazināšanās veicināja naudas aprites ātruma palielināšanos (2007. gadā – 2.3; 2008. gadā – 2.7).

MFI piesaistīto rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājāsaimniecību noguldījumu atlikums 2008. gadā samazinājās par 205.9 milj. latu jeb 3.9% (2007. gadā pieauga par 16.9%).

Lielāks ienesīgums bija latos veiktajiem noguldījumiem, tomēr minēto faktoru ietekmē šādu noguldījumu atlikums gada laikā saruka par 128.1 milj. latu jeb 4.7%. Samazinoties

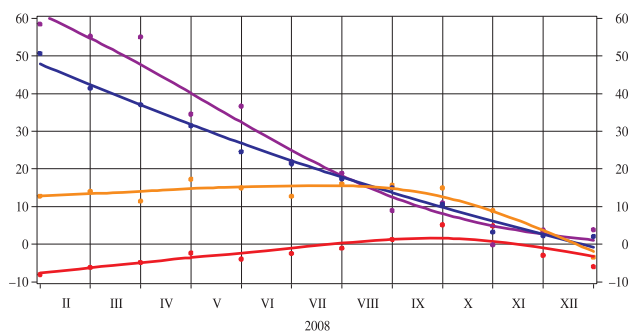
ASV dolāros veikto noguldījumu atlikumam, saruka arī kopējais ārvalstu valūtā veikto noguldījumu atlikums (par 77.8 milj. latu jeb 3.1%), bet eiro veikto noguldījumu atlikums joprojām palielinājās (par 56.3 milj. latu jeb 2.7%). Euro nozīme Latvijas tautsaimniecībā pieauga, jo tas dominēja kreditēšanā un eiro kurss attiecībā pret latu bija nemainīgs (rezidentu finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību, kā arī mājsaimniecību latos un eiro veikto noguldījumu atlikuma pārmaiņas sk. 5. att.). Latos veikto noguldījumu atlikums 2007. gada beigās veidoja 53.2% no rezidentu ne-MFI noguldījumu atlikuma, bet 2008. gada beigās šis īpatsvars samazinājās līdz 49.3%, savukārt ASV dolāros veikto noguldījumu atlikums saruka no 7.7% līdz 5.0%. Euro daļa noguldījumu atlikumā pieauga no 38.3% 2007. gadā līdz 45.1% 2008. gadā.

5. attēls

**REZIDENTU FINANŠU IESTĀŽU,
NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN
MĀJSAIMNIECĪBU NOGULDĪJUMI MFI
(IZŅEMOT LATVIJAS BANKU)**

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

- Finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību latos veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību latos veiktie noguldījumi
- Finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību eiro veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību eiro veiktie noguldījumi

Pakāpeniskais termiņnoguldījumu procentu likmju pieaugums noteica to, ka rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumu struktūrā samazinājās noguldījumu uz nakti īpatsvars (2007. gada beigās – 54.4%; 2008. gada beigās – 45.6%), atbilstoši palielinoties termiņnoguldījumu daļai. Mājsaimniecību noguldījumu atlikuma īpatsvars nedaudz saruka, veidojot 58.1% (2007. gada beigās – 59.0%) no visiem noguldījumiem, arī šo noguldījumu atlikuma gada samazinājuma temps (–5.3%) bija straujāks nekā finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikuma gada samazinājuma temps (–1.9%). Mājsaimniecību noguldījumu atlikuma īpatsvars termiņnoguldījumos bija 67.9% (2007. gadā – 71.7%) un noguldījumos uz nakti – 46.4% (2007. gadā – 48.3%).

Nedaudz mazāks nekā kopējā naudas piedāvājuma sarukums bija pēc Latvijas Bankas metodoloģijas aprēķinātā naudas rādītāja M2X kritums (–3.9%; 2007. gadā kāpums – 12.6%).

Naudas rādītāju attīstības tendences ietekmēja kapitāla ielplūdes apsūkums un centrālās bankas veiktās ārvalstu valūtas intervences, ko atspoguļoja tīro ārējo aktīvu pārmaiņas. MFI (izņemot Latvijas Banku) tīro ārējo aktīvu negatīvais rādītājs gada laikā pieauga par 31.9%, sasniedzot 5 914.6 milj. latu, bet Latvijas Bankas atbilstošais rādītājs samazinājās par 16.0% (2008. gada beigās – 2 332.3 milj. latu). Tādējādi tīro ārējo aktīvu negatīvā pozīcija palielinājās daudz lēnāk nekā 2007. gadā, kad tās apjoms pieauga 1.7 reizes. Piesardzīgāka bija nerezidentu banku (galvenokārt mātesbanku) rīcība, piešķirot resursus kreditēšanai iekšzemē. MFI (izņemot Latvijas Banku) ārzemju saistības 2008. gadā pieauga par 439.2 milj. latu jeb 3.4% (2007. gadā – par 4.1 mljrd. latu), t.sk. saistībām pret ārvalstu MFI palielinoties par 1 401.3 milj. latu jeb 17.7% (t.sk. pret saistītajām un radniecīgajām MFI – par 1 441.6 milj. latu jeb 25.0%), bet nerezidentu ne-MFI noguldījumiem samazinoties par 1 049.7 milj. latu jeb 23.3%. Banku ārzemju aktīvi 2008. gadā saruka par 548.9 milj. latu, prasībām pret ārvalstu MFI samazinoties par 776.3 milj. latu, bet prasībām pret nerezidentu ne-MFI pieaugot par 181.5 milj. latu (t.sk. izsniegto kredītu atlikumam – par 157.3 milj. latu). Tādējādi MFI (izņemot Latvijas Banku) tīro ārējo aktīvu negatīvais rādītājs 2008. gada beigās bija par 988.1 milj. latu lielāks nekā 2007. gada beigās (2007. gada beigās – par 2.2 mljrd. latu lielāks nekā 2006. gada beigās).

Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kre-

dtu atlikuma mēneša pieaugums 2008. gada janvārī-oktobrī pakāpeniski samazinājās un novembrī un decembrī kļuva negatīvs. Kreditēšanas palēnināšanos noteica gan kredītu pieprasījuma kritums, gan banku politika, pasaules finanšu krīzes ietekmē ierobežojot kredītu izsniegšanu. Kopumā rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums 2008. gadā palielinājās par 1.5 mljrd. latu jeb 11.7% (2007. gadā – par 3.3 mljrd. latu jeb 34.2%). 1. pusgadā kredītu atlikuma gada pieauguma temps samazinājās par 14.2 procentu punktiem (līdz 20.0%), kredītu atlikumam palielinoties par 1.1 mljrd. latu, savukārt 2. pusgadā kāpums bija būtiski mazāks. Iekšzemes kredītu īpatsvars MFI (izņemot Latvijas Banku) kopsavilkuma bilances aktīvos 2008. gada beigās palielinājās līdz 63.6% (2007. gada beigās – 60.7%).

Valsts konsolidētajā kopbudžetā veidojās deficīts, tomēr valdības ārējās aizņemšanās pieauguma dēļ MFI neto prasību pret valdību negatīvais rādītājs palielinājās par 282.6 milj. latu.

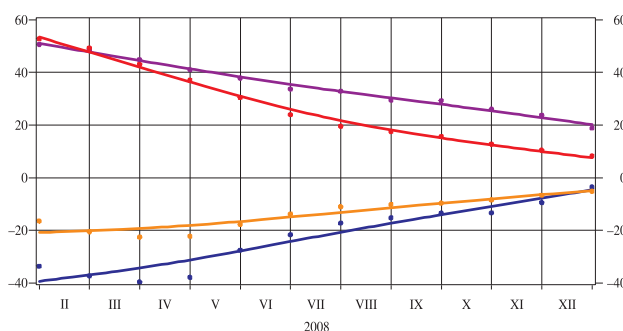
MFI privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma dinamika iezīmējās nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikuma kāpuma tendence (pieaugums 2008. gadā – 1 050.4 milj. latu), bet mājsaimniecībām un finanšu iestādēm izsniegto kredītu atlikums palielinājās daudz mazāk (attiecīgi par 413.2 milj. latu un 63.0 milj. latu). Visiem sektoriem izsniegto kredītu atlikuma pārmaiņu dinamika gada laikā būtiski mainījās: nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikums 1. pusgadā pieauga par 635.0 milj. latu, 2. pusgadā – par 415.4 milj. latu, gada kāpuma tempam sarūkot no 36.3% 2007. gadā līdz 16.9% 2008. gadā. Arī mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums straujāk pieauga 1. pusgadā (par 305.1 milj. latu; kāpums 2. pusgadā – tikai 108.1 milj. latu). Tādējādi arī kredītu atlikuma gada pieauguma tempa kritums mājsaimniecību sektorā bija straujāks – no 39.2% 2007. gadā līdz 6.9% 2008. gadā. Savukārt finanšu iestādēm izsniegto kredītu atlikuma pieaugumam 1. pusgadā sekoja tā samazinājums 2. pusgadā (rezidentu finanšu iestādēm un nefinanšu sabiedrībām, kā arī mājsaimniecībām latos un eiro izsniegto kredītu atlikuma pārmaiņas sk. 6. att.).

6. attēls

REZIDENTU FINANŠU IESTĀDĒM, NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTIE KREDĪTI

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

- Finanšu iestādēm un nefinanšu sabiedrībām latos izsniegtie kredīti
- Mājsaimniecībām latos izsniegtie kredīti
- Finanšu iestādēm un nefinanšu sabiedrībām eiro izsniegtie kredīti
- Mājsaimniecībām eiro izsniegtie kredīti

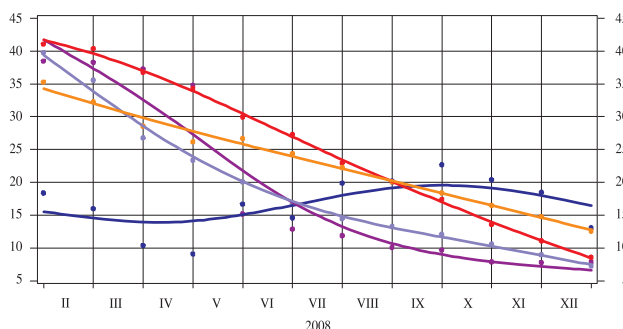
Mājsaimniecību kreditēšanas apsīkumu galvenokārt noteica mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu atlikuma gada pieauguma tempa samazināšanās no 44.5% līdz 7.3% (galveno kredītu veidu atlikuma pārmaiņas sk. 7. att.). Mājokļa iegādei iz-

7. attēls

REZIDENTU FINANŠU IESTĀDĒM, NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTIE KREDĪTI

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

- Komerckredīts
- Industriālais kredīts
- Kredīts patēriņa preču iegādei
- Hipotēku kredīts
- Kredīts mājokļa iegādei

izsniegto kredītu atlikums decembra beigās bija 5.1 mljrd. latu jeb 78.9% no visu māj-saimniecībām izsniegto kredītu atlikuma (2007. gada beigās – 78.7%). Saruka arī kredīta patēriņa preču iegādei atlikuma gada kāpuma temps (no 42.2% 2007. gadā līdz 8.6% 2008. gadā), bet tā daļa māj-saimniecībām izsniegto kredītu atlikumā pieauga par 0.4 procentu punktiem (līdz 12.4%). Mājokļu iegādes kreditēšanas palēnināšanās no-teica arī kopējo hipotēku kredīta atlikuma gada pieauguma tempa samazināšanos no 38.6% 2007. gadā līdz 12.6% 2008. gadā, šā kredītu veida atlikumam gada beigās veidojot 56.9% no kopējā kredītu atlikuma (2007. gadā – 56.4%). Saglabājās nozīmī-gāko uzņēmējdarbībai izsniegto kredītu veidu atlikuma pieauguma tendence: komerc-kredīta atlikums gada laikā palielinājās par 13.1% un industriālā kredīta atlikums – par 7.9%, gada beigās veidojot attiecīgi 18.6% un 12.8% no kopējā kredītu atlikuma (2007. gadā – attiecīgi 18.4% un 13.2%).

Mājokļu kreditēšanas apsīkums būtiski ietekmēja situāciju nekustamā īpašuma tirgū. Nekustamā īpašuma cenas 2008. gadā joprojām samazinājās, un to krituma temps 2. pus-gadā paātrinājās. 2008. gadā sērijveida dzīvokļa vidējā cena Rīgā samazinājās aptuveni par 37% (kritums 2007. gadā – aptuveni 7%; SIA "Latio" dati). Sērijveida dzīvokļu cenu un nekustamā īpašuma pieprasījuma sarukuma dēļ nozīmīgi samazinājās jauno projektu vidējās cenas, un atsevišķos projektos ar sliktu būvdarbu kvalitāti tās gandrīz sasniedza sērijveida dzīvokļu cenas. Zemais nekustamā īpašuma pieprasījums veicināja arī īres cenu kritumu, arvien lielākai nekustamā īpašuma attīstītāju un dzīvokļu īpaš-nieku daļai piedāvājot to īpašumā esošās dzīvojamās telpas īrei, nevis pārdošanai. Lī-dzīga situācija bija arī komerciālā nekustamā īpašuma īres tirgū: īres cenas samazinājās gandrīz visiem īpašuma veidiem, t.sk. 2. pusgadā – arī tirdzniecības platību īres cenas.

Uzņēmējdarbībai izsniegto kredītu atlikuma pieaugumā dominēja operācijas ar ne-kustamo īpašumu, apstrādes rūpniecība, būvniecība, transports un uzglabāšana, infor-mācijas un komunikācijas pakalpojumi, kā arī finanšu un apdrošināšanas darbības. 2008. gada beigās uzņēmējdarbībai izsniegto kredītu atlikums visvairāk palielinājās operācijās ar nekustamo īpašumu (par 30.0%), apstrādes rūpniecībā (par 14.0%), finanšu un apdrošināšanas darbībās (par 12.3%) un tirdzniecībā (par 12.0%). Apstrādes rūp-niecības nozaru dalījumā kredītu atlikums gada beigās visvairāk palielinājās pārtikas produktu un dzērienu ražošanā (par 22.6%), koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanā (par 16.9%) un metālu un gatavo metālizstrādājumu ražošanā (par 15.5%).

Straujais latu procentu likmju pieaugums samazināja latos izsniegto kredītu pieprasī-jumu. Saglabājoties būtiski zemākām, tomēr augošām eiro procentu likmēm, palielinājās finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un māj-saimniecībām eiro un citās ārvalstu valūtās izsniegto kredītu atlikums. 2008. gadā rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un māj-saimniecībām latos izsniegto kredītu atlikums samazinājās par 75.7 milj. latu jeb 4.2%, bet eiro izsniegto kredītu atlikums pieauga par 1.5 mljrd. latu jeb 14.1%. Savukārt pārējās ārvalstu valūtās izsniegto kredītu atlikums (ASV dolāros izsniegtie kredīti – vairāk nekā 75%) 2008. gadā pieauga par 74.3 milj. latu jeb 19.3%. Tādējādi rezidentu ne-MFI latos izsniegto kredītu īpatsvars gada laikā samazinājās par 2.1 procentu punktu (2008. gada beigās – 11.6%), eiro izsniegto kredītu īpatsvars palielinājās par 1.8 procentu punktiem (līdz 85.2%), bet ASV dolāros izsniegto kredītu īpatsvars nemainījās (2.4%).

KREDĪTU UN NOGULDĪJUMU PROCENTU LIKMES

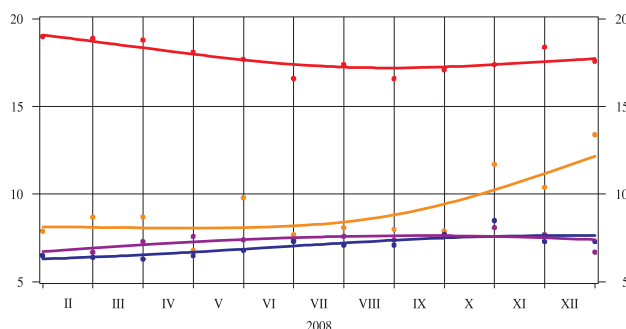
Rezidentu nefinanšu sabiedrībām un māj-saimniecībām latos izsniegto kredītu un no tām latos piesaistīto noguldījumu procentu likmes 2008. gadā bija samērā svārstīgas, tomēr kopumā augstākas nekā 2007. gadā. Latos izsniegto kredītu un piesaistīto no-guldījumu procentu likmju kāpums bija vērojams 1. un 4. ceturksnī galvenokārt saistībā ar norisēm latu naudas tirgū. Arī eiro izsniegto kredītu un piesaistīto noguldījumu

procentu likmes 2008. gadā kopumā bija mazliet augstākas nekā 2007. gadā, tomēr daudz zemākas nekā latos izsniegto kredītu procentu likmes. Tādējādi eiro kļuva par nozīmīgāko kreditēšanas un noguldījumu piesaistes valūtu. Eiro procentu likmes mainījās atbilstoši eiro naudas tirgus indeksiem, līdz pat gada pēdējiem mēnešiem lēni un pakāpeniski pieaugot, bet pēc tam samazinoties (latos un eiro izsniegto kredītu procentu likmju dinamiku sk. 8. att.). Savukārt ASV dolāros izsniegto kredītu un piesaistīto noguldījumu procentu likmes saruka.

8. attēls

**REZIDENTU NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM
UN MĀJSAIMNIECĪBĀM NO JAUNA
IZSNIEGTO KREDĪTU VIDĒJĀS SVĒRTĀS
PROCENTU LIKMES
(%)**

— Nefinanšu sabiedrībām latos izsniegtie kredīti
— Mājsaimniecībām latos izsniegtie kredīti
— Nefinanšu sabiedrībām eiro izsniegtie kredīti
— Mājsaimniecībām eiro izsniegtie kredīti

Banku pievienotās procentu likmes latos izsniegtajiem kredītiem tāpat kā 2007. gadā svārstījās: latu naudas tirgus indeksu pieauguma periodos bankas piedāvāja nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām kredītu procentu likmes mazāku uzcenojumu. Tādējādi nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām latos izsniegto kredītu procentu likmju svārstības bija mērenākas nekā latu naudas tirgus procentu likmju svārstības. Eiro izsniegtajiem kredītiem pievienotās procentu likmes 2. pusgadā pieauga, galvenokārt palielinoties klientu kredītriskam, bankām kļūstot piesardzīgākām un sakarā ar daudz ierobežotāku finanšu resursu pieejamību.

Rezidentu mājsaimniecībām latos no jauna izsniegto kredītu vidējā svērtā procentu likme gandrīz nemainījās (17.3% 2007. gada decembrī un 17.5% 2008. gada decembrī). Savukārt nefinanšu sabiedrībām latos no jauna izsniegto aizdevumu vidējā svērtā procentu likme palielinājās no 9.7% 2007. gada decembrī līdz 13.4% 2008. gada decembrī. Ārvalstu valūtā no jauna izsniegto kredītu vidējā svērtā procentu likme aizdevumiem mājsaimniecībām pieauga par 0.7 procentu punktiem (līdz 7.5%), bet aizdevumiem nefinanšu sabiedrībām samazinājās par 0.5 procentu punktiem (līdz 6.7%).

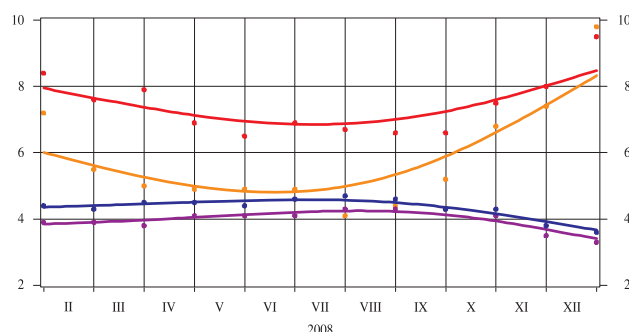
No jauna izsniegto kredītu apjomā pakāpeniski palielinājās to kredītu īpatsvars, kuri tika izsniegti ar mainīgo procentu likmi un ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam (2007. gada decembrī – 78.2%; 2008. gada decembrī – 84.8%). Savukārt to kredītu īpatsvars, kuri tika izsniegti ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu no 1 gada līdz 5 gadiem, nedaudz samazinājās (2007. gada decembrī – 15.3%; 2008. gada decembrī – 12.3%). Nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām latos izsniegto kredītu procentu likmes bija augstākas nekā ārvalstu valūtā izsniegto kredītu procentu likmes, tāpēc ārvalstu valūtās izsniegto kredītu īpatsvars no jauna izsniegto kredītu kopējā apjomā bija nozīmīgs (2007. gada decembrī – 92.2%; 2008. gada decembrī – 92.9%).

No rezidentu mājsaimniecībām latos piesaistīto termiņnoguldījumu procentu likmes pieauga no 8.7% 2007. gada decembrī līdz 9.5% 2008. gada decembrī, savukārt no rezidentu nefinanšu sabiedrībām latos piesaistīto termiņnoguldījumu procentu likmes – attiecīgi no 7.3% līdz 9.8%. Ārvalstu valūtā piesaistīto termiņnoguldījumu vidējā svērtā procentu likme samazinājās mājsaimniecību noguldījumiem par 0.9 procentu punktiem (līdz 3.6%), savukārt nefinanšu sabiedrību noguldījumiem – par 1.1 procentu punktu (līdz 3.0%; latos un eiro piesaistīto noguldījumu procentu likmju dinamiku sk. 9. att.).

Lielākā daļa (vidēji 98.5%) rezidentu nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību no jauna

**REZIDENTU NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN
MĀJSAIMNIECĪBU
TERMIŅNOGULDĪJUMU (JAUNIE
DARĪJUMI) VIDĒJAS SVĒRTAS PROCENTU
LIKMES
(%)**

- Nefinanšu sabiedrību latos veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību latos veiktie noguldījumi
- Nefinanšu sabiedrību eiro veiktie noguldījumi
- Mājsaimniecību eiro veiktie noguldījumi

piesaistīto termiņnoguldījumu bija noguldījumi ar termiņu līdz 1 gadam. No nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām piesaistītajos noguldījumos latos piesaistīto noguldījumu īpatsvars kopējā apjomā samazinājās (2007. gada decembrī – 37.2%; 2008. gada decembrī – 30.5%).

Līdz ar inflācijas kritumu latos izsniegto kredītu reālās procentu likmes pieauga un kļuva pozitīvas (2008. gada decembrī – 5.4%). Arī latos piesaistīto termiņnoguldījumu reālo procentu likmju negatīvais līmenis 2008. gada decembrī samazinājās līdz –0.8%.

STARPBANKU TIRGUS

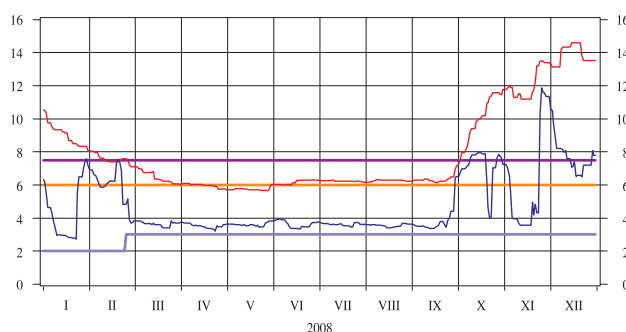
Pēc Latvijas naudas tirgus satricinājuma 2007. gadā latu naudas tirgus procentu likmes 2008. gada pirmajos mēnešos pakāpeniski samazinājās. 3 mēnešu RIGIBOR kopumā kritās no 10.53% 2007. gada beigās līdz 7.09% 2008. gada februāra beigās, bet 6 mēnešu RIGIBOR – attiecīgi no 11.24% līdz 8.27%. Ar 24. februāri Latvijas Banka samazināja rezervju normu banku saistībām ar termiņu ilgāku par 2 gadiem, lai veicinātu banku vēlmi piesaistīt resursus uz ilgāku termiņu un nodrošinātu bankām vairāk brīvu resursu. Pēc rezervju normas samazinājuma bankām izveidojās latu likviditātes pārpalikums, veicinot RIGIBOR ilgstošu stabilizēšanos (līdz septembra beigām). 3 un 6 mēnešu RIGIBOR martā–septembrī svārstījās attiecīgi ap 6.00% un 7.00%.

Septembra vidū viena no ASV ievērojamākām investīciju bankām *Lehman Brothers Holdings Inc.* paziņoja par bankrota procedūras uzsākšanu, tādējādi būtiski saasinot pasaules finanšu tirgus spriedzi un vairojot banku savstarpējo neuzticēšanos. Tāpēc daudzām bankām un citiem finanšu tirgus dalībniekiem tika apgrūtināta aizņemšanās starpbanku tirgū. Kredītresursu pieejamības mazināšanās veicināja arī citu aktīvu cenu straujāku kritumu. Šādos apstākļos sākās spekulācijas, ka atsevišķām Latvijas bankām varētu būt grūtības pārfinansēt savus aizņēmumus no ārvalstu bankām, kuri lielos apjomos būtu jāatmaksā 2009. gadā. Tāpat saglabājās neskaidrība par to, kā Latvijas finanšu tirgu varētu ietekmēt pasaules un Latvijas tautsaimniecības attīstības palēnināšanās. Šo faktoru ietekmē valūtas tirgū izveidojās liels ārvalstu valūtas pieprasījums un Latvijas Bankai nācās veikt valūtas intervences. Iepriekš straujas izaugsmes gados Latvijas Bankas noteikto rezervju prasību palielinājuma dēļ bankas uzkrāja nozīmīgu rezervju apjomu. Savukārt, palēninoties Latvijas tautsaimniecības izaugsmei un pieaugot pasaules finanšu tirgus spriedzei, Latvijas Banka aktīvi samazināja banku rezervju normu (procentos izteikto rezervju bāzes daļu, pēc kuras aprēķina obligāto rezervju prasību apjomu), tāpēc bankām atbrīvojās liels finanšu resursu apjoms. Arī pēc minētajām spekulācijām Latvijas banku sistēmā 2008. gada beigās joprojām saglabājās latu resursu pārpalikums. Tas vairākus banku nodrošināja samērā zemas latu naudas tirgus procentu likmes darījumiem ar īsu termiņu, tomēr 3 mēnešu RIGIBOR decembra vidū sasniedza augstāko līmeni, kopš indekss tiek aprēķināts (14.60%). 2008. gada beigās 3 un 6 mēnešu RIGIBOR bija attiecīgi 10.86% un 12.10%, bet gada vidējā svērtā procentu likme – attiecīgi 7.98% un 8.91% (2007. gadā – attiecīgi 8.67% un 9.04%; Latvijas Bankas procentu likmes un RIGIBOR sk. 10. att.).

10. attēls

NAUDAS TIRGUS PROCENTU LIKMES (%)

- Latvijas Bankas refinansēšanas likme
- Banku noguldījumu iespējas uz nakti Latvijas Bankā procentu likme
- Aizdevumu iespējas uz nakti Latvijas Bankā procentu likme¹
- 3 mēnešu RIGIBOR
- RIGIBOR kredītiem uz nakti

¹ No 9. decembra – procentu likme, aizdevumu izmantojot ne vairāk kā 5 darbadienas iepriekšējās 30 dienās.

Nenodrošināto latu naudas tirgus darījumu – darījumu uz nakti – vidējās svērtās procentu likmes 2008. gadā bija samērā stabilas. Šādu darījumu gada vidējā procentu likme bija 4.1%, bet 2007. gadā – vidēji 4.8%. Arī finanšu tirgus satricinājuma apstākļos starpbanku tirgū latos veikto darījumu apgrozījums 2008. gadā salīdzinājumā ar 2007. gadu bija samērā stabils, darījumiem ar termiņu līdz 1 mēnesim samazinoties par 12.7%, darījumiem ar termiņu 1–3 mēneši pieaugot par 61.0%, bet darījumiem ar termiņu 3–12 mēneši – par 10.9%.

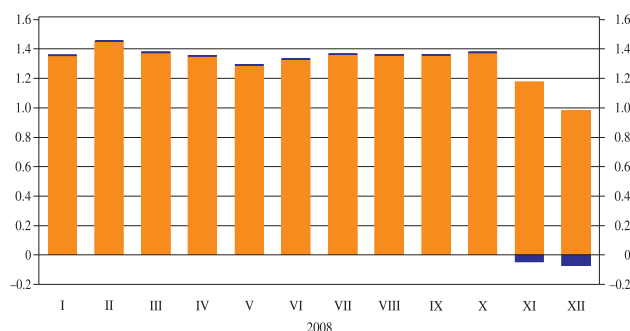
NAUDAS BĀZE

Rezervju normas vairākkārtēja samazināšana, samērā nedaudz augot banku piesaistīto noguldījumu atlikumam, noteica obligāto rezervju apjoma sarukumu banku norēķinu kontos Latvijas Bankā (sk. 11. att.). Tādējādi kredītiestāžu un citu finanšu institūciju noguldījumu apjoms Latvijas Bankā gada laikā samazinājās par 328.3 milj. latu jeb 23.1% (2007. gadā šādu noguldījumu apjoms pieauga par 21.0%). Jau otro gadu pēc kārtas samazinoties skaidrās naudas pieprasījumam, tās daudzums apgrozībā saruka par 31.4 milj. latu jeb 3.0% (2007. gadā – par 2.3%). Tādējādi centrālās bankas naudas piedāvājums jeb naudas bāze M0 2008. gadā samazinājās par 14.6% un gada beigās bija 2 111.5 milj. latu, bet skaidrās naudas īpatsvars naudas bāzē pieauga līdz 48.2% (2007. gada beigās – 42.5%).

11. attēls

BANKU REZERVES LATVIJAS BANKĀ (mljrd. latu)

- Obligātās rezerves banku norēķinu kontos Latvijas Bankā
- Virsrezerves

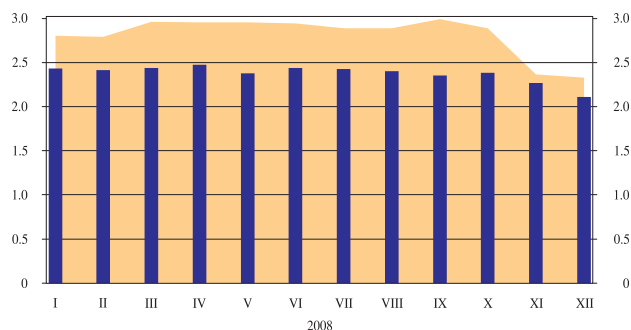
Naudas bāzes samazināšanos noteica Latvijas Bankas tīro ārējo aktīvu sarukums par 443.7 milj. latu, Latvijas Bankai pārdodot ārvalstu valūtu (2008. gadā kopumā neto pārdota ārvalstu valūta 784.8 milj. latu apjomā). Ārvalstu valūtas pirkšana no Latvijas Bankas bija saistīta galvenokārt ar lielo latu piedāvājumu valūtas tirgū gada pēdējos trijos mēnešos finanšu tirgus satricinājuma apstākļos. Savukārt ārvalstu valūtas aizplūdi daļēji kompensēja centrālās bankas ārzemju aktīvos izvietotie valdības ārvalstu valūtas līdzekļi. 2008. gada beigās Latvijas Bankas rezerves aktīvi sedza 3.7 mēnešu (2007. gada beigās – 4.3 mēnešu) preču importa apjomu, bet emitētās nacionālās valūtas segums (sk. 12. att.) ar Latvijas Bankas tīrajiem ārējiem aktīviem bija 110.5% (2007. gada beigās – 112.3%).

12. attēls

**EMITĒTĀS NACIONĀLĀS VALŪTAS
SEGUMS**

(mljrd. latu)

Latvijas Bankas tiešie ārējie aktīvi
Naudas bāze

Kopējās Latvijas Bankas tiešo iekšējo aktīvu pārmaiņas bija mazākas (to negatīvais rādītājs saruka par 84.2 milj. latu), palielinoties iekšējo kredītu atlikumam. Iekšējo kredītu atlikumā strauji pieauga bankām izsniegto kredītu atlikums (par 632.4 milj. latu; kredītu mēneša vidējos atlikumus sk. 3. tabulā), vienlaikus krasi (par 466.9 milj. latu) augot valdības noguldījumu atlikumam Latvijas Bankā.

3. tabula

LATVIJAS BANKAS KREDĪTI MFI

(vidējais atlikums; milj. latu)

	2008	2007
Janvāris	7.7	0
Februāris	10.1	16.9
Marts	0	6.1
Aprīlis	0	89.1
Maijs	0	81.3
Jūnijs	0	3.6
Jūlijs	0	0
Augusts	0	36.4
Septembris	0.5	66.8
Oktobris	132.9	31.7
Novembris	379.2	13.7
Decembris	503.6	10.4

VALŪTAS TIRGUS UN LATVIJAS ĀRĒJAIS PARĀDS

Pasaules valūtas tirgū 2008. gadā bija vērojama ASV dolāra kursa pieauguma tendence attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu un eiro, bet attiecībā pret Japānas jenu tas būtiski samazinājās. Valūtas kursu svārstības galvenokārt noteica pasaules ekonomiskā krīze. Lielbritānijas banku sistēmas un mājokļu tirgus problēmas veicināja Lielbritānijas sterliņu mārciņas kursa sarukumu attiecībā pret citām nozīmīgākajām pasaules valūtām. Vienotās Eiropas valūtas pozīcijas valūtas tirgū pasliktinājās. ASV mājokļu tirgus problēmas un pozitīvā Japānas ārējās tirdzniecības balance veicināja Japānas jenas kursa kāpumu.

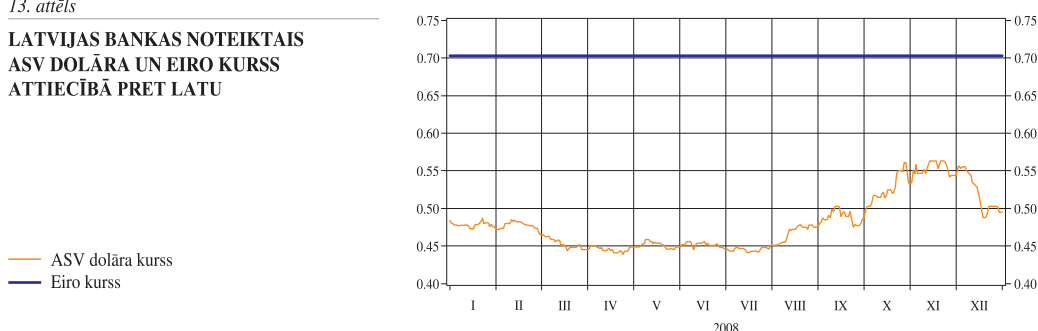
Eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru 2008. gadā saruka par 4.2% (no 1.4589 2007. gada beigās līdz 1.3971 2008. gada beigās), augstāko līmeni (1.6038) sasniedzot 15. jūlijā, bet zemāko (1.2330) – 28. oktobrī. Lai gan bija vērojama ASV tautsaimniecības attīstības tempa palēnināšanās, ASV dolāra kursa kāpumu attiecībā pret daudzām citām nozīmīgākajām pasaules valūtām veicināja kapitāla repatriācija uz ASV. ASV dolāra kurss attiecībā pret Japānas jenu samazinājās no 111.75 2007. gada beigās līdz 90.64 2008. gada beigās (kritums – 18.9%), augstāko līmeni (112.20) sasniedzot 2. janvārī, bet zemāko (87.14) – 17. decembrī. Japānas jenas kursa straujo kāpumu 2. pusgadā noteica pieaugusi investoru interese saistībā ar procentu likmju kritumu citās attīstītajās pasaules valstīs un lielais valūtas tirgus svārstīgums. Lielbritānijas sterliņu mārci-

ņas kurss attiecībā pret ASV dolāru 2008. gadā saruka par 26.4% (no 1.9850 2007. gada beigās līdz 1.4593 2008. gada beigās), augstāko līmeni (2.0398) sasniedzot 14. martā.

Iekšzemes valūtas tirgū ASV dolāra kurss attiecībā pret latu palielinājās no 0.4778 2007. gada beigās līdz 0.5064 2008. gada beigās (kāpums – 6.0%). Augstākais ASV dolāra kurss (0.5755) bija 28. oktobrī, bet zemākais (0.4354) – 22. aprīlī. Gada laikā eiro kurss attiecībā pret latu svārstījās Latvija Bankas noteiktā valūtas koridora robežās. Eiro kurss visaugstākais bija, atrodoties pie Latvijas Bankas noteiktā valūtas koridora augšējās robežas (0.7098; oktobrī–decembrī), bet viszemākais, atrodoties pie Latvijas Bankas noteiktā valūtas koridora apakšējās robežas (0.6958; februārī un martā; nozīmīgāko Latvijas Bankas noteikto valūtas kursu dinamiku sk. 13. att. un 5. pielikumā).

13. attēls

**LATVIJAS BANKAS NOTEIKTAIS
ASV DOLĀRA UN EIRO KURSS
ATTIECĪBĀ PRET LATU**

2008. gadā nedaudz mainījās ārējā parāda instrumentu struktūra – samazinoties citu ieguldījumu īpatsvaram (no 89.1% līdz 88.0%), pieauga pārējo parāda instrumentu īpatsvars. 2008. gada beigās parādu radošās tiešās investīcijas veidoja 8.4%, parāda vērtspapīri – 3.5%, nauda un noguldījumi – 14.5% un aizņēmumi – 68.9% no ārējā parāda. Ilgtermiņa parāds 2008. gada beigās bija 13.8 mljrd. latu un īstermiņa parāds – 7.0 mljrd. latu.

MFI (izņemot Latvijas Banku) ārējais parāds 2008. gada beigās bija 13.0 mljrd. latu. Banku ārējo saistību termiņstruktūrā 2008. gadā būtiski pieauga piesaistīto ilgtermiņa finanšu resursu apjoms, sasniedzot 7.7 mljrd. latu jeb 58.9% no banku ārējā parāda (2007. gada beigās – 46.3%). Mātesabiedrību aizdevumu apjoms palielinājās līdz 7.2 mljrd. latu (2007. gada beigās – 5.8 mljrd. latu), bet kreditoru struktūrā to īpatsvars pieauga līdz 55.4% (2007. gada beigās – 45.3%). Naudas un noguldījumu apjoms 2008. gadā samazinājās par 1.3 mljrd. latu, un to īpatsvars banku saistībās saruka līdz 21.2% (2007. gadā – 31.7%). Banku tīrais ārējais parāds 2008. gada beigās bija 8.3 mljrd. latu (2007. gadā – 7.4 mljrd. latu).

Citu sektoru ārējais parāds 2008. gada beigās bija 4.3 mljrd. latu (t.sk. ilgtermiņa saistības – 3.0 mljrd. latu). Ārējās saistības 2008. gadā pieauga par 8.1%. To struktūrā palielinājās aizņēmumu (līdz 79.7%; 2007. gada beigās – 74.8%) un samazinājās tirdzniecības kredītu (līdz 16.5%; 2007. gada beigās – 22.0%) īpatsvars. Pakāpeniski palielinājās arī citu sektoru un banku parādsaistības pret tiešajiem investoriem un tiešo investīciju uzņēmumiem. 2008. gada beigās to apjoms sasniedza 1.8 mljrd. latu.

Saskaņā ar Valsts kases oficiālā pārskata datiem centrālās valdības ārējais parāds 2008. gadā palielinājās par 625.3 milj. latu un gada beigās bija 1 260.4 milj. latu (7.8% no IKP). 2008. gadā valdība piesaistīja ārvalstu finanšu resursus 800.9 milj. latu apjomā (t.sk. eiroobligāciju emisija 400 milj. eiro apjomā un SVF aizdevums 535.3 milj. SDR apjomā). Ārvalstu aizņēmumu apkalpošanai tika izlietots 201.7 milj. latu (t.sk. 172.7 milj. latu – pamatsummu samaksai; no tā 200.0 milj. eiro – 1998. gadā emitēto eiroobligāciju dzēšanai), kas ir līdzvērtīgi 3.0% no preču un pakalpojumu eksporta gada apjoma. 2008. gadā mainījās valdības ārējā parāda valūtu struktūra – saistību īpatsvars eiro un ASV dolāros samazinājās attiecīgi līdz 65.6% un 1.9% (2007. gadā – 95.9% un 4.0%), bet saistību īpatsvars SDR sasniedza 32.5%.

VĒRTSPAPĪRU TIRGUS

2008. gadā notika pārmaiņas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru sākotnējā tirgū. Lai gan iepriekšējos gados pieprasījums pārsniedza piedāvāto apjomu, 2008. gadā investori bija piesardzīgāki attiecībā pret Baltijas valstu vērtspapīriem. 2008. gada 5. martā Latvija starptautiskajos tirgos emitēja 10 gadu eiroobligācijas 400 milj. eiro apjomā. Kuponu likme tika noteikta 5.5%, bet ienesīguma likme – 5.53% (par 163 bāzes punktiem augstāka nekā attiecīgā Vācijas valdības obligāciju peļņas likme un par 120 bāzes punktiem augstāka par eiro valūtas mijmaiņas darījumu procentu likmi). Sākotnējā tirgū institūciju dalījumā 89% pircēju bija bankas, bet ģeogrāfiskajā dalījumā 65% bija Vācijas investori.

Otrais pārmaiņu periods bija septembrī–decembrī pēc ASV investīciju bankas *Lehman Brothers Holdings Inc.* bankrota. Tas radīja strauju cenu kritumu akciju tirgos, naudas tirgus procentu likmju kāpumu un finanšu sistēmas nestabilitāti. Tāpēc vairāku valstu valdībām bija jānacionalizē atsevišķas bankas un tajās jāiegulda valsts budžeta līdzekļi. Atbalstu banku sektoram sniedza arī Latvijas valdība. Tāpēc Valsts kase palielināja valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru sākotnējo emisiju apjomu un izsoļu biežumu. Lai spētu operatīvi piesaistīt līdzekļus, Valsts kase organizēja vairākas valdības vērtspapīru tiešās pārdošanas un dažās izsolēs emitēja eiro denominētus valdības vērtspapīrus.

Tā kā bankas īpaši rūpējās par likviditāti, tās joprojām piedāvāja klientiem latos piesaistītus termiņnoguldījumus ar samērā augstām procentu likmēm. Tāpēc bija nerentabli pirkt valdības vērtspapīrus ar zemām procentu likmēm. Lielās nenoteiktības dēļ investorus mazāk interesēja ilgāka termiņa vērtspapīri, tomēr saglabājās pozitīva banku attieksme pret valdības īsāka termiņa vērtspapīriem, kurus varēja izmantot kā ķīlu darījumos ar Latvijas Banku.

2008. gadā Valsts kase izsolēs, t.sk. tiešajās un ārkārtas izsolēs, piedāvāja latos denominētus parāda vērtspapīrus 1 367.7 milj. latu apjomā. Pieprasījums bija 889.4 milj. latu, bet pārdotais apjoms – 692.0 milj. latu. Salīdzinājumā ar 2007. gadu piedāvājums pieauga 8.3 reizes un pārdotais apjoms – 10.8 reizes. Izsoļu dalībnieki galvenokārt pieprasīja valdības īstermiņa vērtspapīrus (to pārdotais apjoms – 97.7% no kopējā pārdotā apjoma).

Latos denominēto valdības vērtspapīru apjoms apgrozībā palielinājās 2.7 reizes (līdz 1 045.8 milj. latu), un notika nozīmīgas latos denominēto valdības vērtspapīru īpašnieku struktūras pārmaiņas. Latvijas banku īpatsvars pieauga no 43.4% līdz 77.2%, pārējo rezidentu īpatsvars samazinājās no 31.7% līdz 21.0%, bet nerezidentu īpatsvars – no 24.9% līdz 1.7%. Pārmaiņas ietekmēja tas, ka bankām bija nepieciešama valdības vērtspapīru ķīla, lai varētu saņemt kredītus Latvijas Bankā, bet nerezidenti vēlējās atbrīvoties no attīstības valstu valdības vērtspapīriem.

LCD 2008. gadā reģistrēto un izplatīto korporatīvo parāda vērtspapīru atlikums samazinājās par 1.9% (līdz 156.1 milj. latu). Latos denominēto LCD reģistrēto un izplatīto korporatīvo parāda vērtspapīru atlikums saruka par 41.7% (līdz 30.6 milj. latu), jo jaunu latos denominētu emisiju nebija, bet tika dzēstas sešas emisijas, un lielākā bija VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka" 1 gada parādzīmju emisija 10 milj. latu apjomā. Latos denominētie privāto emitentu parāda vērtspapīri netika emitēti sakarā ar inflācijas pieaugumu. Euro denominēto LCD reģistrēto un izplatīto korporatīvo parāda vērtspapīru atlikums palielinājās par 6.8% (līdz 101.2 milj. latu). Lielākā jaunā emisija bija VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka" 3 gadu ķīlu zīmju emisija.

Latvijas valdības iekšējā aizņēmuma obligāciju (ar dzēšanas termiņu 2018. gada augustā) pirkšanas peļņas likme *NASDAQ OMX Riga* 2007. gada beigās bija 5.01%, pieaugot līdz 10.50% 2008. gada beigās. Valdības vērtspapīru, kuriem līdz dzēšanai bija atlicis mazāk par vienu mēnesi, pirkšanas peļņas likme 2007. gada beigās bija

8.25%, bet 2008. gada beigās – 10.10%. Līdzīgi kā sākotnējā tirgū gada pēdējos mēnešos ienesīguma līkne bija lēzenāka nekā parasti, norādot, ka inflācija ir augsta un nākotnē tā varētu samazināties. VAS "Latvijas Hipotēku un zemes banka" obligācijām (ar dzēšanas termiņu 2013. gadā; ilgākā termiņa korporatīvais latos denominētais parāda vērtspapīrs biržā) pirkšanas peļņas likme 2007. gada beigās bija 6.10%, bet 2008. gada beigās tā palielinājās līdz 9.75%.

Ilgāka termiņa parāda vērtspapīru likviditāte bija zema Latvijas valsts kredītreitinga samazinājuma un reitinga negatīvās nākotnes prognozes dēļ.

Latvijas valdības eiroobligāciju (ar dzēšanas termiņu 2014. gadā) pirkšanas peļņas likme 2007. gada beigās bija 4.77%, bet 2008. gada beigās tā pieauga līdz 8.82%. Pirkšanas peļņas likmju starpība ar attiecīgā termiņa Vācijas valdības obligācijām palielinājās no 56 bāzes punktiem līdz 649 bāzes punktiem. Latvijas valdības jaunās 10 gadu obligācijas sāka kotēt 3. martā, un to pirkšanas peļņas likme bija 5.60%, bet gada beigās – 9.86%; pirkšanas peļņas likmju starpība ar attiecīgā termiņa Vācijas valdības obligācijām palielinājās no 268 bāzes punktiem līdz 694 bāzes punktiem. Procentu likmju starpība pieauga, attīstīto valstu valdības vērtspapīru procentu likmēm samazinoties, jo globālā finanšu satricinājuma apstākļos tās bija drošāks un pieprasītāks ieguldījums, bet attīstības valstu valdības vērtspapīru procentu likmes palielinājās, augot to kredītriskam.

NASDAQ OMX Riga parāda vērtspapīru apgrozījums 2008. gadā bija 26.9 milj. latu (par 14.1% mazāks nekā 2007. gadā), lai gan bija daudz aktīvāks sākotnējais tirgus. 2008. gadā lielākais bija valdības vērtspapīru apgrozījums – 25.8 milj. latu. Atsevišķu emisiju dalījumā lielākais bija valdības 10 gadu obligāciju (ar dzēšanas termiņu 2013. gadā) apgrozījums – 8.5 milj. latu.

2008. gadā akciju apgrozījums *NASDAQ OMX Riga* bija 20.0 milj. latu (3.6 reizes mazāk nekā 2007. gadā). Jebkura 2008. gada mēneša apgrozījums bija mazāks nekā jebkura 2007. gada mēneša apgrozījums. 2008. gadā Latvijā Oficiālā saraksta akcijas veidoja 84.0% no kopējā apgrozījuma (2007. gadā – 79.6%).

NASDAQ OMX Riga indekss OMXR 2008. gadā samazinājās par 54.4%, bet indekss OMXBGI – par 63.0%. 2008. gada beigās kapitalizācija *NASDAQ OMX Riga* bija 819.8 milj. latu (par 44.4% mazāk nekā 2007. gadā).

Tāpat kā 2007. gadā biržā vislielākais bija AS "Latvijas kuģniecība" akciju apgrozījums – 8.6 milj. latu (2007. gadā – 20.6 milj. latu), bet otrs lielākais bija AS "Grindeks" akciju apgrozījums (3.8 milj. latu). AS "Latvijas kuģniecība" mazāk ietekmēja iekšzemes pieprasījuma samazinājums, bet farmācijas sabiedrības Latvijā ir nedaudzās augsto tehnoloģiju sabiedrības.

Atsevišķu *NASDAQ OMX Riga* kotēto sabiedrību finanšu rezultāti bija slikti, un tas atbilda makroekonomiskajiem datiem, jo turpināja samazināties sabiedrību peļņa. Tikai daļa sabiedrību spēja pārorientēties uz eksporta pieaugumu, veiksmīgi samazināt izmaksas un optimizēt ražošanu.

2008. gada beigās *NASDAQ OMX Riga* tāpat kā 2007. gada beigās kotēja 42 sabiedrību akcijas, t.sk. Baltijas Oficiālajā sarakstā – piecu sabiedrību akcijas (par vienas sabiedrības akcijām mazāk) un Baltijas Otrajā sarakstā – 37 sabiedrību akcijas (par vienas sabiedrības akcijām vairāk).

CENTRĀLĀS BANKAS DARBĪBA

LATVIJAS BANKA EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMĀ UN EIROPAS SAVIENĪBAS INSTITŪCIJĀS

Latvijas Banka tāpat kā pārējo ES valstu centrālās bankas turpināja darboties ECBS. Latvijas Banka savā darbībā ievēro ECB normatīvos aktus un norādījumus atbilstoši Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam un ECBS un ECB Statūtiem. Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti valstī. Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" tās svarīgākie uzdevumi ir šādi:

- noteikt un īstenot monetāro politiku;
- pārvaldīt ārvalstu valūtas un zelta rezerves;
- emitēt nacionālo valūtu – banknotes un monētas;
- organizēt un nodrošināt starpbanku maksājumu sistēmas darbību un veicināt maksājumu sistēmas raitu darbību Latvijā;
- apkopot un publicēt finanšu statistikas datus un Latvijas maksājumu bilanci;
- pārstāvēt Latviju ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu agentam.

Latvijas Bankas prezidents piedalījās ECB Ģenerālpadomes darbā. ECB Ģenerālpadomes sēdēs atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem tika apspriesti ziņojumi par ES valstu makroekonomisko situāciju, pārskati par VKM II funkcionēšanu, kā arī izskatīti citi jautājumi saistībā ar visu ES valstu centrālajām bankām. Maijā ECB Ģenerālpadome apstiprināja ECB Konverģences ziņojumu par Slovākijas gatavību ieviest eiro.

Latvijas Bankas pārstāvji turpināja strādāt 12 ECBS komitejās un Cilvēkresursu konferencē (sk. 8. pielikumu), kā arī vairāk nekā 30 darba grupās, risinot ar monetāro politiku, banku uzraudzību, eiro banknotēm, statistiku, grāmatvedību, tirgus operācijām, maksājumu sistēmām, starptautiskajām attiecībām saistītus un citus jautājumus.

Latvijas Bankas speciālisti piedalījās arī vairākās ES Padomes un EK komitejās un darba grupās. Darbojoties EFK un tās apakškomitejās, Latvijas Bankas pārstāvji regulāri piedalījās lēmumu pieņemšanā ES tautsaimniecības un finanšu attīstības jautājumos, sprieda par valstu gatavošanos eiro ieviešanai, par attiecībām ar trešām valstīm un starptautisko finanšu institūciju politiku, kā arī piedalījās priekšlikumu izstrādē par ekonomiskās politikas stratēģiju un instrumentiem.

Latvijas Bankas pārstāvji turpināja darboties EK un *Eurostat* darba grupās ar eiro monētām, maksājumu sistēmām, tautsaimniecības prognozēšanu un statistiku saistītajos jautājumos.

Latvijas Banka saskaņā ar ECBS un ECB Statūtu prasībām nodrošināja ECB 2007. gada pārskata, 2008. gada maija Konverģences ziņojuma 1.–4. nodaļas ("Ievads", "Analīzes struktūra", "Ekonomiskās konverģences stāvoklis" un "Kopsavilkums par valstīm"), 2008. gada novembra izdevuma "Monetārās politikas īstenošana euro zonā: Eurosistēmas monetārās politikas instrumentu un procedūru vispārējā dokumentācija", kā arī ECB "Mēneša Biļetena" ceturkšņa versijas un tā speciālā izdevuma "ECB 10 gadu jubileja" tulkošanu latviešu valodā (publiskoti interneta versijā).

STRATĒGISKĀ PLĀNOŠANA

2008. gadā Latvijas Banka veica savus pamatzdevumus un plānoja darbus, konsekventi tiecoties sasniegt Latvijas Bankas stratēģiskos mērķus. Latvijas Bankas prioritātes ir šādas:

- cenu stabilitāte un finanšu sistēmas stabilitātes veicināšana. Latvijas Banka padziļina ekonomiskās vides pētījumus, lai iegūto informāciju izmantotu monetāro lēmumu pieņemšanai;
- sagatavošanās Latvijas pilntiesīgai dalībai EMS. Latvijas Banka sadarbībā ar valdību

un citām institūcijām veicina Māstrihtas kritēriju izpildi, kā arī nodrošina finanšu sektora norēķinu infrastruktūru, skaidrās naudas maiņu, nepieciešamos normatīvo aktu grozījumus un pilnvērtīgu darbību ECBS;

– sabiedrības izpratnes par Latvijas Bankas darbību, tās pieņemtajiem lēmumiem un Latvijas tautsaimniecības attīstību padziļināšana. Latvijas Bankai ir svarīgi sniegt skaidru un pilnīgu informāciju par Latvijas Bankas rīcību un tās iemesliem;

– Latvijas Bankas vadības procesu uzlabošana. Latvijas Banka turpina vadības procesu pilnveidi, ņemot vērā labāko korporatīvās vadības pieredzi;

– Latvijas Bankas darbības efektivitātes palielināšana. Latvijas Banka sabalansē uzdevumu izpildes laiku, kvalitāti un resursu izmaksas atkarībā no to prioritātes;

– Latvijas Bankas kā uz izglītošanos orientētas organizācijas (*learning organisation*) attīstīšana. Latvijas Bankai ir svarīgi, lai tajā strādātu darbinieki ar pozitīvu attieksmi pret darbu, kuri nemitīgi pilnveido savas spējas nepieciešamo rezultātu sasniegšanai, savstarpēji sadarbojas un dalās zināšanās ar kolēģiem;

– personāla motivācijas palielināšana. Latvijas Banka vēlas piesaistīt, nodarbināt un paturēt augsti kvalificētus un radošus darbiniekus.

Latvijas Bankā turpinājās vadības procesu pilnveide. Pirmo reizi Latvijas Bankas darbība tika vērtēta saskaņā ar noteiktiem funkciju mērķu īstenošanas rādītājiem. Vērtējot tika izmantoti klientu un darbinieku aptauju rezultāti un dažādu funkciju kvalitatīvie un kvantitatīvie mērījumi. Ievērojot šo mērījumu rezultātus un lai nodrošinātu lielāku darbības efektivitāti, 2008. gadā pilnveidoti vairāki procesi.

2008. gadā īstenoti daudzi pasākumi, kas veicināja mērķu sasniegšanu, un tie plašāk raksturoti nākamajās gada pārskata sadaļās.

VALŪTAS MAIŅAS POLITIKA UN ĀRĒJĀS REZERVES

Latvija turpināja dalību VKM II, lai kļūtu par pilntiesīgu EMS dalībnieci un ieviestu eiro. Saskaņā ar Māstrihtas kritērijiem vismaz divus gadus pirms eiro ieviešanas latam jābūt piesaistītam eiro un lata kurss attiecībā pret eiro drīkst svārstīties ne vairāk kā $\pm 15\%$ robežās attiecībā pret lata centrālo piesaistes kursu eiro. Latvijas Banka vienpusēji nodrošināja lata kursa attiecībā pret eiro svārstības $\pm 1\%$ robežās no centrālā piesaistes kursa. 2008. gadā eiro kurss attiecībā pret latu svārstījās maksimālajās Latvijas Bankas noteiktā valūtas koridora robežās (1 EUR = Ls 0.6958/0.7098). No februāra vidus līdz aprīļa vidum, kad lata kurss atradās tuvu Latvijas Bankas noteiktā valūtas koridora apakšējai robežai, Latvijas Banka pirka eiro, savukārt no oktobra sākuma līdz decembra vidum, kad lata kurss atradās tuvu Latvijas Bankas noteiktā valūtas koridora augšējai robežai, Latvijas Banka pārdeva eiro.

Latvijas Bankas ārējās rezerves, kas ietver zelta krājumus, ārvalstu konvertējamās valūtas un SDR, 2008. gada beigās bija 2 597.9 milj. latu (2007. gada beigās – 2 786.9 milj. latu). Latvijas Banka ārējo rezervju samazinājumu, veicot valūtas intervences, daļēji kompensēja ar ienākumiem no ārējo rezervju ieguldījumiem ārvalstu finanšu tirgos saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprinātajām vadlīnijām.

Latvijas Banka ārējās rezerves pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām. Neitrālā ārējo valūtas rezervju portfeļa valūta ir eiro, un neitrālā aktīvu struktūra ir 50% eiro, 40% ASV dolāru un 10% Japānas jenu aktīvu. Latvijas Banka ārējās rezerves iegulda drošos un likvīdos finanšu instrumentos, galvenokārt eiro zonas valstu valdību un ASV valdības, to aģentūru un starptautisko organizāciju emitētajos parāda vērtspapīros, kā arī augstas kvalitātes banku un komercsabiedrību emitētajos parāda vērtspapīros, ar aktīviem nodrošinātos parāda vērtspapīros un atsaucamās obligācijās. Procentu riska indeksa (*duration*) regulēšanai tiek izmantoti biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi. Ienesīguma līkņu maiņas stratēģiju īstenošanai

procentu likmju tirgū tiek izmantoti procentu likmju mijmaiņas darījumi, bet nepieciešamās ārējo rezervju valūtu struktūras nodrošināšanai – biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi.

Latvijas Bankas zelta rezerves tika noguldītas īstermiņa noguldījumos ārvalstu centrālajās bankās un kredītiestādēs ar augstu kredītreitingu. Zelta rezervju pārvaldīšanā izmantoti arī biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi un procentu likmju mijmaiņas darījumi.

Latvijas Banka izmantoja četru ārvalstu rezervju pārvaldītāju pakalpojumus. Tie pārvaldīja nelielu ārējo rezervju daļu saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām.

Ārējo rezervju pārvaldīšanā liela uzmanība tiek pievērsta riska vadībai un kontrolei. Katru darbadienu tiek pārbaudīta ārējo rezervju portfeļu atbilstība vadlīnijām un kontrolēts riska sadalījums atbilstoši dažādiem investīciju lēmumiem.

MONETĀRĀS POLITIKAS INSTRUMENTI

2008. gadā iekšējo un ārējo faktoru ietekmē Latvijas Banka mīkstināja stingras monetārās politikas noteiktos ietvarus. Latvijā bija vērojams nozīmīgs tautsaimniecības izaugsmes tempa kritums, kas vienlaikus leņķupvērsti ietekmēja inflāciju. Palēninoties kredīšanas kāpumam, mazinājās banku loma iekšzemes pieprasījumā, bet notikumi pasaules finanšu tirgos sadārdzināja kredīšanu. Ārējie faktori 2008. gadā (īpaši 2. pusgadā) ievērojami pasliktinājās, tāpēc Latvijas bankas vairs nevarēja tik brīvi kā iepriekš aizņemties pasaules finanšu tirgos. Tādējādi rezervju normas samazināšana bankas nodrošināja ar papildu finanšu resursiem, veicinot kredīšanu un stabilizējot tautsaimniecības attīstību. Gada pēdējos mēnešos aktuāls kļuva jautājums par Latvijas finanšu sistēmas stabilitāti, kuras nodrošināšanai bija vajadzīgi papildu resursi.

Banku obligāto rezervju prasības tika izmantotas kā svarīgākais monetārās politikas instruments. Ekonomikas pārkaršanas periodā 2005. un 2006. gadā Latvijas Banka palielināja rezervju normu un paplašināja banku rezervju bāzi. 2007. gadā šie rādītāji netika mainīti, bet 2008. gadā, tautsaimniecības attīstības tempam krasi sarūkot, Latvijas Banka rezervju normu samazināja. 2008. gada sākumā banku rezervju norma bija 8%, bet februārī, aprīlī, oktobrī, novembrī un decembrī (jaunās rezervju normas spēkā stāšanās mēnesis; sk. 10. pielikumu) tā tika samazināta un gada beigās saistībām ar termiņu līdz 2 gadiem bija 5%, bet saistībām ar termiņu ilgāku par 2 gadiem – 3%. 2008. gada beigās banku obligāto rezervju prasību izpildei pakļauto banku sarakstā bija 20 banku un piecas ES valstu banku filiāles. Obligāto rezervju prasības latos 2007. gada beigās bija 1 355.8 milj. latu, bet 2008. gada beigās – 796.4 milj. latu.

2008. gadā Latvijas Banka nemainīja refinansēšanas likmi (6.00%), bet mainīja noguldījumu iespējas uz nakti un aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi. Noguldījumu iespējas uz nakti procentu likme ar 24. februāri tika palielināta no 2.00% līdz 3.00%. Gada sākumā aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme bija 7.50%, bet kopš 9. decembra tā tika saglabāta 7.50% apmērā tikai tad, ja aizdevumu attiecīgā banka izmantojusi ne vairāk kā piecas darbadienas iepriekšējo 30 dienu laikā, bet tika paaugstināta līdz 15%, ja aizdevumu izmantoja 6–10 darbadienas iepriekšējo 30 dienu laikā, un līdz 30%, ja aizdevumu izmantoja vairāk nekā 10 darbadienu. Ņemot vērā gada beigās vēroto aktivitātes kritumu starpbanku tirgū, šo pārmaiņu mērķis bija motivēt bankas vairāk pievērsties starpbanku darījumiem, tā veicinot starpbanku naudas tirgus aktivizēšanos.

ECB 2008. gadā eiro bāzes likmi palielināja vienu reizi (par 25 bāzes punktiem; līdz 4.25%) un tad sāka bāzes likmju pazemināšanu (gada beigās – 2.50%). Galvenās ECB

procentu likmes samazināšanas nepieciešamību noteica eiro zonas tautsaimniecības izaugsmes vājināšanās, kas radīja lejupvērstu spiedienu uz inflāciju.

2008. gadā autonomo likviditātes faktoru ietekme bija mazāka nekā iepriekšējos gados, t.sk. skaidrās naudas apgrozībā dienas beigu vidējais atlikums pat saruka (2008. gadā – 1 019.3 milj. latu jeb par 3.3% mazāk nekā iepriekšējā gadā). Banku obligāto rezervju prasību vidējais atlikums bija 1 299.1 milj. latu (par 8.1% lielāks nekā iepriekšējā gadā). Skaidrās naudas apgrozībā atlikumu ietekmēja ekonomiskās aktivitātes samazināšanās, bet obligāto rezervju prasību kāpumu izraisīja rezervju bāzes pieaugums (rezervju bāzes vidējais atlikums gada laikā pieauga par 22.1%).

Valdības latos veiktā noguldījuma vidējais atlikums Latvijas Bankā 2008. gadā vidēji bija 172.3 milj. latu jeb par 12.8% lielāks nekā 2007. gadā. Lai gan valdības latos veiktā noguldījuma vidējais atlikums Latvijas Bankā pieauga, budžeta ieņēmumi saistībā ar tautsaimniecības attīstības tempa kritumu nebija tik lieli kā iepriekšējos gados. Palielinājās arī valdības noguldījuma mēneša atlikuma svārstības, ko vajadzēja absorbēt ar augstāku noguldījumu līmeni. Valdības noguldījuma atlikuma pieaugumu veicināja valdības eiroobligāciju emisija martā, jo saņemtos eiro valdība daļēji konvertēja centrālajā bankā. 2008. gada beigās Latvija saņēma SVF resursu rezerves vienošanās ietvaros piešķirtā kredīta pirmo daļu, kas palielināja valdības noguldījuma atlikumu Latvijas Bankā.

Latu likviditāti samazināja latu pārdošana Latvijas Bankai tagadnes darījumos par eiro. Latvijas Banka 2008. gadā neto nopirka latus par eiro 784.8 milj. latu apjomā (2007. gadā neto pārdeva latus par eiro 158.6 milj. latu apjomā). Šie darījumi galvenokārt atspoguļoja lielāku banku klientu latu piedāvājumu valūtas tirgū. Lai arī gada pēdējos mēnešos latus pret eiro neto izteiksmē vairāk mainīja rezidenti, gadā kopumā lielākos apjomos latu maiņu pret eiro veica nerezidenti.

2008. gadā Latvijas Banka galvenajās refinansēšanas operācijās piedāvāja 1.25 mljrd. latu (par 30.9% mazāk nekā iepriekšējā gadā). Līdzīgā tempā samazinājās pieprasījums (par 32.8%; līdz 976.2 milj. latu) un izsniegtais apjoms (par 42.4%; līdz 364.0 milj. latu). Galveno refinansēšanas operāciju dienas vidējais atlikums bija 7.1 milj. latu (par 42.3% mazāk nekā iepriekšējā gadā). Galveno refinansēšanas operāciju vidējā svērtā procentu likme 2008. gadā bija 7.35% (par 87 bāzes punktiem augstāka nekā iepriekšējā gadā).

Latvijas Banka latu–eiro mijmaiņas darījumus piedāvāja 2.5 mljrd. latu apjomā (par 22.8% mazāk nekā 2007. gadā). Šajās mijmaiņas darījumu izsolēs pieprasījums 2008. gadā bija 1 462.9 milj. latu (par 56.4% mazāks nekā 2007. gadā), bet noslēgto darījumu apjoms – 655.0 milj. latu (par 50.2% mazāks). Vidējais latu–eiro mijmaiņas darījumu atlikums bija 12.3 milj. latu (4.7 reizes mazāks nekā iepriekšējā gadā). Vidējā svērtā procentu likme noslēgtajiem latu–eiro mijmaiņas darījumiem ar 7 dienu termiņu bija 7.70% (par 2 bāzes punktiem augstāka nekā 2007. gadā).

Tāpat kā 2007. gadā, 2008. gadā galveno refinansēšanas operāciju izsoles un valūtas mijmaiņas darījumu izsoles tika veiktas katru darbadienu ar piedāvāto apjomu attiecīgi 5 milj. latu un 10 milj. latu. Šie darījumi martā–augustā nenotika, jo, rezervju normas samazināšanas ietekmē veidojoties latu likviditātes pārpalikumam, pēc tiem nebija pieprasījuma.

Noguldījumu iespējas uz nakti vidējais atlikums 2008. gadā bija 94.8 milj. latu (4.4 reizes lielāks nekā 2007. gadā), savukārt noguldījumu iespējas uz nakti vidējā svērtā procentu likme bija 2.96% (2007. gadā – 2.15%). Aizdevumu iespējas uz nakti vidējais atlikums bija 45.8 milj. latu (2.6 reizes lielāks nekā iepriekšējā gadā) un vidējā svērtā procentu likme – 7.50% (2007. gadā – 6.94%).

Noguldījumu iespējas un aizdevumu iespējas izmantošanas intensitāte 2008. gadā pieauga, jo, līdzīgi kā pasaules tirgos, bankas piesardzīgāk izturējās pret aktivitātēm naudas tirgū, bet palielināja bezriskā darījumu apjomus ar centrālo banku. Vairākumam banku bija līdzekļu pārpalikums, tomēr bija atsevišķas bankas, kurām bija latu iztrūkums. Noguldījumu iespējas vidējais atlikums pārsniedza aizdevumu iespējas vidējo atlikumu, norādot, ka kopumā banku sistēmas likviditātes līmenis bija pietiekams. Bankas vēlējās uzturēt augstu likviditāti, lai spētu izvairīties no pēkšņiem satricinājumiem, kuru iestāšanās varbūtība bija būtiski palielinājusies.

Latvijas Banka turpināja aprēķināt RIGIBID (starpbanku noguldījumu procentu likmēm) un RIGIBOR (starpbanku kredītu procentu likmēm), saskaņā ar Latvijas Bankas "RIGIBID un RIGIBOR aprēķināšanas noteikumiem" kotēšanas sarakstā iekļaujot bankas, kas ir aktīvas starpbanku tirgus dalībnieces un spēj veikt aktīvas tirgus operācijas atbilstoši to kotētajām naudas tirgus procentu likmēm darījumiem latos. 2008. gada beigās to banku sarakstā, kuru naudas tirgus kotācijas saskaņā ar Latvijas Bankas "RIGIBID un RIGIBOR aprēķināšanas noteikumiem" tiek izmantotas RIGIBID un RIGIBOR aprēķināšanai, bija iekļauta AS "Hansabanka", AS "Latvijas Krājbanka", AS "SEB banka", AS "Parex banka", AS "UniCredit Bank", *Nordea Bank Finland Plc* Latvijas filiāle un AS DnB NORD Banka.

EKONOMISKĀ IZPĒTE, ANALĪZE UN PROGNOZĒŠANA

Mūsdienīga centrālā banka var efektīvi īstenot monetāro politiku, pamatojoties uz makroekonomisko rādītāju attīstības tendenci un to savstarpējās mijiedarbības padziļinātu analīzi, kas veikta, izmantojot statistiskās, matemātiskās un ekonometriskās metodes. Ekonomiskā izpēte un analīze nepieciešama, lai sniegtu kvantitatīvus un zinātniski pamatotus skaidrojumus par tautsaimniecībā notiekošajiem procesiem, izstrādātu ekonometriskos modeļus makroekonomisko rādītāju prognozēšanai un alternatīvo scenāriju vērtēšanai.

2008. gadā Latvijas Bankas interneta lapā publicēti pieci pētījumi (sk. 9. pielikumu), starptautiski atzītos žurnālos publicēti divi Latvijas Bankas speciālistu raksti, organizētas trīs ekspertu sarunas un viena konference. Analizēto jautājumu loks aptvēra Latvijas tautsaimniecības aktuālas problēmas: reālo konvergenci ar eiro zonu, eksporta attīstību, produktivitātes pārmaiņas, ekonomiskās attīstības ciklu sinhronizāciju, IKP īstermiņa prognozēšanu, uzkrājumu veicināšanu un monetārās politikas transmisijas banku aizdevuma kanālu.

Latvijas Bankas veiktās analīzes rezultāti liecina, ka darbaspēka produktivitāti pēdējos gados galvenokārt noteica kapitāla uz vienu darbinieku pieaugums, tomēr to pozitīvi ietekmēja arī ražošanas efektivitātes pārmaiņas. Nepieciešams stimulēt ražošanas efektivitātes kāpuma paātrinājumu, jo tieši šis faktors būs svarīgākais darbaspēka produktivitātes pieaugumam ilgtermiņā un varēs nodrošināt veiksmīgu konvergenci ar ES un eiro ieviešanu (sk. Latvijas Bankas 2008. gada 7. oktobra gadskārtējās tautsaimniecības konferences "Reālā konverģence ceļā uz eiro ieviešanu – pieredze un perspektīvas" materiālus).

Viens no optimālās valūtas telpas veidošanas kritērijiem ir tajā ietilpstošo valstu ekonomiskās attīstības ciklu sinhronizācija, tāpēc, ņemot vērā Baltijas valstu apņēmību kļūt par pilntiesīgām EMS dalībniecēm, svarīgi novērtēt Baltijas valstu saimnieciskās darbības savstarpējo saistību un sinhronizāciju ar eiro zonas valstīm. Latvijas Bankas speciālistu pētījuma rezultāti pierāda, ka Baltijas valstīm ir kopēja attīstības dinamika, turklāt pēc 2000. gada Latvijas IKP pieauguma un eiro zonas valstu un Baltijas valstu ekonomiskās aktivitātes kopīgā faktora korelācija kļuvusi spēcīgāka.

Latvijas Bankas speciālistu pētījums par eksporta struktūru rāda, ka nākotnē tās pār-

maiņas varētu būt nelabvēlīgas, ja eksportā palielināsies tādu preču un pakalpojumu īpatsvars, kuriem ir zema pievienotā vērtība. Nepieciešama aktīva eksporta veicināšanas stratēģija, lai stimulētu komplicētu eksporta preču ražošanu. Šo secinājumu pastiprina Latvijas eksporta cenu analīze, saskaņā ar kuru pēdējo gadu straujā eksporta izaugsme galvenokārt balstījās uz cenu pieaugumu, vienlaikus samazinoties reālajām tirgus daļām (sk. Latvijas Bankas ekspertu sarunu materiālus Latvijas Bankas interneta lapā).

Palielinoties tautsaimniecības attīstības nenoteiktībai, aug IKP dinamikas īstermiņa prognozēšanas nozīme, tāpēc Latvijas Bankas speciālisti turpināja paplašināt lietoto IKP prognozēšanas metožu klāstu. Liels ir dinamisko faktoru modeļu potenciāls, jo tie salīdzinājumā ar vienkāršākiem autoregresīvajiem modeļiem nodrošina precīzāku prognozi. Arī tilta vienādojumi un stāvokļa-telpas modeļi ar operatīvajiem M3 mēneša rādītājiem sniedz labākus prognozēšanas rezultātus nekā autoregresīvais modelis.

Kopējie uzkrājumi Latvijā atbilda ES valstu vidējam līmenim, tomēr to detalizēta analīze sektoru dalījumā liecināja, ka gan mājsaimniecību, gan valdības izdevumi pārsniedza ienākumus to strauja kāpuma posmā. Pamatojoties uz mikroekonomiskajiem datiem, Latvijas Bankas speciālisti izveidoja šķērsriezuma modeli, lai izpētītu mājsaimniecību uzkrājumu veidošanas paradumus.

Izmantojot mikroekonomiskos datus, tika analizēts arī monetārās politikas transmisijas banku aizdevumu kanāls. Latvijas Bankas speciālistu pētījums liecināja, ka dažu Latvijas banku reakcija uz iekšzemes monetāro šoku ir statistiski nozīmīgi negatīva, tomēr kopējo latos izsniegto aizdevumu pieauguma vidējā svērtā reakcija ir statistiski nenozīmīga. Iekšzemes monetārajam šokam ir tikai sadalījuma efekts – tas ietekmē mazas, rezidentu īpašumā esošas bankas ar zemāku likviditāti un kapitalizāciju. Banku aizdevumu kanāls darbojas tikai latu aizdevumu piedāvājumā, un tas būtiski samazina šā kanāla nozīmi.

Ekonometriskie modeļi nepieciešami ne tikai ekonomisko procesu atspoguļošanai, bet arī svarīgāko makroekonomisko rādītāju prognozēšanai. Latvijas Banka izmanto vairākus prognozēšanas modeļus. Svarīgākais ir Latvijas makroekonomiskais modelis, kura uzbūve līdzīga ECB izmantotajam modelim. Latvijas Bankas speciālistiem tas ir makroekonomiskās analīzes un vidēja termiņa prognožu veidošanas papildu instruments.

Izstrādāta Makroekonomisko rādītāju datubāze, kas analīzei ļauj centralizēti izmantot CSP (patēriņa un ražotāju cenu indeksi, eksporta un importa apjoms, mazumtirdzniecības apgrozījums, IKP no izlietojuma un ražošanas puses, nacionālie konti, darba samaksa un uzņēmumu finanšu rādītāji), Valsts kases (valsts konsolidētais kopbudžets, valsts parāds un valsts ārējais parāds), Ceļu satiksmes drošības direkcijā pirmo reizi reģistrēto automobiļu, Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas, Valsts zemes dienesta un nekustamo īpašumu komercsabiedrību datus. Sistēmā īstenotā datu kontrole, papildu rādītāju aprēķini un datu atjaunošana pēc kārtējo datu ielādes palielina datu integritāti un sniedz plašākas datu analīzes iespējas.

SKAIDRĀS NAUDAS APGROZĪBA

Skaidrā nauda apgrozībā 2008. gada beigās salīdzinājumā ar 2007. gadu samazinājās par 3.0% (no 1 049.5 milj. latu līdz 1 018.1 milj. latu). Piecu gadu laikā apgrozībā esošās skaidrās naudas apjoms palielinājies 1.5 reizes.

No bankām saņemtās skaidrās naudas nolietotības pakāpes un īstuma pārbaudi nodrošināja automatiskās naudas apstrādes sistēmas. 2008. gadā apstrādātā nauda (4 007.9 milj. latu) 3.9 reizes (2007. gadā – 3.2 reizes) pārsniedza apgrozībā esošās skaidrās naudas apjomu. Šajā procesā no apgrozības izņemtās naudas kopējā vērtība

2008. GADĀ IESPIESTĀS UN KALTĀS LATVIJAS BANKAS NAUDAS ZĪMES

10 LATU BANKNOTE

Nominālvērtība: 10 latu
Izmēri: 130 x 65 mm
Krāsa: violeta
Iespiesta
Giesecke & Devrient GmbH
(Vācija)
Mākslinieki:
Imants Žodžiks,
Valdis Ošiņš

Naudas zīmes priekšpuse (averss)

Uz ornamentāla fona attēlota Daugavas ainava un stilizēta ozola lapa (caurskata zīme), virs tās – reljefā spiedumā divreiz atkārtojas skaitlis 10. Augšdaļā uzraksts LATVIJAS BANKAS NAUDAS ZĪME (divu krāsu iespaidumā), zem tā sērijas numurs (sarkanā krāsā). Lejasdaļā uzraksti: DESMIT LATU (divu krāsu iespaidumā), LATVIJAS BANKA, tās prezidenta paraksta faksimils un sērijas numurs (melnā krāsā). Pa labi vertikāla ornamentāla josla ar Lielvārdes jostas motīvu un skaitli 10 augšdaļā. Uz ornamentālās joslas slīpā leņķī pret gaismu salasāms nominālvērtības uzraksts. Pa kreisi uz balta pamata vertikālā kārtā divi reljefi punkti violetā krāsā (zīme neredzīgajiem) un ūdenszīme. Zem tās – horizontāla violetu, smalku līniju veidota josla ar tonālu pāreju un skaitli 10, kuru veido mikroburtu rakstā izpildīts nominālvērtības uzraksts. Skaitlis iespiests ar speciālo krāsu, kas atkarībā no apskates leņķa rada krāsu maiņas optisko efektu. Pa kreisi no skaitļa 10 – vertikāla josla, uz kuras reljefā spiedumā četrrēiz atkārtojas skaitlis 10 ar atšķirīgu tonalitāti dažādos skata leņķos.

Naudas zīmes aizmugure (reverss)

Uz saktas ornamenta fragmentu fona – bronžā veidotas stopa šķēršu saktas attēls. No tā pa kreisi – papīrā iestrādāta vertikāla metalizēta hologramma ar nominālvērtības uzrakstiem, pa labi – stilizēta ozola lapa. Augšdaļā uzraksts DESMIT LATU un skaitlis 10. Lejasdaļā skaitlis 10 un uzraksts LATVIJAS BANKAS NAUDAS ZĪME (divu krāsu iespaidumā). No saktas ornamentu lauka pa kreisi – vertikāla josla, kuru veido skaitli 10, ar diagonālām tonālām pārejām. Gar tās ārmalu uz balta pamata vertikāls uzraksts © LATVIJAS BANKA 1992. Pa labi uz balta pamata Latvijas lielā valsts ģerboņa grafisks attēls, zem tā gadskaitlis 2008. Virs ģerboņa – ūdenszīme (latviešu tautumeitas profils).

1 SANTĪMA MONĒTA

Svars: 1.60 g, diametrs: 15.65 mm
Metāls: kaparota dzelzs
Kalta *Münze Österreich* (Austrija)
Mākslinieki: Gunārs Lūsis (grafiskais dizains),
Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

Monētas priekšpuse (averss)

Centrā Latvijas mazā valsts ģerboņa attēls. Tam apkārt lokveidā uzraksts LATVIJAS REPUBLIKA • 2008.

Monētas aizmugure (reverss)

Centrā skaitlis 1, apakšā puslokā uzraksts SANTĪMS. Skaitļa labajā un kreisajā pusē etnogrāfiska saulīte. Monētas augšpusē no saulītes līdz saulītei pieci pusloki (darba cēliena simbols).

Monētas josta – gluda.

10 SANTĪMU MONĒTA

Svars: 3.25 g, diametrs: 19.90 mm
 Metāls: vara, niķeļa un cinka sakausējums
 Kalta *Monnaie de Paris* (Francija)
 Mākslinieki: Gunārs Lūsis (grafiskais dizains),
 Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

Monētas priekšpuse (averss)

Centrā Latvijas mazā valsts ģerboņa attēls. Tam apkārt lokveidā uzraksts LATVIJAS REPUBLIKA • 2008.

Monētas aizmugure (reverss)

Centrā skaitlis 10, apakšā puslokā uzraksts SANTĪMU. Skaitļa labajā un kreisajā pusē etnogrāfiska saulīte. Monētas augšpusē no saulītes līdz saulītei pieci pusloki (darba cēliena simbols).

Monētas josta – gluda.

1 LATA MONĒTA

Svars: 4.80 g, diametrs: 21.75 mm
 Metāls: vara un niķeļa sakausējums
 Kalta *Monnaie de Paris* (Francija)
 Mākslinieki: Gunārs Lūsis (grafiskais dizains),
 Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

Monētas priekšpuse (averss)

Centrā Latvijas lielā valsts ģerboņa attēls, zem tā gadskaitlis 2008. Monētas augšā puslokā uzraksts LATVIJAS, apakšā – REPUBLIKA.

Monētas aizmugure (reverss)

Augšpusē attēlots lasis (Latvijas ūdeņu bagātības simbols) lēcienā virs ūdens no kreisās uz labo pusi. Apakšpusē – skaitlis 1, zem tā puslokā uzraksts LATS.

Monētas josta

Divi uzraksti LATVIJAS BANKA, atdalīti ar rombveida punktiem.

ĪPAŠAS APGROZĪBAS MONĒTAS AR IEROBEŽOTU TIRĀŽU

ŪDENSROZE

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 4.80 g, diametrs: 21.75 mm
 Metāls: vara un niķeļa sakausējums
 Kalta *Rahapaja Oy* (Somija)
 Mākslinieki: Aleksandrs Čaidze (grafiskais dizains),
 Laura Medne (plastiskais veidojums)

SKURSTENSLAUĶIS

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 4.80 g, diametrs: 21.75 mm
 Metāls: vara un niķeļa sakausējums
 Kalta *Rahapaja Oy* (Somija)
 Mākslinieces: Daina Lapiņa (grafiskais dizains),
 Laura Medne (plastiskais veidojums)

JUBILEJAS UN PIEMIŅAS MONĒTAS

LATVIJAS MONĒTA

Nominālvērtība: 20 latu
 Svars: 10.00 g, diametrs: 22.00 mm
 Metāls: 999.9° zelts, kvalitāte: UNC
 Kalta *Münze Österreich* (Austrija)
 Monētas autors – Teodors Zaļkalns,
 ģipša modeli kalšanai pēc autora veidojuma
 sagatavoja Līgita Franckeviča

Īstenota izcilā latviešu tēlnieka Teodora Zaļkalna (1876–1972) 1922. gadā izlidotā 20 latu zelta monētas iecere. Latvijas Nacionālā vēstures muzeja fondos saglabātais monētas ģipša modelis ierver Latvijai būtiskus simbolus.

LATVIJAI 90

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 31.47 g, diametrs: 38.61 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta Rahapaja Oy (Somija)
 Mākslinieks: Aigars Bikše

LAIMES MONĒTA

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 22.00 g, diametrs: 35.00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta Rahapaja Oy (Somija)
 Mākslinieki:
 Arvīds Priedīte (grafiskais dizains),
 Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

BASKETBOLS

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 31.47 g, diametrs: 38.61 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta Rahapaja Oy (Somija)
 Mākslinieces:
 Frančeska Kirke (grafiskais dizains),
 Līgita Franckeviča (plastiskais veidojums)

STARPTAUTISKĀ MONĒTU PROGRAMMA "HANZAS PILSĒTAS"

LIMBAŽI

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 31.47 g, diametrs: 38.61 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta Rahapaja Oy (Somija)
 Mākslinieki:
 Gunārs Krollis (grafiskais dizains),
 Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

ES VALSTU PIEMIŅAS MONĒTU PROGRAMMA "EIROPAS MANTOJUMS"

DZIESMU SVĒTKI

Sudraba monēta
 Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 31.47 g, diametrs: 38.61 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta Rahapaja Oy (Somija)
 Mākslinieki:
 Arvīds Priedīte (grafiskais dizains),
 Līgita Franckeviča (plastiskais veidojums)

Vāra un niķeļa sakausējuma monēta

Nominālvērtība: 1 lats
 Svars: 12.40 g, diametrs: 30.00 mm
 Metāls: vāra un niķeļa sakausējums
 Kalta Rahapaja Oy (Somija)
 Mākslinieki:
 Arvīds Priedīte (grafiskais dizains),
 Līgita Franckeviča (plastiskais veidojums)

bija 656.0 milj. latu jeb 16.4% no apstrādātās naudas (2007. gadā – 517.0 milj. latu jeb 15.5%).

2008. gadā atklāto viltojumu nominālvērtību summa (15.7 tūkst. latu) veidoja tikai 0.002% no apgrozībā esošās skaidrās naudas apjoma.

Latvijas Banka 2008. gadā emitēja jauna laidiena 1 santīma, 10 santīmu un 1 lata apgrozības monētas un 10 latu banknoti ar uzlabotiem drošības elementiem.

2008. gadā Latvijas Banka, īstenojot Teodora Zaļkalna 1922. gadā izloloto ieceri, laida apgrozībā 20 latu zelta jubilejas monētu "Latvijas monēta" (apgrozībā no 21.04.2008.). ES valstu piemiņas monētu programmas "Eiropas mantojums" ietvaros radītas monētas "Dziesmu svētki" divas versijas – sudraba monēta (apgrozībā no 23.05.2008.) un vara un niķeļa sakausējuma monēta (apgrozībā no 02.07.2008.) ar 1 lata nominālvērtību. Starptautiskās monētu programmas "Hanzas pilsētas" ietvaros izlaista jau septītā Latvijas Bankas 1 lata sudraba monēta – "Limbaži" (apgrozībā no 28.07.2008.). Apgrozībā laistas arī 1 lata sudraba monētas "Basketbols" (apgrozībā no 10.11.2008.), "Laiimes monēta" (apgrozībā no 03.12.2008.) un Latvijas Republikas 90 gadu jubilejai veltīta monēta "Latvijai 90" ar krāsas apdruku Latvijas karoga un pirmā valsts ģerboņa atveidojumā (apgrozībā no 09.10.2008.).

Apgrozības monētu klāsts papildināts ar jaunām īpašajām 1 lata monētām – "Ūdensroze" (apgrozībā no 13.06.2008.) un "Skursteņslauķis" (apgrozībā no 03.12.2008.).

STATISTIKA

2008. gadā finanšu tirgus un monetārās statistikas jomā tika veikta atsevišķu MFI sniegto pakalpojumu un izmantoto finanšu instrumentu metodoloģiska izpēte un uzsākta jaunu ECB prasību ieviešana ieguldījumu fondu statistikas sagatavošanā, paplašināts respondentu loks, stiprināta sadarbība ar esošajiem datu sniedzējiem un saskaņā ar ECB un citu datu lietotāju prasībām regulāri sagatavota statistiskā informācija.

Turpinājās metodoloģiskais darbs, kas saistīts ar ECB plānotajām MFI statistikas prasību pārmaiņām, kuras noteiktas Regulā (EK) Nr. 2423/2001 par monetāro finanšu iestāžu nozares konsolidēto bilanci (ECB/2001/13) un Regulā (EK) Nr. 63/2002 par statistiku attiecībā uz procentu likmēm, ko monetārās finanšu iestādes piemēro māj-saimniecību un nefinanšu sabiedrību noguldījumiem un aizdevumiem (ECB/2001/18). MFI bilances statistikas jomā tika veikta aptauja par kredītriska nodošanas procesu, īpašu uzmanību veltot kredītriska nodošanas instrumentiem, kredītlīnijām un vērtspā-pīrošanas darījumiem. Savukārt saistībā ar MFI procentu likmju statistiku tika pētīts nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu dalījums pēc procentu likmes sākotnējā darbības perioda.

2008. gadā monetārās statistikas respondentu lokam pievienojās arī VAS "Latvijas Pasts", uzsākot datu sniegšanu saskaņā ar 2006. gada 14. jūnija Regulu (EK) Nr. 1027/2006 par statistikas ziņošanas prasībām pasta žironorēķinu iestādēm, kas pieņem nogul-dījumus no eiro zonas rezidentiem, kuri nav monetārās finanšu iestādes (ECB/2006/8). Lai nostiprinātu saikni ar datu sniedzējiem MFI un ļautu tām tirgus analīzē izmantot plašākus datus, Latvijas Banka 2008. gada beigās uzsāka MFI kopsavilkuma datu no-sūtīšanu atpakaļ datu sniedzējiem tādā detalizācijas pakāpē, kādā datus iesniedz. Šādas atgriezeniskās saites izveidi atbalstīja visas MFI.

Nozīmīgs metodoloģiskais darbs tika veikts, lai ieviestu tās jaunās prasības ieguldījumu fondu statistikas jomā, kuras noteiktas ECB 2007. gada 27. jūlija Regulā (EK) Nr. 958/2007 par ieguldījumu fondu aktīvu un pasīvu statistiku (ECB/2007/8) un ECB 2007. gada 1. augusta Pamatnostādnē par monetāro, finanšu iestāžu un tirgu statistiku

(pārstrādāta: ECB/2007/9). Ieguldījumu fondu statistikas sagatavošanā Latvijas Banka plāno izmantot esošos datu avotus un veikt nepieciešamos aprēķinus, nenosakot respondentiem jaunas prasības.

Tā kā ECB turpina sadarbību ar SVF finanšu stabilitātes statistikas jomā, tika apstiprināta arī Latvijas līdzdalība finanšu stabilitātes rādītāju sniegšanā SVF finanšu stabilitātes pārskata sagatavošanas vajadzībām, sākot ar 2008. gada datiem (SVF koordinētā finanšu stabilitātes rādītāju apkopošanas projekta ietvaros sagatavotie 2005. gada finanšu stabilitātes rādītāji publicēti Latvijas Bankas interneta lapā).

2008. gadā turpinājās Latvijas maksājumu bilances statistikas datu sagatavošanas metodoloģijas pilnveide, galveno uzmanību veltot vērtspapīru datu un pārvadājumu pakalpojumu datu apkopošanai.

Latvijas Banka uzsāka vērtspapīru datu apkopošanu, izmantojot Latvijas Bankas padomes 2007. gadā apstiprinātos "Vērtspapīru īpašnieku mēneša pārskata" sagatavošanas noteikumus", saskaņā ar kuriem kredītiestādes, izņemot elektroniskās naudas institūcijas, un ieguldījumu brokeru sabiedrības sniedz informāciju par savā un savu klientu īpašumā esošajiem vērtspapīriem individuālu vērtspapīru līmenī. Šādi dati ļauj precīzāk kontrolēt ECB Centralizētajā vērtspapīru datubāzē esošo Latvijā emitēto vērtspapīru datus un Latvijas rezidentu īpašumā esošo vērtspapīru emisijas informāciju.

Īstenojot maksājumu bilances statistikas datu avotu un to kvalitātes pārraudzību, Latvijas Bankas speciālisti tikās ar datu sniedzējiem, lai pārrunātu Latvijas Bankas padomes apstiprināto "Transporta un starpniecības pakalpojumu ceturkšņa pārskata" sagatavošanas noteikumu" metodoloģiju, un Latvijas Bankas interneta lapā tika publicēts attiecīgs palīgmateriāls datu sniedzējiem. Lai pēc Latvijas pievienošanās Šengenas zonai starptautiskajā lidostā "Rīga" īstenotu pāreju uz nepārtrauktu ceļotāju apsekojumu un nodrošinātu ceļotāju statistikas kvalitātes būtisku uzlabojumu, Latvijas Banka piedalījās ceļotāju statistikas metodoloģijas izstrādē.

Valdības finanšu statistikas jomā Latvijas Bankas speciālisti turpināja darbu Latvijas starpniecības darba grupās, kas risina jautājumus, kuri saistīti ar valsts budžeta deficīta un parāda notifikācijas sagatavošanu, ES fondu apjomu un izlietojumu raksturojošās informācijas nodrošināšanu un valsts un privātās partnerības projektu uzskaiti, kā arī turpināja regulāri sagatavot valdības finanšu statistikas datus saskaņā ar ECB prasībām.

Latvijas Banka turpināja darbu ECB un Eurostat darba grupu un komiteju sanāksmēs un semināros statistikas jomā. ECB Ārējās statistikas darba grupas sanāksmē Latvijas Banka dalījās pieredzē par metodi, ko izmanto vērtspapīru datu novērtēšanai tirgus cenās. Latvijas Bankas pārstāvis iesaistīts arī SNB, ECB un SVF jaunizveidotās Vērtspapīru statistikas rokasgrāmatas pārskatīšanas grupā. Latvijas Banka piedalījās Laikrindu sezonālās izlīdzināšanas vadības grupas (*Seasonal Adjustment Steering Group*) darbā, lai Eiropas statistikas sistēmas ietvaros izstrādātu laikrindu sezonālās izlīdzināšanas vadlīnijas un vienotas prasības metadatu nodrošināšanai statistikas vajadzībām un statistikas lietotājiem, organizējot mācības un pieredzes apmaiņu un koordinējot esošo un jauno sezonālās izlīdzināšanas programmaproduktu testēšanu un izvērtēšanu.

Latvijas Banka turpināja regulāro statistisko datu pārraidi uz SNB un SVF un sniedza arī statistisko informāciju citiem iekšzemes un ārvalstu datu lietotājiem.

Ievērojot to, ka internets sniedz iespēju laikus nodrošināt plašu lietotāju loku ar jaunāko informāciju, Latvijas Banka 2008. gadā veica interneta lietotāju aptauju par tām savas interneta lapas sadaļām, kurās tiek publicēti statistiskie dati un statistikas sagatavošanas normatīvie noteikumi. Informācijas lietotāji kopumā pozitīvi novērtēja interneta lapā sniegtās statistiskās informācijas izmantošanas iespējas.

Lai laikus sniegtu informāciju plašam datu lietotāju lokam, Latvijas Banka publicēja Latvijas finanšu un monetārās statistikas un maksājumu bilances statistikas datus gan savos periodiskajos izdevumos un interneta lapā, gan SVF izdevumos *International Financial Statistics* un *Balance of Payments Statistics Yearbook*, gan SVF Speciālā datu izplatīšanas standarta ietvaros. Latvijas Bankas interneta lapā izveidota jauna maksājumu bilances statistikas ceturkšņa datu publikācija datubāzes veidā, lai nodrošinātu šo datu ērtāku lietošanu. Latvijas Banka sagatavoja datus par Latvijas vērtspapīru tirgu ECB publikācijai *Bond Markets and Long-term Interest Rates in Non-euro Area EU Member States and in Acceding Countries* un izdevumam *Review of the International Role of the Euro*. Latvijas Banka turpināja gatavot regulāro informāciju par maksājumu sistēmu statistiku ECB publikācijai *Blue Book*, informāciju par atsevišķiem makroekonomiskajiem rādītājiem – ECB publikācijai *Orange Book* un strukturālās statistikas datus – ECB ziņojumam *EU Banking Structures*.

MAKSĀJUMU UN NORĒĶINU SISTĒMAS

Latvijas Banka turpināja nodrošināt divu maksājumu sistēmu darbību (SAMS – reālā laika bruto norēķini starpbanku un steidzamiem klientu maksājumiem un EKS – klīrings (tīrvērtē) un neto norēķini liela skaita pakešu veidā sagatavotiem (*batch*) klientu maksājumiem). 2008. gada 1. janvārī tika paplašināta EKS darbība, sākot veikt norēķinus arī eiro. Latvijas Banka kopā ar pārējām ECBS dalībniecēm turpināja nodrošināt TARGET2 darbību, kuras komponentsistēma ir TARGET2-Latvija. TARGET2-Latvija izmanto galvenokārt liela apjoma maksājumiem eiro ar centrālās bankas naudas līdzekļiem reālajā laikā.

2008. gada beigās SAMS dalībnieki bija 20 banku, trīs ārvalstu banku filiāles un Latvijas Banka. 2008. gadā SAMS tika veikti 87.3% no visiem Latvijā uzsāktajiem starpbanku maksājumiem latos un to apjoma īpatsvars bija 88.8% (2007. gadā – attiecīgi 93.5% un 90.9%). SAMS apstrādāto maksājumu kopskaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās par 6.2%, sasniedzot 248.4 tūkst., savukārt kopapjoms pieauga par 89.1%, sasniedzot 181.9 mljrd. latu. 2008. gada 19. novembrī tika sasniegts vēsturiskais vienā dienā nosūtīto SAMS maksājumu apjoma maksimums – 2.1 mljrd. latu. To galvenokārt noteica pasaules finanšu tirgu satricinājuma radītās pārmaiņas starpbanku tirgū. SAMS apstrādāja gan starpbanku, gan klientu maksājumus, kuru skaita īpatsvars bija attiecīgi 37.9% un 62.1%, bet apjoma īpatsvars – 92.7% un 7.3%. 2008. gadā SAMS vidējais viena maksājuma apjoms palielinājās par 78.1% (līdz 732.2 tūkst. latu). SAMS maksājumu skaita koncentrācijas rādītājs bija 70.3%, bet maksājumu apjoma koncentrācijas rādītājs – 82.8% (2007. gadā – attiecīgi 70.2% un 76.8%). 2008. gadā SAMS dalībniekiem nodrošināja 99.97% sistēmas pieejamību (2007. gadā – 99.68%).

2008. gada beigās EKS latu norēķinos piedalījās 20 banku, trīs ārvalstu banku filiāles un Latvijas Banka. 2008. gadā EKS tika apstrādāti 75.2% no visiem Latvijā starp bankām veiktajiem klientu maksājumiem latos un to apjoma īpatsvars bija 71.0% (2007. gadā – attiecīgi 74.4% un 67.4%). EKS apstrādāto maksājumu latos kopskaits pieauga par 10.0% (līdz 33.2 milj.), bet to kopapjoms palielinājās par 5.6% (līdz 13.1 mljrd. latu). EKS maksājumi tika apstrādāti divos norēķinu ciklos. Pirmajā norēķinu ciklā tika veikti 64.9% no visiem EKS maksājumiem latos skaita un 54.7% apjoma ziņā. 2008. gadā EKS vidējais viena maksājuma latos apjoms samazinājās par 4.0% (līdz 393 latiem). EKS maksājumu latos skaita koncentrācijas rādītājs bija 78.1%, bet maksājumu apjoma koncentrācijas rādītājs – 77.4% (2007. gadā – attiecīgi 76.8% un 75.2%).

2008. gada beigās EKS eiro norēķinos piedalījās 20 banku, divas ārvalstu banku filiāles, Valsts kase un Latvijas Banka. 2008. gadā EKS tika apstrādāti 5.6% no visiem Latvijā starp bankām veiktajiem klientu maksājumiem eiro (to apjoma īpatsvars – 1.3%). EKS

apstrādāto maksājumu eiro kopskaits bija 223.8 tūkst., bet to kopapjoms – 1.5 mljrd. eiro. EKS maksājumi eiro tika apstrādāti divos norēķinu ciklos. Pirmajā norēķinu ciklā tika veikti 56.0% no visiem EKS maksājumiem eiro skaita un 53.2% – apjoma ziņā. 2008. gadā EKS vidējais viena maksājuma eiro apjoms bija 6 698 eiro. EKS maksājumu eiro skaita koncentrācijas rādītājs bija 76.8%, bet maksājumu apjoma koncentrācijas rādītājs – 73.3%.

2008. gada beigās TARGET2-Latvija tiešie dalībnieki bija 20 banku, divas ārvalstu banku filiāles, Valsts kase, LCD un Latvijas Banka. 2008. gadā TARGET2-Latvija tika veikti 149.8 tūkst. maksājumu 70.1 mljrd. eiro kopapjomā. TARGET2-Latvija apstrādāja gan starpbanku, gan klientu maksājumus, kuru skaita īpatsvars bija attiecīgi 20.7% un 79.3%, bet apjoma īpatsvars – 90.6% un 9.4%. 2008. gadā TARGET2-Latvija vidējais viena maksājuma apjoms bija 468.0 tūkst. eiro. TARGET2-Latvija maksājumu skaita koncentrācijas rādītājs bija 63.1%, bet maksājumu apjoma koncentrācijas rādītājs – 82.6%.

MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRRAUDZĪBA

Latvijas Banka turpināja pārraudzīt Latvijas maksājumu sistēmu. Saskaņā ar "Latvijas Bankas politiku maksājumu sistēmas jomā" tika turpināta sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu SAMS un EKS ikdienas pārraudzība.

Lai vienādotu visu Latvijas Bankas uzturēto maksājumu sistēmu juridisko ietvaru, Latvijas Bankas padome 2008. gada 13. novembrī apstiprināja jaunus ar SAMS un EKS darbību saistītus normatīvos aktus. Tajos netika mainīti SAMS un EKS darbības principi vai nosacījumi, bet tika paplašināts to iestāžu loks, kurām ir tiesības tajās piedalīties. ES valstu centrālajām bankām un ECB tika piešķirtas tiesības piedalīties SAMS un EKS tāpat kā TARGET2-Latvija, un tika noteikts, ka Latvijas Banka var atzīt par dalībniecēm citas iestādes, t.sk. Valsts kasi.

Saskaņā ar "Latvijas Bankas politiku maksājumu sistēmas jomā" attiecībā uz klīringa (neto norēķinu) un neliela apjoma maksājumu sistēmu pārraudzību Latvijas Banka veica atkārtotu EKS novērtēšanu un pārraudzīja SIA *First Data Latvia* veikto tās lokālās latu klīringa un norēķinu sistēmas pašnovērtējumu atbilstoši SNB "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem" (tālāk tekstā – pamatprincipi). Saskaņā ar ECB "Neliela apjoma eiro maksājumu sistēmu pārraudzības standartiem" gan EKS, gan SIA *First Data Latvia* lokālā latu klīringa un norēķinu sistēma uzskatāmas par sistēmiski ievērojamām maksājumu sistēmām, un šādām sistēmām vēlams atbilstība I, II un VII–X pamatprincipam.

Novērtējot EKS, Latvijas Banka konstatēja pilnīgu atbilstību minētajiem pamatprincipiem. Tādējādi to kopējais EKS novērtējums salīdzinājumā ar 2004. gadā veikto novērtējumu nav mainījies.

SIA *First Data Latvia* savas lokālās latu klīringa un norēķinu sistēmas pašnovērtējumā konstatēja pilnīgu atbilstību II, III un VIII–X pamatprincipam, kopumā atbilstību I pamatprincipam un daļēju atbilstību VII pamatprincipam. Latvijas Banka, vērtējot šo pašnovērtējumu, atzina, ka tas uzskatāms par atbilstošu un pietiekamu.

Līdz 2008. gada beigām 14 elektronisko naudas institūciju, kurām saskaņā ar Kredītiestāžu likuma prasībām nav jāsaņem licence darbības uzsākšanai, bija informējušas Latvijas Banku par darbības sākšanu. 2008. gadā darbību sāka piecas elektroniskās naudas institūcijas.

Latvijas Banka apkopoja datus par izmantotajiem maksāšanas līdzekļiem. No visiem maksāšanas līdzekļiem Latvijā 2008. gadā visbiežāk tika izmantoti maksājumi ar norēķinu kartēm (95.1 milj. maksājumu jeb 49.3%) un klientu kredīta pārvedumi

(92.6 milj. maksājumu jeb 48.0%). Šādu maksājumu apjoms bija attiecīgi 1.7 mljrd. latu un 357.5 mljrd. latu. Pārējie maksāšanas līdzekļi (tiešais debets, čeki, e-nauda) tika izmantoti samērā reti.

Latvijas Banka 2008. gadā piedalījās Vienotās eiro maksājumu telpas (SEPA) projektā, iesaistoties Latvijas Komerčbanku asociācijas Maksājumu komitejas SEPA darba grupas darbā. Šī darba grupa izstrādāja "SEPA ieviešanas plāna banku sektorā Latvijā" 1. versiju. Plāns tika apstiprināts Latvijas Komerčbanku asociācijas Maksājumu komitejas 2008. gada 29. maija sēdē. SEPA projekta mērķis ir dot iespēju veikt neliela apjoma klientu maksājumus eiro ar vienādiem pamatnosacījumiem no viena konta neatkarīgi no tā ģeogrāfiskās atrašanās vietas Eiropā. Plānā paredzēts, ka Latvijas banku sektors apņemas līdz 2010. gada beigām ieviest SEPA prasībām atbilstošu maksājumu eiro piedāvājumu un SEPA projekts pabeidzams līdz ar eiro ieviešanu Latvijā. Plāns tika publicēts arī ECB SEPA projekta interneta lapā.

2008. gada beigās Latvijas Banka, veicinot SEPA projekta ieviešanu Latvijā, piedalījās Nacionālās SEPA darba grupas dibināšanā un uzņēmās tās vadību. Nacionālo SEPA darba grupu nodibināja Eiropa projekta ietvaros, un viens no svarīgākajiem tās uzdevumiem ir izstrādāt Nacionālo SEPA plānu un koordinēt tā izpildi, veicināt komunikāciju ar sabiedrību un vadīt iekšzemes un starptautisko sadarbību.

VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMU PĀRRAUDZĪBA

VNS un LCD norēķinu sistēmas DENOS operatori 2008. gadā nodrošināja sistēmu raitu darbību. VNS dalībniekiem aktīvāk iesaistoties Latvijas Bankas monetārajās operācijās, palielinājās gan VNS veikto darījumu apgrozījums, gan atlikums.

Vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzības ietvaros Latvijas Banka sadarbojās ar sistēmu operatoriem un to dalībniekiem Eirosistēmas uzsāktā projekta TARGET2 vērtspapīriem lietotāju prasību izvērtēšanā, paužot Latvijas viedokli.

Latvijas Banka piedalījās ECBS un Eiropas Vērtspapīru regulatoru komitejas (CESR) rekomendāciju projekta paketes sagatavošanā vērtspapīru norēķinu sistēmām. Tiklīdz rekomendācijas būs apstiprinātas, tās izmantos ES valstu centrālo banku pārraugi un vērtspapīru tirgu regulatori, lai paaugstinātu vērtspapīru klīringa un norēķinu drošību un efektivitāti un nodrošinātu vienlīdzīgus darbības nosacījumus. Minētās rekomendācijas piedāvā vienotus norēķinu principus ES valstu vērtspapīru norēķinu sistēmām.

FINANŠU STABILITĀTE

Lai veicinātu finanšu stabilitāti, Latvijas Banka finanšu sektora stabilitātes galveno risku novērtēšanā cieši sadarbojās ar FKTK. Lielākā uzmanība joprojām tika pievērsta banku sektoram, jo tas saglabāja dominējošo lomu finanšu starpniecībā. Latvijas Banka risku izvērtēšanai izmantoja ekonometriskos modeļus, stresa testus, aptaujas par banku kredītiem, mājsaimniecību aptaujas un banku datus.

Latvijas Banka sadarbojās ar FM un FKTK finanšu krīzes vadības jautājumu risināšanā. Latvijas Banka atbalstīja Latvijas valdības veiktos pasākumus finanšu stabilitātes veicināšanai un līdzdarbojās attiecīgo normatīvo aktu projektu sagatavošanā. Lai veicinātu ES valstu sadarbību un vienoto izpratni iespējamu pārrobežu krīžu situācijās, Latvijas Banka kopā ar FM un FKTK parakstīja "Saprašanās memorandu par Eiropas Savienības banku uzraugu, centrālo banku un finanšu ministriju sadarbību krīžu situācijās" (spēkā ar 01.06.2008.).

2008. gadā Latvijas Banka tika pārstāvēta EFK, CEBS un ECBS Banku uzraudzības komitejā, kā arī šo komiteju izveidotajās darba grupās. Šajās institūcijās turpinājās

banku vērtspapīrošanas modeļa "radi un izdali" (*originate and distribute*) ietekmes uz finanšu stabilitāti novērtēšana, kapitāla prasības direktīvas ieviešanas un procikliskuma ietekmes izvērtēšana, iedzīvotāju novecošanas ietekmes uz finanšu sektoru un ES banku pakļautības komercplatību tirgus riskiem izvērtēšana un vienotas izpratnes par krīzes situāciju vadīšanu veidošana. Tupinājās strukturālo un konjunktūras pārmaiņu apzināšana un normatīvo aktu un uzraudzības prasību ietekmes uz finanšu stabilitāti novērtēšana, kā arī meklētas iespējas ES valstu centrālo banku un uzraudzības institūciju sadarbības uzlabošanai.

KREDĪTU REĢISTRA DARBĪBA

2008. gada 1. janvārī darbu sāka Latvijas Bankas Kredītu reģistrs, kura tehnoloģiskais pamats ir Latvijas Bankas izstrādāta informācijas sistēma.

Kredītu reģistru izveidoja, lai Kredītu reģistra dalībnieki (bankas, banku meitassabiedrības, kas sniedz ar kredītrisku saistītus finanšu pakalpojumus, krājaizdevu sabiedrības, apdrošinātāji un biedrība "Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs") varētu precīzāk novērtēt aizņēmēju kredītspēju un efektīvāk vadīt kredītriskus, sniegtu papildu iespējas uzraudzības funkciju veikšanai un nodrošinātu Latvijas Bankas un FKTK makroekonomiskās analīzes vajadzības.

Kredītu reģistrā tika vākti, uzkrāti un pastāvīgi glabāti dati par aizņēmējiem un aizņēmēju galviniekiem, viņu saistībām un to izpildes gaitu, t.sk. dati par katru no jauna izsniegtu kredītu, izpildītām saistībām, maksājumu kavējumiem un pārkāpumiem. Kredītu reģistrā tika saglabātas visas ziņas, kas kopš 2003. gada 2. jūlija tika vāktas un uzkrātas Parādnieku reģistrā. Kredītu reģistra dalībnieki arī sniedza ziņas Kredītu reģistram. 2008. gada beigās Kredītu reģistrā bija 106 dalībnieki, kuri pilnvaroja 901 lietotāju darbam ar Kredītu reģistru.

2008. gadā Kredītu reģistra dalībnieki sniedza datus Kredītu reģistram vairākos posmos. No 2008. gada 1. janvāra Kredītu reģistra dalībnieki sniedza ziņas par katru no jauna izsniegtu kredītu piecu darbadienu laikā pēc līguma noslēgšanas. Līdz 2008. gada 30. jūnijam Kredītu reģistra dalībnieki sniedza datus par visām spēkā esošajām saistībām, t.i., kredītportfeli (stāvoklis 2008. gada 1. janvārī). No 2008. gada 1. jūlija Kredītu reģistra dalībnieki sniedza datus par saistību aktuālo atlikumu kalendārā ceturkšņa beigās, un Latvijas Banka kontrolēja šo datu un Kredītu reģistra dalībnieku mēneša bilances pārskatu datu atbilstību.

2008. gada beigās Kredītu reģistrā bija dati par 840 tūkst. aizņēmēju un 1.9 milj. saistību, un kopējais Kredītu reģistra dalībnieku kredītportfelis 2008. gada beigās bija 17.9 mljrd. latu.

Kredītu reģistra dati bija pieejami Kredītu reģistra dalībniekiem, FKTK un Latvijas Bankai, aizņēmējiem un aizņēmēju galviniekiem (fiziskajām un juridiskajām personām par savām saistībām).

2008. gadā Kredītu reģistra dalībnieki veica 2.53 milj. pieprasījumu par personām, t.sk. 2.40 milj. pieprasījumu par fiziskajām personām un 0.13 milj. pieprasījumu par juridiskajām personām.

Latvijas Banka sniedza ziņas aizņēmējiem un aizņēmēju galviniekiem (fiziskajām un juridiskajām personām). Kopš 2008. gada 1. oktobra fiziskās un juridiskās personas var saņemt informāciju par savām saistībām Latvijas Bankas Rīgas, Liepājas, Daugavpils un Rēzeknes filiālē (iepriekš – tikai Latvijas Bankas Rīgas filiālē).

2008. gadā Latvijas Banka saņēma 2 827 fizisko un juridisko personu pieprasījumus sniegt Kredītu reģistrā esošos datus par šo personu saistībām.

INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJAS

Likvidēts Starpbanku datu pārraides tīkls, un veikta pāreja uz informācijas apmaiņu starp Latvijas Banku, bankām un citiem dalībniekiem interneta vidē, tādējādi veidojot elastīgāku un plašāk lietojamu komunikācijas vidi un vienlaikus būtiski samazinot ar tās uzturēšanu saistītās izmaksas.

Ieviesta Latvijas Bankas datortīkla un informācijas sistēmu lietotāju paaugstinātas drošības autentifikācija, aizstājot lietotāja vārda un paroles lietošanu ar viedkarti un tās lietošanu aizsargājošu PIN kodu, tādējādi ievērojami samazinot informācijas sistēmu nesankcionētas izmantošanas iespējamību. Papildus nodrošināta iespēja ar viedkartē ietvertajiem sertifikātiem šifrēt dokumentus un e-pasta vēstules.

Turpinājās Latvijas Bankas elektroniskās dokumentu pārvaldes sistēmas (eDPS) pilnveide, iekļaujot sistēmā iepirkumu dokumentu apstrādi elektroniskā veidā, kā arī vispārējās sarakstes un lietvedības dokumentus. Tika modernizēts intraneta portāls, nodrošinot ērtākas un plašākas komunikācijas iespējas, t.sk. iespēju ātrāk un precīzāk sniegt informāciju Latvijas Bankas darbiniekiem par iekšējo normatīvo aktu pārmaiņām.

Uzsākta serveru konsolidācija, izmantojot virtualizācijas tehnoloģijas un ievērojami samazinot nepieciešamo serveru skaitu. Tādējādi panākta serveru jaudu pilnvērtīgāka izmantošana un samazinātas ar serveru infrastruktūras uzturēšanu saistītās izmaksas.

SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA

Kopš 2008. gada sākuma Latvijā arvien vairāk bija jūtama tautsaimniecības attīstības pāreja no straujas, nesabalansētas izaugsmes uz lēnāku kāpumu un kritumu gada beigās. Arī iedzīvotāji sāka apzināties, ka inflācijas pieaugumu aizstājis bezdarba līmeņa kāpums un ekonomiskā lejupslīde. Plašsaziņas līdzekļos tautsaimniecības turpmākās attīstības jautājumu atspoguļošanai gada pēdējos trijos mēnešos veltīts piecas reizes lielāks informācijas apjoms nekā atbilstošajā periodā pirms tam.

Prognozējot tautsaimniecības norises, Latvijas Bankas komunikācija bija vērsta uz to, lai sabiedrību pastāvīgi informētu par iespējamo attīstības scenāriju un pamatotu ekonomiskās politikas soļus, lai veiksmīgāk pārvarētu tautsaimniecības izaugsmes lejupslīdi, galvenokārt uzsverot stingras fiskālās politikas, kredītu pieejamības tautsaimniecībai un prioritāro nozaru noteikšanas nepieciešamību. Iespējami drīza eiro ieviešana tika uzsvērtā kā valsts stratēģiskas nozīmes mērķis makroekonomiskās stabilitātes sasniegšanai.

Galvenie komunikācijas veidi arī 2008. gadā bija sadarbība ar plašsaziņas līdzekļiem, informācijas sniegšana Latvijas Bankas interneta lapā un publikācijās, iedzīvotāju izglītošana Latvijas Bankas apmeklētāju centrā "Naudas pasaule", kā arī dialogs ar ieinteresētajām pusēm Latvijas tautsaimniecības attīstībai veltītajā gadskārtējā konferencē, ekspertu sarunās un citos pasākumos.

Sadarbība ar plašsaziņas līdzekļiem

Latvijas Bankas prezidents tūlīt pēc Latvijas Bankas padomes lēmumu pieņemšanas informēja par tiem plašsaziņas līdzekļu pārstāvjus un sniedza makroekonomisko analīzi, pamatojumu un prognozes, kā arī detalizēti skaidroja Latvijas Bankas pozīciju, atbildot uz žurnālistu jautājumiem. Tādējādi arī finanšu tirgus dalībniekiem labāk izprotama lēmumu motivācija, turpmāko notikumu gaitas prognozēšana un darbības koriģēšana. Latvijas Bankas lēmumi kopš 2008. gada sākuma tika pieņemti, lai mīkstinātu monetāro politiku, veicinātu finanšu sektora motivāciju ilgtermiņa līdzekļu piesaistē un radītu labvēlīgākus apstākļus tautsaimniecības izaugsmei nepieciešamo kredītresursu pieejamībai. Šī monetārā nostādne atspoguļota Latvijas Bankas lēmumu skaidrojumos.

Līdztekus preses konferencēm rakstiska informācija tika sniegta arī plašsaziņas līdzekļiem. Ziņojumi plašsaziņas līdzekļiem sūtīti arī par citiem svarīgākajiem Latvijas Bankas notikumiem un publiskotajiem datiem – valsts maksājumu bilances ceturkšņa datiem, centrālās bankas bilanci, skaidro naudu apgrozībā, emitētajām naudas zīmēm un citiem jautājumiem. Latvijas Bankas eksperti atbildēja uz plašsaziņas līdzekļu pārstāvju jautājumiem un interneta lapā katru nedēļu komentēja svarīgākās Latvijas un pasaules tautsaimniecības un finanšu norises. Galvenie temati bija lata stabilitāte, cenu pārmaiņas, fiskālās politikas atbilstība makroekonomiskajai situācijai, kā arī iekšējā un ārējā pieprasījuma attīstība.

2008. gada beigās, sākoties tautsaimniecības izaugsmes straujai lejupslīdei un finanšu sektoram kļūstot nestabilam, radās āziotāja ap lata piesaistes kursu un tā iespējamo maiņu. Latvijas Banka sniedza izsmēlošus skaidrojumus plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrībai par centrālās bankas politikas nemainīgumu un īstenošanas mehānismu, uzsverot lata segumu ar ārvalstu valūtas un zelta rezervēm.

Latvijas Bankas prezidents un speciālisti intervijās un rakstos plašsaziņas līdzekļiem sniedza izvērtus skaidrojumus par inflācijas attīstību, eiro ietekmi uz ES tautsaimniecību un eiro zonas paplašināšanos, nepieciešamajām Latvijas tautsaimniecības strukturālajām pārmaiņām, kā arī stingras fiskālās politikas nozīmi tautsaimniecības stabilizēšanā ekonomiskās attīstības lejupslīdes ciklā situācijā, kad iepriekšējā ciklā netika izveidoti nepieciešamie uzkrājumi.

Interneta lapa un publikācijas

Tautsaimniecības speciālisti un citi interesenti informāciju un Latvijas Bankas makroekonomiskās analīzes rezultātus iepazīst gan ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību, gan tieši – Latvijas Bankas interneta lapā un publikācijās. Latvijas Bankas interneta lapa satur Latvijas maksājumu bilances, ārējā parāda, banku un monetāro, vērtspapīru un maksājumu sistēmu statistiku. Centrālā banka regulāri publicēja vairākus izdevumus, plaši informējot par Latvijas finanšu sektora un tautsaimniecības attīstības norisēm. Latvijas Bankas 2007. gada pārskatā sniegta informācija par centrālās bankas darbību un finanšu rezultātiem. Pasaules ekonomiskās attīstības ietvaros analizēta Latvijas tautsaimniecības izaugsme. Nozīmīgas ir Latvijas Bankas ceturkšņa publikācijas "Monetārais Apskats. Monetary Review", "Latvijas Maksājumu Balance. Latvia's Balance of Payments", mēneša publikācijas "Monetārais Biļetens", "Latvijas Maksājumu Balance (Pamatrādītāji)", kā arī "Finanšu Stabilitātes Pārskats".

Lai centrālā banka pieņemtu pārdomātus un atbildīgus monetāros lēmumus, Latvijas Bankas speciālisti veica padziļinātus pētījumus, rosinot publisku diskusiju par svarīgākajiem tematiem (sk. sadaļu "Ekonomiskā izpēte, analīze un prognozēšana" un 9. pielikumu).

Biļetenā "Averss un Reverss" Latvijas Bankas speciālisti sniedza ieskatu makroekonomiskās un finanšu analīzes rezultātos. Izdevuma 2008. gada numuros publicēti raksti par nekustamā īpašuma tirgus ciklu, Latvijas eksporta struktūru, nacionālajiem un māj-saimniecību uzkrājumiem, fiskālās politikas riskiem, darbaspēka struktūru un eiro zonas paplašināšanos.

Dialogs ar ieinteresētajām pusēm

Lai diskutētu par valsts makroekonomiskajai stabilitātei un attīstībai, kā arī monetārās politikas īstenošanai būtiskiem jautājumiem ar citiem politikas veidotājiem, t.sk. nevalstiskajām organizācijām, zinātniekiem, augstskolu pasniedzējiem un žurnālistiem, Latvijas Banka izmanto dažādus tiešā dialoga veidus – konferences, sarunas un lekcijas.

Latvijas Banka 2008. gada 7. oktobrī organizēja gadskārtējo Latvijas tautsaimniecības attīstībai veltīto konferenci "Reālā konverģence ceļā uz eiro ieviešanu – pieredze un perspektīvas", kurā tika diskutēts par līdzšinējo pieredzi reālajā konverģencē un nā-

kotnes izaicinājumiem, turklāt ne tikai Latvijā, bet arī Centrālās Eiropas un Austrumeiropas reģionā, kā arī par produktivitātes pieaugumu kā izšķirošu ilgtspējīgas reālās konverģences priekšnosacījumu. Konferences galvenās atziņas bija konkrētu rīcības plānu nepieciešamība, lai, pirmkārt, iespējami drīzā laikā sasniegtu Māstrihtas kritērijus un ieviestu eiro un, otrkārt, veicinātu darba ražīgumu un konkurētspēju, pamatojoties uz zināšanām un inovācijām balstītu tautsaimniecību. *Národná banka Slovenska* prezidenta padomnieks Jurajs Šipko (*Juraj Šipko*) ne tikai detalizēti atainoja Slovākijā īstenotos pasākumus eiro ieviešanai, bet arī norādīja uz nākotnē risināmiem jautājumiem, lai jaunā eiro zonas valsts gūtu maksimālu labumu, ieviešot vienoto Eiropas valūtu, un iespējami ātri sasniegtu eiro zonas valstu tautsaimniecības attīstības līmeni.

Ekonomisti, nozaru un plašsaziņas līdzekļu pārstāvji 2008. gadā Latvijas Bankā tikās vairākās ekspertu sarunās, diskutējot par eiro ieviešanu kā valsts stratēģisko mērķi, uzkrājumus noteicošajiem faktoriem Latvijā, eksporta konkurētspēju un tautsaimniecības politiku. Plašāka interesentu loka piesaistei ekspertu sarunas, tāpat kā Latvijas Bankas organizētās konferences, tiek pārraidītas tiešraidē internetā un sarunu ieraksts vēlāk publicēts Latvijas Bankas interneta lapā. Tiešraidēm vidēji ir vairāk nekā 2 tūkst. skatītāju, kas veido plašu auditoriju specializētai ekspertu diskusijai.

Gadskārtējā Latvijas augstskolu studentu zinātnisko darbu konkursā 2008. gadā laureātu darbu tematika atbilda aktuālām tautsaimniecības nozaru problēmām (līdzsvara valūtas kurss, ražotāju un patēriņa cenu indeksu saikne, Latvijas makroekonomiskā attīstība, eksporta konkurētspēja un pārtikas cenu dinamika). 2008. gada rudenī tika izsludināts nākamais konkurss. Tādējādi studentiem radīta iespēja apvienot akadēmiskās mācības ar dalību konkursā, izvēloties aktuālu ar makroekonomiskajām norisēm saistītu tēmu.

Lai padziļinātu sabiedrības izpratni par ekonomikas un naudas sistēmas pamatprincipiem un praktiskajām makroekonomikas un monetārās politikas problēmām, tika papildināta Latvijas Bankas apmeklētāju centra "Naudas pasaule" ekspozīcija. Šo centru 2008. gadā apmeklēja 8 tūkst. viesu (t.sk. 76% – skolu audzēkņi, 8% – studenti, 4% – ārvalstu viesi), un gada beigās veiktajā aptaujā tā sniegumu pozitīvi vērtēja 94% respondentu.

Paplašinot sadarbību ar sociālo zinātņu studentiem, 2008. gadā Latvijas Bankas speciālisti Liepājas Universitātē nolasīja lekciju un organizēja diskusiju par pasaules finanšu notikumu ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību. Aktuāli ar tautsaimniecības attīstību saistīti temati tika aplūkoti arī sadarbībā ar Latvijas Banku veidotajā pētnieciskajā seriālā "Naudas zīmes" Latvijas Televīzijas 1. kanāla izglītojošo raidījumu sadaļā un plašam iedzīvotāju lokam paredzētajā radioraidījumā par finanšu jautājumiem "Lata spoguļi".

ORGANIZATORISKĀ ATTĪSTĪBA

Latvijas Bankas padome 2008. gada beigās strādāja šādā sastāvā:

– prezidents	Ilmārs Rimšēvičs;
– prezidenta vietnieks	Andris Ruselis;
– padomes locekļi:	Harijs Bušs, Leonīds Gricenko, Vita Pilsuma, Arvils Sautiņš, Aivars Skopiņš, Valentīna Zeile.

Latvijas Bankas valde 2008. gada beigās strādāja šādā sastāvā:

– valdes priekšsēdētājs	Māris Kālis;
– valdes priekšsēdētāja vietnieks	Reinis Jakovļevs;
– valdes locekļi:	Andris Nikitins, Harijs Ozols, Ilze Posuma, Raivo Vanags.

Sakarā ar to, ka Helmūts Ancāns pārtrauca darbu Latvijas Bankā, Latvijas Bankas padome ar 2008. gada 17. janvāri atbrīvoja viņu no Latvijas Bankas valdes locekļa pienākumiem. Savukārt 2008. gada 22. aprīlī Latvijas Bankas padome par Latvijas Bankas valdes locekli apstiprināja Tīrgus operāciju pārvaldes vadītāju Raivo Vanagu.

Latvijas Bankā 2008. gada beigās strādāja 644 darbinieki, t.sk. 18 darbinieku, ar kuriem darba līgums noslēgts uz noteiktu laiku (2007. gada beigās – attiecīgi 643 darbinieki un 19 darbinieku). 2008. gada beigās 56% Latvijas Bankas darbinieku bija vīrieši un 44% – sievietes.

Lai nodrošinātu informācijas apmaiņu starp Latvijas Banku un ES institūcijām, 2008. gadā darbu turpināja nozares padomnieks, Latvijas Bankas specializētais atašejs Latvijas Republikas Pastāvīgajā pārstāvniecībā ES.

Lai optimizētu personāla resursus un uzlabotu procesu efektivitāti, nodrošinot funkcionālo piederību, 2008. gadā veiktas strukturālas pārmaiņas Tīrgus operāciju pārvaldē, slēdzot Analīzes daļu un Ārējā parāda daļu, kuras funkcijas daļēji nodotas Statistikas pārvaldes Maksājumu bilances daļai. Vienlaikus uzlabota darba organizācija.

Pilnveidojot Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanu, atvērta Latvijas Bankas darbības risku vadītāja amata vieta. Augot apstrādājamās skaidrās naudas apjomam, Latvijas Bankas filiālēs palielināts naudas apstrādātāju skaits.

2008. gadā veiktas darba organizācijas pārmaiņas atbalsta funkcijas veicošajās Latvijas Bankas struktūrvienībās. Personāla resursi samazināti Iekšējā audita pārvaldē, Personāla pārvaldē, Tehniskajā pārvaldē un Aizsardzības pārvaldē.

PERSONĀLA ATTĪSTĪBA

Ņemot vērā citu ES valstu centrālo banku un ECB labo praksi personāla vadībā, Latvijas Bankas padome 2008. gada 17. jūlijā apstiprināja "Latvijas Bankas personāla vadības politiku". Tajā noteikti pamatprincipi, kurus īstenojot Latvijas Banka piesaista kvalificētus, profesionālus darbiniekus un veido ilgtermiņa darba attiecības, radot motivējošu darba vidi, veicinot profesionālo pilnveidi, attīstību un vienlaikus sagaidot no darbinieka kvalitatīvu darbu, izvirzīto mērķu sasniegšanu, iniciatīvu, radošu pieeju un lojalitāti.

Svarīgs personāla politikas nosacījums – mācīšanās un attīstība – ir darbinieku un Latvijas Bankas kopīga atbildība. Latvijas Banka nodrošina budžeta līdzekļus un mācību sistēmu, savukārt darbiniekiem jāveic viss mācībām un izaugsmei nepieciešamais un jānodrošina profesionālo zināšanu un prasmju uzturēšana augstākajā līmenī. Ar Latvijas Bankas darbinieku mācībām saistīto izdevumu apjoms atbilda 2.2% no darba samaksas apjoma (2007. gadā – 2.7%).

Latvijas Banka personāla attīstības nolūkos izmanto darbinieku iekšējo un ārējo rotāciju un personāla mācības. Iekšējā rotācija ļauj darbiniekiem paplašināt profesionālās zināšanas un veidot karjeras izaugsmi Latvijas Bankā. 2008. gadā iekšējās atlases rezultātā 31 darbinieks tika pārcelts augstākā amatā un 13 darbinieku aizstāja ilgstošā prombūtnē

esošus kolēģus. Latvijas Bankas darbinieki ārējo darba pieredzi var gūt ECB īstermiņa norīkojuma programmā un ECBS ārējās darba pieredzes programmā, kā arī dodoties pieredzes apmaiņā uz citu valstu centrālajām bankām. Šādas iespējas izmantotas arī 2008. gadā.

Latvijas Bankas darbinieki turpināja papildināt akadēmiskās zināšanas, kā arī paaugstināt profesionālo zināšanu līmeni, piedaloties semināros,ursos un konferencēs Latvijā un ārvalstīs, gūstot jaunāko informāciju monetārās politikas, finanšu stabilitātes, makroekonomikas, ekonometrijas, valūtas operāciju, ārvalstu rezervju, maksājumu sistēmu, statistikas, banku grāmatvedības un informācijas tehnoloģiju, kā arī vadības prasmju pilnveides jomā. Turpinājās darbinieku zināšanu padziļināšana efektīvas saskarsmes, komunikācijas un komandas darba pilnveidošanā un laika vadības, datorzinību un svešvalodu apguves jomā. Vairāki Latvijas Bankas darbinieki veiksmīgi piedalījās starptautiskās profesionālās sertifikācijas programmās.

Speciālos semināros 21 jaunais darbinieks guva priekšstatu par Latvijas Bankas uzdevumiem un tos īstenojošo struktūrvienību funkcijām. 2008. gadā paplašinājās Latvijas Bankas speciālistu vadīto semināru tematika – notika Monetārās politikas pārvaldes, Tīrģus operāciju pārvaldes, Maksājumu sistēmu pārvaldes, Ārējo sakaru pārvaldes un Komunikācijas pārvaldes Bibliotēkas semināri, kā arī semināri par Iekšējā audita pārvaldes funkcijām, stratēģiskās vadības jautājumiem, Latvijas Bankas jubilejas un pieņemšanas monētām un elektroniskā paraksta lietošanu.

Personāla pārvalde 2008. gadā uzsāka talantu vadības projektu, kura galvenie mērķi ir apzināt darbinieku potenciālu, veicināt darbinieku mērķtiecīgu attīstību un noskaidrot vispārējās vajadzības darbības efektivitātes uzlabošanai Latvijas Bankā. Projekta ietvaros tika izstrādāts vienots Latvijas Bankas kompetenču modelis, kurā četros līmeņos noteiktas septiņas galvenās kompetences: virzība uz rezultātu un sasniegumiem, rūpes par darba kvalitāti un savlaicīgumu, analītiskā domāšana, prasme risināt problēmas, komunikācijas un informācijas apmaiņas prasme, komandas darbs un sadarbība un spēja piemēroties un mainīties.

2008. gadā veiktas kompetenču novērtēšanas intervijas Personāla pārvaldē, Monetārās politikas pārvaldes Makroekonomikas analīzes daļā un Tīrģus operāciju pārvaldes Maksājumu daļā.

Lai, nodrošinot Latvijas Bankas izvirzīto mērķu sasniegšanu, konsekventi pilnveidotu Latvijas Bankas darbinieku galvenās kompetences, Personāla pārvalde izstrādāja kompetenču attīstības vadlīnijas.

2008. gadā turpinājās Latvijas Bankas vadītāju vadītprasmes ilgtermiņa mācību projekts. Otrajā mācību grupā piedalījās 17 vadītāju, kuru pieredze personāla vadībā bija mazāka par pieciem gadiem. Galvenie temati vadītāju mācību programmā bija vadītāju darba efektivitātes paaugstināšana, personības attīstība, komunikācijas prasmju uzlabošana un padoto darbinieku attīstība un motivēšana. Ņemot vērā pozitīvās atsauksmes un mācību rezultātus, Latvijas Banka 2009. un 2010. gadā turpinās vadītāju mācību programmu, iesaistot programmā pārējos vadītājus, kuru darba pieredze personāla vadībā ir ilgāka par pieciem gadiem.

Latvijas Banka darbinieku mācībām turpināja aktīvi izmantot Mācību un atpūtas centru, kas sniedz kvalitatīvu mācību tehnisko nodrošinājumu.

Latvijas Banka 2008. gada novembrī nodrošināja ECBS semināra "Pārmaiņu vadība Eiropas kontekstā" 2. daļas norisi (1. daļa notika Itālijā). Seminārā piedalījās struktūrvienību un daļu vadītāji no 13 ES valstu centrālajām bankām.

RISKU PĀRVALDĪŠANA UN KVALITĀTES VADĪBA

Latvijas Bankas valde 2008. gadā turpināja pilnveidot risku pārvaldīšanu atbilstoši "Latvijas Bankas drošības politikā" noteiktajiem pamatprincipiem un ievērojot finanšu tirgus un Latvijas Bankas darbības attīstību. "Latvijas Bankas drošības politika" iekļauj arī tās pārraudzības kārtību. To veic Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija, kuras sastāvā ir četri Latvijas Bankas padomes locekļi.

Latvijas Bankas finanšu riski tiek pārvaldīti saskaņā ar "Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pārvaldīšanas vadlīnijām", kuras Latvijas Bankas padome pārskata ne retāk kā reizi gadā un, ja nepieciešams, veic tajās grozījumus.

Tika veikta svarīgāko Latvijas Bankas informācijas sistēmu risku analīze. Šāda analīze tiek iekļauta arī informācijas sistēmu izstrādes vai pilnveides projektos.

Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanu koordinēja Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas vadītājs, kas izvērtēja un apkopoja Latvijas Bankas struktūrvienību sagatavotos risku pārskatus un klasificēja riskus, uzturot un pilnveidojot Latvijas Bankas risku matricu.

2008. gada aprīlī Latvijas Bankas valde izskatīja un apstiprināja Latvijas Bankas risku pārskatu, kā arī sniedza ziņojumu Latvijas Bankas padomei par situāciju risku pārvaldīšanā. Notika arī darbinieku izglītošana informācijas, informācijas sistēmu drošības, darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas un risku pārvaldīšanas jomā.

2008. gadā tika noteikti Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas procesa pilnveides virzieni un veicamie pasākumi. Latvijas Bankas valde apstiprināja Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanas procesa pilnveidošanas projektu, kas tiks īstenots 2009. gadā.

Turpinājās Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības procesa pilnveide, precizējot incidentu pārvaldīšanas kārtību, nosakot starpgadījumu un incidentu centralizētu reģistrēšanu, testējot un aktualizējot Latvijas Bankas struktūrvienību rīcības plānus darbības nepārtrauktības nodrošināšanai, kā arī testējot nepieciešamās rezerves darba vietas un to aprīkojumu.

Latvijas Bankā darbojas kvalitātes vadības sistēma. Latvijas Banka turpināja nodrošināt kvalitātes vadības sistēmas atbilstību standarta ISO 9001:2000 prasībām. 2008. gadā Latvijas Bankā tika veikts pilns kvalitātes vadības sistēmas iekšējais audits un divi sertifikācijas uzraudzības audiiti.

Latvijas Bankā tika pabeigta 2007. gadā sāktā integrētas vadības sistēmas koncepcijas izveide, šajā sistēmā ietverot kvalitātes vadības sistēmu.

IEKŠĒJAIS UN ĀRĒJAIS AUDITS

Iekšējais audits, objektīvi pārbaudot Latvijas Bankas funkcijas un procesus, sniedz Latvijas Bankas vadībai neatkarīgu vērtējumu par risku vadības, kontroles sistēmas un procesu efektivitāti, kā arī sniedz konsultācijas to pilnveidei. Iekšējo auditu Latvijas Bankā veic Iekšējā audita pārvalde. Latvijas Bankā darbojas revīzijas komiteja, kas pārrauga un palīdz pilnveidot iekšējo auditu.

Iekšējo auditu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprināto "Latvijas Bankas iekšējā audita politiku". Iekšējo auditu veic, ievērojot Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus" un "Ētikas kodeksu", kā arī *CobiT (Control Objectives for Information and Related Technology)* un *ISACA (Information System Audit and Control Association)* standartus.

Iekšējais audits aptver visas Latvijas Bankas darbības jomas. Iekšējie audiiti tiek plānoti

un veikti, pamatojoties uz risku novērtējumu. Par katra iekšējā audita rezultātiem tiek ziņots Latvijas Bankas prezidentam. Latvijas Bankas revīzijas komiteja reizi ceturksnī tiek informēta par iekšējo auditu rezultātiem, ieteikumiem un to ieviešanas gaitu. Par veiktajiem iekšējiem auditiem un būtiskākajiem atzinumiem reizi gadā tiek ziņots Latvijas Bankas padomei.

2008. gadā tika veikts ārējais iekšējā audita kvalitātes novērtējums. Tajā atzīta Latvijas Bankas iekšējā audita darbības daļēja atbilstība "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem" un pilnīga atbilstība "Ētikas kodeksam", kā arī atbilstība ECBS "Iekšējā audita komitejas rokasgrāmatā" noteiktajām prasībām. Ņemot vērā šā novērtējuma rezultātus, izstrādāts iekšējā audita pilnveides pasākumu plāns.

Iekšējā audita pārvalde piedalījās ECBS Iekšējā audita komitejas darbā un saskaņā ar tās apstiprināto auditu plānu veica iekšējos auditus Latvijas Bankā.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas pārskata gada saimnieciskās darbības un finanšu pārskatu revīziju veic revīzijas komisija, kuras personālsastāvu apstiprina Latvijas Republikas Valsts kontrole.

GRĀMATVEDĪBA UN BUDŽETA VADĪBA

Latvijas Bankas grāmatvedības sistēma izveidota un tiek pārvaldīta atbilstoši Latvijas Bankas padomes apstiprinātajai "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politikai", Latvijas Bankas valdes apstiprinātajai "Latvijas Bankas grāmatvedības rokasgrāmatai" un citiem Latvijas Bankas normatīvajiem aktiem, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" un citu Latvijas Bankai saistošo Latvijas Republikas normatīvo aktu prasības. "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politika" nosaka, ka tos notikumus un Latvijas Bankas finanšu darījumus, kuri saistīti ar monetārās politikas īstenošanu un ārvalstu rezervju pārvaldīšanu, grāmato saskaņā ar grāmatvedības pamatprincipiem, kas noteikti ECB 2006. gada 10. novembra Pamatnostādnē par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2006/16), vienlaikus ievērojot to, ka Latvijas Banka nav Eirosistēmas dalībniece.

Latvijas Banka publicē katra mēneša slēguma bilanci, gada finanšu pārskatus un citu finanšu informāciju, kas pieejama arī Latvijas Bankas interneta lapā. Integrētā bankas informācijas sistēma nodrošina standartizētu, automatizētu, drošu un efektīvu Latvijas Bankas finanšu darījumu veikšanu, to vienotu uzskaiti un finanšu pārskatu sagatavošanu. Katru darbadienu Latvijas Bankas vadībai un speciālistiem pieejama jaunākā informācija par Latvijas Bankas finansiālo stāvokli, darbības rezultātiem un budžeta izpildes gaitu. Iekšējās finanšu kontroles sistēmas ietvaros Latvijas Bankas vadība regulāri izvērtē Latvijas Bankas aktīvu un saistību, kā arī ienākumu un izdevumu pārmaiņas, īpašu uzmanību pievēršot gan ārvalstu valūtas un zelta rezervju pārvaldīšanas rezultātiem, gan administratīvo izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu atbilstībai apstiprinātajam Latvijas Bankas budžetam.

Latvijas Bankas gada budžetu apstiprina Latvijas Bankas padome, un tā vadība tiek īstenota saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprinātajiem "Latvijas Bankas budžeta vadības noteikumiem", kuru mērķis ir nodrošināt Latvijas Bankas finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu un kuros noteikta Latvijas Bankas budžeta sagatavošanas, apstiprināšanas un izpildes kontroles kārtība. Lai nodrošinātu iekšējā audita funkcijas neatkarību, Latvijas Bankas padome apstiprina arī Iekšējā audita pārvaldes izdevumu plānu.

Budžeta izvērtēšanai Latvijas Bankas padome izveidojusi budžeta komisiju, kuras sastāvā ir seši Latvijas Bankas padomes locekļi. Budžeta komisijas galvenie uzdevumi ir Latvijas Bankas valdes sagatavotā budžeta projekta izvērtēšana un budžeta izpildes gaitas pārraudzība. Savukārt Latvijas Bankas valdes galvenie budžeta vadības uzdevumi

ir kopā ar attiecīgo Latvijas Bankas struktūrvienību vadītājiem sagatavot un iesniegt Latvijas Bankas budžeta komisijai un Latvijas Bankas padomei budžeta projektu un regulāri sniegt ziņojumus par budžeta izpildes gaitu.

SADARBĪBA AR STARPTAUTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM

Latvijas Banka turpināja pārstāvēt Latvijas intereses SVF Pilnvaroto sanāksmēs un ikdienas jautājumu koordinēšanā.

Latvijas intereses SVF tika pārstāvētas Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupā, kurā ietilpst Dānija, Igaunija, Īslande, Latvija, Lietuva, Norvēģija, Somija un Zviedrija. Šo valstu grupu SVF Izpilddirektoru valdē pārstāvēja viens izpilddirektors, un tai kopumā bija 3.44% balsu.

Latvijas Bankas pārstāvji turpināja piedalīties Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas darbā, kas izveidota stratēģisko virzienu un vadlīniju noteikšanai un saskaņota viedokļa izstrādāšanai SVF darbības jautājumos.

23. decembrī SVF valde pieņēma lēmumu par resursu rezerves vienošanos (*Stand-By Arrangement*) 1.52 mljrd. SDR apmērā Latvijas tautsaimniecības stabilizācijas un atveseļošanas plāna īstenošanai. Turpinājās sadarbība ar SVF, pamatojoties uz SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijām.

Latvija kā dalībvalsts 2008. gadā turpināja darboties Starptautiskajā Rekonstrukcijas un attīstības bankā, Starptautiskajā Attīstības asociācijā un Starptautiskajā Finanšu korporācijā, kā arī ERAB. Latvijas Banka turpināja līdzdalību SNB.

SADARBĪBA AR ĀRVALSTU CENTRĀLAJĀM BANKĀM UN TEHNISKĀ PALĪDZĪBA

2008. gadā turpinājās Latvijas Bankas sadarbība ar citu valstu centrālajām bankām pieredzes un informācijas apmaiņas jomā.

Februārī Grāmatvedības pārvaldes darbinieki sniedza konsultācijas Armēnijas Centrālās bankas speciālistiem grāmatvedības politikas un finanšu pārskatu jautājumos.

Aprīlī un oktobrī Latvijas Bankas darbinieki sniedza konsultācijas Gruzijas Nacionālās bankas darbiniekiem grāmatvedības, maksājumu sistēmu, tirgus operāciju, informācijas sistēmu, personāla vadības un sabiedrisko attiecību jautājumos.

Personāla pārvaldes darbinieki oktobrī dalījās pieredzē ar Kazahstānas Nacionālās bankas speciālistiem personāla politikas jautājumos.

Statistikas pārvaldes darbinieks novembrī ECB un nacionālo centrālo banku tehniskās palīdzības programmas ietvaros dalījās pieredzē ar Serbijas Nacionālās bankas speciālistiem maksājumu bilances statistikas jautājumos.

Latvijas Banka organizēja vairākas starptautiskas sanāksmes. Maijā Rīgā notika ECBS Grāmatvedības un monetāro ienākumu komitejas Grāmatvedības un finanšu pārskatu darba grupas un Monetāro ienākumu sadales darba grupas sanāksmes, savukārt septembrī – gadskārtējais Ziemeļvalstu un Baltijas valstu finanšu stabilitātes darbseminārs. Novembrī Statistikas pārvalde rīkoja sanāksmi par grozījumiem ECB Regulā (EK) Nr. 2423/2001 par monetāro finanšu iestāžu nozares konsolidēto bilanci (ECB/2001/13) un ECB 2007. gada 27. jūlija Regulas (EK) Nr. 958/2007 par ieguldījumu fondu aktīvu un pasīvu statistiku (ECB/2007/8) ieviešanu, sagatavojot MFI un ieguldījumu fondu bilances statistiku. Sanāksmē piedalījās Austrijas, Somijas un Slovēnijas centrālās bankas pārstāvji. Sanāksmes dalībnieki tika iepazīstināti arī ar *Oester-*

reichische Nationalbank interneta statistisko publikāciju veidošanas praksi un *Národná banka Slovenska* pieredzi MFI statistikas sagatavošanā, kļūstot par pilntiesīgu EMS dalībvalsti. Novembrī Rīgā notika ECB un Latvijas Bankas tulku, redaktoru un terminologu seminārs "Finanšu krīzes (konteksts un terminoloģija)". Semināra mērķis bija paplašināt ieskatu finanšu tirgu norisēs un apzināt finanšu instrumentu terminoloģijas aktualitātes.

Starptautiskās finanšu organizācijas un ārvalstu centrālās bankas sniedza atbalstu Latvijas Bankai, piedāvājot iespēju piedalīties šo institūciju rīkotajos semināros unursos, kā arī saņemt konsultācijas ar centrālās bankas darbību saistītos jautājumos.

Latvijas Bankas darbinieki piedalījās ECB, SVF Institūta, Apvienotā Vīnes institūta un SNB organizētajosursos, kā arī Austrijas, Bulgārijas, Čehijas, Francijas, Itālijas, Lielbritānijas, Lietuvas, Nīderlandes, Polijas, Somijas, Šveices un Vācijas centrālās bankas un Ņujorkas Federālo rezervju bankas rīkotajos semināros. Latvijas Bankas darbinieki devās pieredzes apmaiņas vizītēs uz Čehijas, Lietuvas un Zviedrijas centrālo banku un saņēma konsultācijas ar centrālās bankas darbību saistītos jautājumos.

LATVIJAS BANKAS 2008. GADA FINANŠU PĀRSKATI

BILANCE

60

(gada beigās; tūkst. latu)

AKTĪVI	Skaidrojumi ¹	2008	2007
ĀRZEMJU AKTĪVI		2 734 395	2 806 790
Zelts	4	108 998	99 130
Speciālās aizņēmuma tiesības	6	187	83
Ārvalstu konvertējamās valūtas	5	2 488 693	2 687 707
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	7	743	743
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	8	1 763	1 763
Pārējie ārzemju aktīvi	9	134 011	17 364
VIETĒJIE AKTĪVI		679 200	41 211
Kredīti kredītiestādēm	10	639 263	6 850
Pamatlīdzekļi	11	34 626	32 646
Pārējie vietējie aktīvi	12, 13	5 311	1 715
KOPĀ AKTĪVI		3 413 595	2 848 001

¹ No 66. lappuses līdz 98. lappusei sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

(turpinājums)		(gada beigās; tūkst. latu)	
PASĪVI	Skaidrojumi	2008	2007
ĀRZEMJU SAISTĪBAS		402 145	30 825
Ārvalstu konvertējamās valūtas	14	131 252	5 330
Starptautiskais Valūtas fonds	6	256	254 ¹
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	15	6 503	6 049
Ārvalstu banku noguldījumi latos	16	247 001	35
Pārējās ārzemju saistības	17	17 133	19 157
LATI APGROZĪBĀ	18	1 018 092	1 049 473
VIETĒJĀS SAISTĪBAS		1 751 384	1 597 218
Kredītiestāžu noguldījumi	19	1 094 295	1 416 802
Valdības noguldījumi	20	638 056	171 241
Citu finanšu institūciju noguldījumi		1 705	4 876
Pārējās vietējās saistības	21, 22	17 328	4 299
KAPITĀLS UN REZERVES		241 974	170 485
Pamatkapitāls	23	25 000	25 000
Rezerves kapitāls	23	95 533	59 508
Pārvērtēšanas konts	23	68 004	34 513
Pārskata gada peļņa	23	53 437	51 464
KOPĀ PASĪVI		3 413 595	2 848 001
ĀRPUSBILANCES POSTEŅI	35		

Latvijas Bankas valde 2009. gada 26. februārī apstiprināja šos finanšu pārskatus, kas sniegti no 60. lappuses līdz 98. lappusei.

LATVIJAS BANKAS VALDE

M. Kālis

R. Jakovļevs

A. Nikitins

H. Ozols

I. Posuma

R. Vanags

¹ 2008. gada beigās Latvijas kvota SVF un tās nodrošināšanai izsniegtā Latvijas valdības parādzīme izslēgta attiecīgi no ārzemju aktīviem un saistībām un uzrādīta Latvijas valdības finanšu pārskatos.

PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

62

LATVIJAS BANKAS 2008. GADA PĀRSKATS

(tūkst. latu)

	Skaidrojumi	2008	2007
PROCENTU IENĀKUMI			
Ārzemju operācijas	24	143 646	125 829
Procenti par vērtspapīriem		96 553	94 921
Procenti par noguldījumiem ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās		11 613	10 625
Procenti par atvasinātajiem finanšu instrumentiem		35 480	20 283
Vietējās operācijas	24	7 264	3 278
Procenti par kredītiem kredītiestādēm		6 723	2 026
Procenti par atvasinātajiem finanšu instrumentiem		541	1 252
PROCENTU IZDEVUMI			
Ārzemju operācijas	24	11 923	24 255
Procenti par noguldījumiem		237	5
Procenti par atvasinātajiem finanšu instrumentiem		11 686	24 250
Vietējās operācijas	24	54 461	36 122
Procenti par kredītiestāžu noguldījumiem		39 996	24 830
Procenti par valdības noguldījumiem		14 366	11 198
Procenti par citu finanšu institūciju noguldījumiem		99	94
TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI	24	84 526	68 730

(turpinājums)		(tūkst. latu)	
	Skaidrojumi	2008	2007
REALIZĒTĀ PEĻŅA VAI ZAUDĒJUMI (–)			
NO IEGULDĪJUMIEM FINANŠU INSTRUMENTOS			
	25	34 886	14 310
Ārzemju operācijas		23 488	11 610
Vērtspapīri		3 151	–4 161 ¹
Atvasinātie finanšu instrumenti		20 337	15 771 ²
Valūtas maiņas darījumi		11 398	2 700
FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU VĒRTĪBAS SAMAZINĀJUMS			
	26	38 087	5 862
Ārzemju operācijas		37 349	5 504
Vērtspapīri		30 941	5 504
Atvasinātie finanšu instrumenti		6 408	–
Valūtas pozīcijas vērtības norakstīšana		738	358
IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ	27	206	216 ³
CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI	28	3 433	1 190
BANKNOŠU DRUKĀŠANAS UN MONĒTU KALŠANAS IZDEVUMI			
	29	4 046	3 772 ⁴
CITI BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI		27 481	23 348
Darba samaksa	30	15 326	12 587
Sociālās apdrošināšanas izdevumi	30	3 063	2 284
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	11, 13	3 729	3 628
Informācijas sistēmu uzturēšana un izmantošana		1 574	1 548
Pārējie bankas darbības izdevumi	31	3 789	3 301
PĀRSKATA GADA PEĻŅA		53 437	51 464

¹ 2007. gada finanšu pārskatos uzrādīts peļņas un zaudējumu aprēķina posteņi "Ieguldījumu parāda vērtspapīros rezultāts".

² 2007. gada finanšu pārskatos uzrādīts peļņas un zaudējuma aprēķina posteņi "Atvasināto finanšu instrumentu rezultāts".

³ 2007. gada finanšu pārskatos uzrādīts peļņas un zaudējumu aprēķina posteņi "Starptautisko norēķinu bankas dividendes".

⁴ 2007. gada finanšu pārskatos uzrādīts peļņas un zaudējumu aprēķina posteņi "Citi bankas darbības izdevumi".

KOPĒJĀS ATZĪTĀS PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU PĀRSKATS

64

LATVIJAS BANKAS 2008. GADA PĀRSKATS

		(tūkst. latu)	
	Skaidrojumi	2008	2007
PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTS			
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts		-98	3 813
Atvasināto biržā netirgoto procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts		-2 781	-98
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts		-1 717	8 494
Finanšu aktīvu un pozīciju vērtības samazinājums		38 087	5 862
TĪRAIS PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTS	23	33 491	18 071
PĀRSKATA GADA PEĻŅA		53 437	51 464
KOPĀ		86 928	69 535

NAUDAS PLŪSMAS PĀRSKATS

		(tūkst. latu)	
	Skaidrojumi	2008	2007
PAMATDARBĪBAS NAUDAS PLŪSMA			
Pārskata gada peļņa		53 437	51 464
Korekcijas nenaudas darījumu rezultātā	32 (1)	41 823	9 492
Bilances posteņu tīrās pārmaiņas	32 (1)	372 221	60 740
Tīrā naudas un tās ekvivalentu ieplūde pamatdarbības rezultātā		467 481	121 696
IEGULDĪŠANAS DARBĪBAS NAUDAS PLŪSMA			
Līdzdalības Eiropas Centrālajā bankā samazinājums		–	17
Starptautisko norēķinu bankas akciju dividendes		206	216
Pamatlīdzekļu iegāde		–5 291	–3 038
Nemateriālo aktīvu iegāde		–55	–54
Tīrā naudas un tās ekvivalentu aizplūde ieguldīšanas darbības rezultātā		–5 140	–2 859
FINANSĒŠANAS DARBĪBAS NAUDAS PLŪSMA			
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa		–15 439	–1 976
Tīrā naudas un tās ekvivalentu aizplūde finansēšanas darbības rezultātā		–15 439	–1 976
TĪRĀ NAUDAS UN TĀS EKVIVALENTU IEPLŪDE			
Nauda un tās ekvivalenti gada sākumā	32 (2)	240 807	123 946
Nauda un tās ekvivalenti gada beigās	32 (2)	687 709	240 807

1. PAMATDARBĪBA

Latvijas Banka ir Latvijas centrālā banka. Tā dibināta 1990. gada 31. jūlijā un darbojas saskaņā ar Latvijas Republikas likumu "Par Latvijas Banku".

Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti valstī. Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" tās svarīgākie uzdevumi ir:

- noteikt un īstenot monetāro politiku;
- pārvaldīt ārvalstu valūtas un zelta rezerves;
- emitēt nacionālo valūtu – banknotes un monētas;
- organizēt un nodrošināt starpbanku maksājumu sistēmas darbību un veicināt maksājumu sistēmas raitu darbību Latvijā;
- apkopot un publicēt finanšu statistikas datus un Latvijas maksājumu bilanci;
- pārstāvēt Latviju ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam.

2008. gada 1. janvārī darbu sāka Latvijas Bankas Kredītu reģistrs, kas izveidots saskaņā ar Kredītiestāžu likuma un citu tiesību aktu prasībām.

Latvijas Banka, pildot savus uzdevumus un veicot kontroli saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" un Kredītiestāžu likumu, neprasa un nepieņem norādījumus no valdības vai citām institūcijām. Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

Latvijas Banka nepiedalās komercdarbībā un savu darbību tās uzdevumu izpildes ietvaros galvenokārt finansē no ārvalstu valūtas un zelta rezervju pārvaldīšanas ienākumiem.

Latvijas Bankas centrālais birojs atrodas Rīgā, K. Valdemāra ielā 2A. Skaidrās naudas glabāšanu, apstrādi un apriti Latvijas Banka nodrošina, izmantojot tās filiāli Rīgā un reģionālās filiāles Daugavpilī, Liepājā un Rēzeknē.

2. RISKU PĀRVALDĪŠANA

Galvenie ar Latvijas Bankas darbību saistītie riski ir finanšu riski un darbības riski. Tāpēc Latvijas Bankas valde izveidojusi Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem un vadlīnijām atbilstošu risku pārvaldības sistēmu, kas nepārtraukti tiek pilnveidota, ievērojot finanšu tirgus attīstību un pārmaiņas Latvijas Bankas darbībā. Latvijas Bankas finanšu risku un darbības risku pārvaldīšanu pārbauda Iekšējā audita pārvalde. Minēto risku pārvaldīšanu pārrauga Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija un Latvijas Bankas revīzijas komiteja, kurās darbojas Latvijas Bankas padomes locekļi.

FINANŠU RISKI

Nozīmīgākie finanšu riski, kam ikdienā pakļauta Latvijas Banka, ir tirgus risks (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisks un likviditātes risks.

Latvijas Banka ar tās ārvalstu valūtas un zelta rezervēm (tālāk tekstā – ārvalstu rezerves) saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprinātajām "Latvijas Bankas ārvalstu rezervju pārvaldīšanas vadlīnijām" (tālāk tekstā – vadlīnijas). Ārvalstu rezervju pārvaldīšana tiek veikta atbilstoši vadlīnijās noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ārvalstu rezervju vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujamā riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Latvijas Bankas īstenotās monetārās politikas mērķiem.

Ārvalstu rezerves tiek pārvaldītas, tās sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Pie-saistīto rezervju portfeļos ietver ārvalstu rezervju daļu, kam atbilst Latvijas Bankas saistības ārvalstu valūtā pret citām institūcijām. Atsevišķos ieguldījumu portfeļos tiek

pārvaldītas zelta rezerves, Latvijas Bankas pašas pārvaldītās ārvalstu valūtas rezerves, kā arī katram ārējam ārvalstu rezervju pārvaldītājam nodotās ārvalstu valūtas rezerves.

Katram ieguldījumu portfeļa veidam vadlīnijās noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa ienesīguma mērķi un finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni), kā arī atspoguļo minēto ieguldījumu mērķa struktūru. Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa katru darbadienu kontrolē ārvalstu rezervju atbilstību vadlīnijās noteiktajām prasībām.

Finanšu risku pārvaldīšanai Latvijas Bankā izveidota Investīciju komiteja, kas vadlīniju ietvaros izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus. Investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē ārvalstu rezervju ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās nākotnes attīstības prognozes, kā arī apstiprina ārvalstu rezervju pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai.

TIRGUS RISKS

Tirgus risks raksturo iespēju ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru (piemēram, procentu likmju vai valūtas kursu) nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ. Procentu likmju risku, kas rodas galvenokārt no procentu likmju maiņai pakļautajiem finanšu instrumentiem, Latvijas Banka pārvalda, izmantojot katram ieguldījumu portfelim atsevišķi noteikto modificētā procentu likmju riska indeksa (*modified duration*) limitu. Procentu likmju risku Latvijas Bankai galvenokārt rada ieguldījumi ārvalstu parāda vērtspapīros un atvasinātajos procentu likmju finanšu instrumentos, kas izmantoti ārvalstu rezervju pārvaldīšanas ietvaros.

Latvijas Banka kontrolē valūtas risku, nosakot atklāto ārvalstu valūtas pozīciju limitus. Saskaņā ar Latvijas Bankas īstenoto valūtas kursa politiku ārvalstu rezervju portfeļu, izņemot piesaistīto rezervju portfeļus, neitrālā portfeļa valūta ir eiro. Piesaistīto rezervju portfeļiem neitrālo valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību parametriem. Novirzes no neitrālās valūtas struktūras rada atklāto valūtas pozīciju. Saskaņā ar vadlīnijām nav pieļaujamas būtiskas novirzes no neitrālās pozīcijas.

Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa katru darbadienu kontrolē ieguldījumu portfeļu modificētā procentu likmju riska indeksa un atklāto valūtu pozīciju atbilstību vadlīnijām un attiecīgajiem Investīciju komitejas lēmumiem.

Papildus tam ārvalstu valūtas rezervju portfeļu, izņemot piesaistīto rezervju portfeļus, kopējais tirgus risks tiek ierobežots, nosakot maksimāli pieļaujamo portfeļa ienesīguma sekošanas novirzi (*tracking error*). To aprēķina, pamatojoties uz ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa ienesīguma starpības standartnovirzi.

Latvijas Banka ar ārvalstu rezervēm saistīto tirgus risku ierobežo, veicot ieguldījumus tikai to OECD valstu valūtās denominētajos finanšu instrumentos, kurām piešķirts noteikts kredītreitings.

Latvijas Banka neierobežo ar vietējiem finanšu aktīviem saistīto procentu likmju risku, lai nenonāktu pretrunā ar tās īstenotās monetārās politikas mērķiem.

Latvijas Bankas pakļautība tirgus riskam (stāvoklis 2008. gada un 2007. gada beigās) atspoguļota 37. un 38. skaidrojumā.

KREDĪTRISKS

Kredītrisks raksturo iespēju ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Latvijas Bankai kredītrisks galvenokārt rodas, veicot ieguldījumus ārvalstu finanšu instrumentos, kā arī izsniedzot īstermiņa kredītus iekšzemes kredītiestādēm.

Latvijas Banka ierobežo ar ieguldījumiem ārvalstu finanšu instrumentos saistīto kredītrisku, vadlīnijās nosakot limitus ieguldījumiem ar dažādu kredītkvalitāti. Kredītkvalitāte tiek noteikta, pamatojoties uz starptautisko kredītreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Moody's Investors Service* un *Standard & Poor's* noteiktajiem kredītreitingiem. Ierobežojumi noteikti arī maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī ar vienu partneri noslēgto un viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam. Lai kontrolētu ar Latvijas Bankas ārzemju operācijām saistīto kredītrisku, Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa katru darbadienu uzrauga esošā kredītriska atbilstību vadlīnijām.

Iekšzemes kredītiestādēm izsniegtie īstermiņa kredīti nodrošināti ar Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīriem (tālāk tekstā – valdības vērtspapīri) un privātā sektora parāda vērtspapīriem atbilstoši Latvijas Bankas padomes noteiktajām prasībām. Tirgus operāciju pārvalde regulāri kontrolē šo vērtspapīru emitentu reitingu atbilstību Latvijas Bankas padomes noteiktajām prasībām, kā arī attiecīgo kredītu nodrošinājuma pietiekamību. Latvijas Bankas pakļautība kredītriskam (stāvoklis 2008. gada un 2007. gada beigās) atspoguļota 40.–42. skaidrojumā.

LIKVIDITĀTES RISKS

Likviditātes risks raksturo iespēju, ka saistības netiks izpildītas laikus. Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, ārvalstu valūtas rezerves ieguldot likvīdos starptautisko institūciju, ārvalstu valdību un korporatīvā sektora emitētajos parāda vērtspapīros un citos finanšu instrumentos, bet zelta rezerves – īstermiņa noguldījumos ārvalstu finanšu institūcijās. Ieguldījumi tiek veikti tā, lai nodrošinātu Latvijas Bankas saistību savlaicīgu izpildi. Latvijas Bankas naudas un tās ekvivalentu struktūra atspoguļota 32. skaidrojumā. Latvijas Bankas aktīvu un saistību likviditātes struktūra 2008. gada un 2007. gada beigās atspoguļota 39. skaidrojumā.

Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, arī nosakot ierobežojumus ieguldījumu maksimālajam apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī viena emitenta finanšu instrumentu apjomam.

DARBĪBAS RISKI

Darbības riski raksturo iespēju ciest finansiālus un nefinansiālus zaudējumus sakarā ar darbības neparedzētu pārtraukšanu, informācijas nesankcionētu izmantošanu vai Latvijas Bankas darbinieku, informācijas, informācijas sistēmu un tehnisko resursu vai materiālo vērtību fiziskajiem apdraudējumiem.

Latvijas Bankas drošības politikas mērķi un pamatprincipus nosaka Latvijas Bankas padome. Tās apstiprinātā "Latvijas Bankas drošības politika" aptver risku pārvaldīšanu, darbības nepārtrauktības pārvaldīšanu, informācijas un informācijas sistēmu drošību un fizisko drošību un reglamentē nepārtrauktu un drošu Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu.

Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas kārtību nosaka Latvijas Bankas valde. Tās apstiprinātie "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas noteikumi" aptver risku apzināšanas, dokumentēšanas, novērtēšanas un ierobežošanas kārtību. Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanu koordinē Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas vadītājs. Lai pilnveidotu darbības risku pārvaldīšanas procesu, Latvijas Banka 2008. gadā noteica risku pārvaldīšanas procesa pilnveides virzienus, veicamos pasākumus un to apjomus.

Lai ierobežotu ar drošību un informācijas sistēmām saistītos darbības riskus, Latvijas Bankā darbojas Latvijas Bankas darbības risku ekspertu grupa, kuras galvenais uzdevums ir sniegt Latvijas Bankas valdei atzinumus par identificētajiem Latvijas Bankas darbības riskiem, ierosinot pasākumus minēto risku ierobežošanai, un Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja, kas regulāri izvērtē ar informācijas sistēmām saistīto darbības risku pārvaldības sistēmu.

Lai nodrošinātu informācijas konfidencialitāti, autorizētu pieejamību un integritāti, iekšējās kontroles sistēmas ietvaros tiek klasificēta informācija un tās tehniskie resursi. Latvijas Bankā noteikti informācijas un informācijas sistēmu īpašnieki, kas atbild par attiecīgās informācijas vai informācijas sistēmu klasificēšanu, risku analīzi, aizsardzību un pieejas tiesību un lietošanas kārtības noteikšanu. 2008. gadā uzsākta iekšējās risku analīzes metodikas pilnveide, kas balstīta uz *Information Security Forum Limited* izstrādāto metodiku un rīkiem.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas vispārējā kārtība noteikta Latvijas Bankas padomes apstiprinātajā "Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas kārtībā". Latvijas Bankā izveidota arī darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas sistēma, kas nodrošina savlaicīgu incidentu un ārkārtas situāciju apstākļu apzināšanu un novēršanu, priekšlikumu izstrādāšanu incidentu un ārkārtas situāciju novēršanai nākotnē, darbinieku mācības un izglītošanu, kā arī rīcības plānu darbības nepārtrauktības nodrošināšanai testēšanu un aktualizēšanu. Latvijas Bankas incidentu un ārkārtas situāciju pārvaldīšanu veic Latvijas Bankas valde. Tās apstiprinātā "Latvijas Bankas incidentu un ārkārtas situāciju pārvaldīšanas kārtība" ietver incidentu un ārkārtas situāciju savlaicīgas apzināšanas un saskaņotas un efektīvas Latvijas Bankas struktūrvienību rīcības kārtību incidentu un ārkārtas situāciju gadījumā.

Latvijas Bankā ir noteiktas Latvijas Bankas funkcijas, kuru izpildes pārtraukums var izraisīt ārkārtas situāciju, šo funkciju maksimāli pieļaujamie piespiedu pārtraukuma laiki un funkciju izpildes nodrošināšanai izmantotie kritiskie resursi. Latvijas Bankas valde periodiski pārskata un izvērtē šo funkciju un kritisko resursu sarakstu, kā arī novērtē bankas darbības nodrošināšanai ārkārtas situācijā nepieciešamo resursu pietiekamību un pieejamību.

Lai uzlabotu Latvijas Bankas darba organizāciju un mazinātu darbības riskus, Latvijas Banka izveidojusi un nepārtraukti attīsta kvalitātes vadības sistēmu atbilstoši kvalitātes vadības sistēmas standartam ISO 9001:2000.

Kopējo darbības risku ierobežošanas ietvaros Latvijas Banka ir apdrošināta pret noteiktiem darbības riska veidiem.

NENOTEIKTĪBA FINANŠU TIRGOS

2008. gadā pasaules finanšu sistēmā pastiprinājās spriedze, ko izraisīja zaudējumi, kurus cieta finanšu iestādes saistībā ar vērtspapīriem, kas nodrošināti ar zemas kvalitātes ASV hipotēku kredītiem. Spriedze finanšu sektorā arvien vairāk ietekmēja arī reālo tautsaimniecību. Pieaugot nenoteiktībai par pasaules tautsaimniecības attīstības perspektīvu, finanšu tirgus dalībnieku vēlme izvairīties no riska palielinājās, tāpēc samazinājās vairākuma finanšu aktīvu cenas. Būtiski pasliktinājās finanšu tirgus likviditāte un finansēšanas nosacījumi, un samazinājās vērtspapīrošanas aktivitāte. Ilgstoši saspringtos likviditātes apstākļos finanšu iestādēm kļuva arvien grūtāk piesaistīt īstermiņa finansējumu un izmantot kapitāla tirgu. Šie un citi faktori negatīvi ietekmēja arī Latvijas finanšu sektoru un reālo tautsaimniecību. Finanšu tirgus satricinājums ietekmēja un varētu turpināt ietekmēt arī Latvijas Bankas finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātus. Latvijas Bankas darījumu apjomu ietekmēja ierobežotā starpbanku tirgus darbība 2008. gada 4. ceturksnī, kas noteica ievērojamu kredītiestādēm izsniegto Latvijas Bankas īstermiņa aizdevumu apjoma pieaugumu, kā arī eiro resursu pieprasījumu, un tāpēc Latvijas Banka 2008. gada 4. ceturksnī pārdeva daļu tās ārvalstu valūtas rezervju. Latvijas Bankas ienākumus ietekmēja procentu likmju un finanšu instrumentu likviditātes pārmaiņas. Minēto notikumu, kā arī citu faktoru ietekme uz Latvijas Bankas finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātiem atspoguļota finanšu pārskatu skaidrojumos, kuros raksturota Latvijas Bankas pakļautība finanšu riskiem, kā arī 23.–26. skaidrojumā. Nākotnes notikumi finanšu tirgos var atšķirties no Latvijas Bankas vadības prognozēm.

3. NOZĪMĪGĀKIE GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Šajā skaidrojumā sniegts finanšu pārskatu sagatavošanā izmantoto nozīmīgāko Latvijas Bankas grāmatvedības principu īss apraksts.

FINANŠU PĀRSKATU SAGATAVOŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprināto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un likumu "Par Latvijas Banku".

"Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politika" nosaka, ka tos notikumus un Latvijas Bankas finanšu darījumus, kuri saistīti ar monetārās politikas īstenošanu un ārvalstu rezervju pārvaldīšanu, grāmato saskaņā ar grāmatvedības pamatprincipiem, kas noteikti ECB 2006. gada 10. novembra Pamatnostādnē ECB/2006/16 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas Eiropas Centrālo banku sistēmā tiesisko regulējumu.

FINANŠU PĀRSKATU POSTEŅU NOVĒRTĒŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu grāmatvedības principu, izņemot zeltu, parāda vērtspapīrus un atvasinātos procentu likmju finanšu instrumentus, kas novērtēti patiesajā vērtībā.

APLĒŠU IZMANTOŠANA

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas aplēses un izdarīti pieņēmumi, kas ietekmē atsevišķu finanšu pārskatos uzrādīto aktīvu, saistību un iespējamo saistību apmēru. Notikumi nākotnē var ietekmēt minētās aplēses un pieņēmumus. Šādu aplēšu un pieņēmumu maiņas ietekme tiek uzrādīta pārskata gada un turpmāko gadu, uz kuriem tā attiecas, finanšu pārskatos.

ĀRVALSTU VALŪTU NOVĒRTĒJUMS

Darījumi ārvalstu valūtās grāmatoti latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Monetārie aktīvi un saistības ārvalstu valūtās izteiktas latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Nemonetārie posteņi, kas novērtēti sākotnējo vai amortizēto izmaksu vērtībā, izteikti latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Ņemot vērā lata piesaisti eiro, Latvijas Banka ārvalstu valūtu kursus nosaka, pamatojoties uz informācijas sistēmā *Reuters* kotēto eiro kursu attiecībā pret ASV dolāru un ASV dolāra kursu attiecībā pret pārējām ārvalstu valūtām.

Darījumus ārvalstu valūtās iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijā. Darījumi ārvalstu valūtā, kuri samazina attiecīgo valūtas pozīciju, rada realizēto peļņu vai zaudējumus. Darījumu ārvalstu valūtā un valūtas pozīcijas pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātā peļņa vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances posteņi "Pārvērtēšanas kants" saskaņā ar 3. skaidrojuma sadaļā "Finanšu instrumentu peļņas un zaudējumu atzīšana" aprakstītajiem principiem.

2008. gada un 2007. gada beigās bilances sagatavošanā izmantotie Latvijas Bankas noteiktie nozīmīgāko ārvalstu valūtu un zelta kursi latos ir šādi.

(gada beigās)

	2008	2007	Pārmaiņas (%)
Eiro (EUR)	0.702804	0.702804	—
ASV dolārs (USD)	0.495	0.484	2.3
Japānas jena (JPY)	0.00547	0.00424	29.0
Zelts (XAU)	438.259	398.591	9.95
Speciālās aizņēmuma tiesības (XDR)	0.764	0.759	0.7

FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU ATZĪŠANA UN ATZĪŠANAS PĀRTRAUKŠANA

Finanšu aktīvi un finanšu saistības tiek atzītas bilancē tad, kad Latvijas Banka kļuvusi par attiecīgajā finanšu darījumā iesaistīto personu. Finanšu aktīvu pirkšana vai pārdošana parastajā veidā tiek atzīta un atzīšana tiek pārtraukta norēķinu dienā.

Finanšu aktīvu atzīšana tiek pārtraukta, kad beidzas vai ir nodotas līgumā noteiktās tiesības uz naudas plūsmām, kas izriet no attiecīgā finanšu aktīva, tādējādi ar to saistītie riski un tiesības uz atlīdzību ir nodotas un Latvijas Banka nesaglabā kontroli pār aktīvu. Finanšu saistību atzīšana tiek pārtraukta, kad attiecīgās saistības tiek dzēstas.

FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU PATIESĀ VĒRTĪBA

Patiesā vērtība ir aplēstā naudas summa, par kādu finanšu aktīvus iespējams apmainīt vai finanšu saistības iespējams dzēst darījumā, kas atbilst savstarpēji nesaistītu personu darījumu nosacījumiem un noslēgts starp labi informētām un ieinteresētām personām.

Finanšu instrumentu patieso vērtību Latvijas Banka nosaka, pamatojoties uz tirgus cenām vai diskontētajām naudas plūsmām. Diskontētās naudas plūsmas tiek modelētas, pamatojoties uz kotētajām finanšu instrumentu tirgus cenām un naudas tirgus procentu likmēm.

Latvijas Bankas finanšu aktīvu un finanšu saistību patiesā vērtība 2008. gada un 2007. gada beigās būtiski neatšķīrās no bilancē uzrādītās vērtības.

FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU IESKAITS

Finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu veic un finanšu pārskatos tīro atlikumu uzrāda tikai tad, ja iepriekš noslēgts līgums par finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu un paredzēta vienlaicīga attiecīgo aktīvu atsavināšana un saistību dzēšana.

ZELTS

Zelta rezerves bilancē uzrādītas to tirgus vērtībā.

Zelta rezervju pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātā peļņa vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Pārvērtēšanas kots" saskaņā ar 3. skaidrojuma sadaļā "Finanšu instrumentu peļņas un zaudējumu atzīšana" minētajiem principiem.

VĒRTSPAPĪRI

Vērtspapīri atspoguļoti bilancē to patiesajā vērtībā.

Vērtspapīru procenti, t.sk. prēmija un diskonts, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi. Vērtspapīru darījumu un pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātā peļņa vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Pārvērtēšanas kots" saskaņā ar 3. skaidrojuma sadaļā "Finanšu instrumentu peļņas un zaudējumu atzīšana" aprakstītajiem principiem.

LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PIRKŠANU AR ATPĀRDOŠANU

Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas nopirkti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu, nav uzrādīti Latvijas Bankas bilancē. Vērtspapīru pirkšanas rezultātā samaksātie naudas līdzekļi uzrādīti Latvijas Bankas bilancē to nominālvērtībā attiecīgi kā prasības pret iekšzemes kredītiestādēm vai kā prasības pret ārvalstu kredītiestādēm un citām ārvalstu finanšu institūcijām.

Starpība starp vērtspapīru pirkšanas un atpārdošanas cenu atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi attiecīgā līguma darbības laikā.

LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PĀRDOŠANU AR ATPIRKŠANU

Līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas pārdoti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu, uzrādīti attiecīgajā Latvijas Bankas bilances postenī kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Vērtspapīru pārdošanas rezultātā saņemtie naudas līdzekļi atspoguļoti bilancē to nominālvērtībā kā saistības pret vērtspapīru pircēju.

Starpība starp vērtspapīru pārdošanas un atpirkšanas cenu atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā.

KREDĪTI KREDĪTIESTĀDĒM, NOGULDĪJUMI UN TAMLĪDZĪGAS FINANŠU PRASĪBAS UN FINANŠU SAISTĪBAS

Kredīti kredītiestādēm, noguldījumi un tamlīdzīgas finanšu prasības un finanšu saistības bilancē uzrādītas to nominālvērtībā.

LĪDZDALĪBA KAPITĀLĀ

Līdzdalība kapitālā ietver Latvijas Bankas ilgtermiņa ieguldījumus pašu kapitāla instrumentos. Latvijas Bankai nevienā institūcijā nav kontroles vai būtiskas ietekmes, tāpēc līdzdalība kapitālā netiek uzskaitīta kā ieguldījums meitassabiedrībā vai asociētajā sabiedrībā. Šiem pašu kapitāla instrumentiem nav kotētas tirgus cenas aktīvā tirgū un to patieso vērtību nevar ticami novērtēt, tāpēc tie atspoguļoti bilancē sākotnējo izmaksu vērtībā. Līdzdalības kapitālā palielinājumu vai samazinājumu jaunu pašu kapitāla instrumentu iegādes vai pārdošanas rezultātā atzīst, ievērojot sākotnējo izmaksu vērtības principu.

ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI

Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem, kuru līgumvērtība vai nosacītā vērtība uzrādīta ārpusbilances posteņos. Biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus darījuma dienā iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijā pēc darījuma tagadnes kursa un uzrāda bilancē latos pēc Latvijas Bankas noteiktā attiecīgās ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Pārējos atvasinātos finanšu instrumentus uzrāda bilancē patiesajā vērtībā.

Atvasināto finanšu instrumentu procenti, t.sk. biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas mijmaiņas līgumu starpība starp šo līgumu tagadnes un nākotnes valūtas kursu, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi vai izdevumi. Biržā tirgotos procentu likmju nākotnes līgumu patiesās vērtības pārmaiņu rezultātā gūtā peļņa vai radušies zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā attiecīgo norēķinu veikšanas brīdī. Pārējo atvasināto finanšu instrumentu patiesās vērtības pārmaiņu rezultātā aprēķinātā peļņa vai zaudējumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Pārvērtēšanas konts" saskaņā ar 3. skaidrojuma sadaļā "Finanšu instrumentu peļņas un zaudējumu atzīšana" aprakstītajiem principiem.

UZKRĀTIE PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Uzkrātie procentu ienākumi par vērtspapīriem ietverti attiecīgo ienākumus nesošo vērtspapīru uzskaites vērtībā. Uzkrātie procentu ienākumi un izdevumi par pārējiem finanšu instrumentiem uzrādīti bilancē attiecīgajos pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļi ir materiāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Šie aktīvi tiek izmantoti pakalpojumu sniegšanai, kā arī citu pamatlīdzekļu uzturēšanas un Latvijas Bankas darbības nodrošināšanas vajadzībām.

Pamatlīdzekļi uzrādīti bilanci sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums un vērtības samazinājums, ja tāds noteikts.

Nolietojumu aprēķina noteiktajā pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laikā pēc lineārās metodes. Būvniecības vai sagatavošanas stadijā esošajiem pamatlīdzekļiem, zemei un mākslas priekšmetiem nolietojums netiek rēķināts.

Pamatlīdzekļu nolietojums aprēķināts atbilstoši šādām gada likmēm.

	(%)	
	2008	2007
Ēkas		
– būvkonstrukcijas	1	1
– ārējā apdare	5	5
– iekšējā apdare	5–20	5–20
– inženierkomunikācijas	5	5
– pārējās sastāvdaļas	10–20	10–20
Teritorijas labiekārtošana	10	10
Transportlīdzekļi	10	10
Biroja mēbeles	10	10
Dator tehnika	20–33	20–33
Pārējā biroja elektrotehnika	20	20
Naudas apstrādes iekārtas	10–20	10–20
Darbarīki	50	50
Pārējie pamatlīdzekļi	7–20	7–20

Saskaņā ar vispārpieņemtajiem risku ierobežojošo darījumu uzskaites principiem atsevišķu pamatlīdzekļu sākotnējo izmaksu vērtībā ietverts ar to izveidi saistīto valūtas risku ierobežojošo finanšu darījumu efektīvais rezultāts.

Pamatlīdzekļu uzturēšanas un remonta izdevumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

Saskaņā ar Valsts un pašvaldību mantas atsavināšanas likumu Latvijas Banka atsavina pamatlīdzekļus valsts un pašvaldības iestādēm bez atlīdzības. Pamatlīdzekļu atsavināšanas zaudējumi noteikti, pamatojoties uz pamatlīdzekļu uzskaites vērtību to atsavināšanas brīdī, un ietverti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Pārējie bankas darbības izdevumi".

NEMATERIĀLIE AKTĪVI

Nemateriālie aktīvi ir nemateriāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Nemateriālie aktīvi ietver programmatūru lietošanas tiesības un citas tiesības.

Nemateriālie aktīvi uzrādīti bilanci sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīta uzkrātā amortizācija un vērtības samazinājums, ja tāds noteikts.

Attiecīgo tiesību iegādes izmaksu amortizāciju aprēķina to lietderīgās lietošanas laikā, bet ne ilgāk par 10 gadiem, izmantojot lineāro metodi.

Latvijas Bankas veiktās programmatūru izstrādes izmaksas tiek atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

AKTĪVU VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS

Aktīva vērtības samazināšanās notiek, ja tā uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību. Lai noteiktu aktīvu vērtības samazināšanās pazīmes, Latvijas Bankas attiecīgās struktūrvienības regulāri novērtē to Latvijas Bankas aktīvu kvalitāti, kuri nav novērtēti patiesajā vērtībā. Atklājot aktīvu vērtības samazināšanās pazīmes, attiecīgajam aktīvam tiek aplēsta atgūstamā vērtība un, ja atgūstamā vērtība ir mazāka par attiecīgā aktīva uzskaites vērtību, izveidoti atbilstoši uzkrājumi. Šos uzkrājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā, attiecīgi samazinot aktīva uzskaites vērtību.

LATI APGROZĪBĀ

Latvijas Bankas emitētās un apgrozībā esošās latu banknotes un monētas, izņemot zelta apgrozības monētas un jubilejas un piemiņas monētas, uzrādītas bilances postenī "Lati apgrozībā" to nominālvērtībā. Bilances postenis "Lati apgrozībā" atspoguļo Latvijas Bankas saistības pret šo banknošu un monētu turētājiem.

ZELTA APGROZĪBAS MONĒTAS

Latvijas Bankas naudas glabātāvās esošās 999. raudzes zelta apgrozības monētas uzrādītas bilances postenī "Pārējie vietējie aktīvi", jo to vērtību nodrošina monētās esošais zelts. Bilancē šīs monētas uzrādītas tajās esošā zelta tirgus vērtībā.

Emitētās zelta apgrozības monētas tiek izslēgtas no bilances posteņa "Pārējie vietējie aktīvi" to emisijas brīdī. Apgrozībā esošās zelta monētas nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā", jo to vērtību nodrošina monētās esošais zelts.

JUBILEJAS UN PIEMIŅAS MONĒTAS

Pārdotās jubilejas un piemiņas monētas netiek uzrādītas bilances postenī "Lati apgrozībā", jo šo monētu atpirkšanas iespējamība ir neliela vai arī tajās esošā dārgmetāla vērtība pārsniedz to atpirkšanas vērtību. Jubilejas un piemiņas monētu pārdošanas ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

UZKRĀJUMI

Uzkrājumi tiek atzīti finanšu pārskatos, ja pagātnes notikumu vai darījumu rezultātā Latvijas Bankai radušās juridiskas vai prakses radītas saistības, kuru apjomu iespējams ticami novērtēt un kuru izpildes rezultātā sagaidāma naudas līdzekļu aizplūde no Latvijas Bankas.

NAUDA UN TĀS EKVIVALENTI

Naudas plūsmas pārskatā nauda un tās ekvivalenti ietver ārvalstu konvertējamo valūtu kasē, pieprasījuma noguldījumus un noguldījumus ar sākotnējo termiņu līdz 5 darbdienām ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās.

FINANŠU INSTRUMENTU PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU ATZĪŠANA

Finanšu instrumentu peļņa un zaudējumi atzīti saskaņā ar šādiem principiem:

- a) realizētā peļņa un realizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā;
- b) nerealizētā peļņa atzīta bilances postenī "Pārvērtēšanas konts";
- c) pārskata gada beigās iepriekš bilances postenī "Pārvērtēšanas konts" ietvertie nerealizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie pārsniedz attiecīgā finanšu instrumenta, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas iepriekš aprēķināto pārvērtēšanas peļņu;
- d) nerealizētie zaudējumi, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, nākamajos gados netiek reversēti un ieskaitīti ar attiecīgā finanšu instrumenta, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas nerealizēto peļņu;
- e) nerealizētos zaudējumus, kas aprēķināti finanšu instrumentam, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai, neieskaita ar citam finanšu instrumentam, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai aprēķināto nerealizēto peļņu.

Realizēto un nerealizēto peļņu un zaudējumus aprēķina pēc finanšu instrumenta, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējo izmaksu metodes. Finanšu instrumenta, ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējās izmaksas samazina vai palielina par nerealizētajiem zaudējumiem, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā.

PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Procentu ienākumi un izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu.

Procentu un tamlīdzīgi ienākumi ietver procentus par iegādātajiem vērtspapīriem, noguldījumiem, izsniegtajiem kredītiem, biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem un valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem. Procenti par iegādātajiem vērtspapīriem ietver arī prēmiju un diskontu, ko amortizē vērtspapīra termiņa laikā pēc lineārās metodes.

Procentu izdevumi ietver procentus par piesaistītajiem Latvijas valdības, iekšzemes kredītiestāžu un citu finanšu institūciju noguldījumiem, kā arī biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem un valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem.

REALIZĒTĀ PEĻŅA VAI ZAUDĒJUMI NO IEGULDĪJUMIEM FINANŠU INSTRUMENTOS

Realizētā peļņa vai zaudējumi no ieguldījumiem finanšu instrumentos atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā finanšu instrumenta atsavināšanas brīdī vai norēķinu brīdī.

Realizētā peļņa vai zaudējumi no ieguldījumiem finanšu instrumentos ietver valūtas maiņas darījumu, parāda vērtspapīru atsavināšanas un atvasināto finanšu instrumentu realizēto peļņu un zaudējumus.

IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Dividendes no līdzdalības kapitālā tiek atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā to saņemšanas brīdī.

BANKNOŠU DRUKĀŠANAS UN MONĒTU KALŠANAS IZDEVUMI

Banknošu drukāšanas un monētu kalšanas izdevumi, izņemot zelta apgrozības monētu kalšanas izdevumus, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

PĀRĒJIE IZDEVUMI UN IENĀKUMI

Pārējos bankas darbības izdevumus un ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu. Nomas maksājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā proporcionāli attiecīgā līguma darbības laikam.

4. ZELTS

Zelta rezervju pārmaiņas 2008. un 2007. gadā bija šādas.

	Trojas unces	Tūkst. latu
2006. gada 31. decembrī	248 701	83 668
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	15 462
2007. gada 31. decembrī	248 701	99 130
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	9 866
Tīrās pārmaiņas zelta noguldīšanas un noguldījumu izņemšanas rezultātā	6	2
2008. gada 31. decembrī	248 707	108 998

Latvijas Banka ierobežo zelta rezervju tirgus vērtības svārstību risku, slēdzot valūtas maiņas nākotnes līgumus (sk. arī 37. skaidrojumu).

5. ĀRVALSTU KONVERTĒJAMĀS VALŪTAS

Latvijas Bankas ārzemju aktīvi ārvalstu konvertējamās valūtās galvenokārt ieguldīti augsti likvīdos parāda vērtspapīros.

Ienākumus nesošo parāda vērtspapīru vērtībā ietverti vērtspapīru iegādes brīdī uzkrātie procentu ienākumi un pēc šo vērtspapīru iegādes uzkrātie procentu ienākumi (28 568 tūkst. latu 2008. gada beigās un 24 658 tūkst. latu 2007. gada beigās).

Bilances aktīvu posteņa "Ārvalstu konvertējamās valūtas" sadalījums 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Ārvalstu valdību, finanšu institūciju un nefinanšu sabiedrību parāda vērtspapīri	1 800 987	2 398 148
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu centrālajās bankās, kredītiestādēs un starptautiskajās institūcijās	661 741	223 530
Termiņnoguldījumi ārvalstu kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās	19 679	63 564
Ārvalstu valūta kasē	6 286	2 465
Kopā	2 488 693	2 687 707

6. STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

Atbilstoši likumam "Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā Valūtas fondā" Latvijas Banka pilda SVF depozitārija funkcijas un bez atlīdzības apkalpo SVF kontus, kuros uzskaitīti SVF turējumi dalībvalsts nacionālajā valūtā. SVF turējumi latos ietver Latvijas valdības parādzīmes, kontu Nr. 1, kas tiek izmantots finanšu darījumu veikšanai ar SVF, un kontu Nr. 2, kas tiek izmantots SVF administratīvo izmaksu segšanai un maksājumu saņemšanai.

Latvijas prasības pret SVF ietver SDR un Latvijas kvotu SVF. SDR ir SVF izveidoti starptautiskie rezervju aktīvi, kas tiek izmantoti darījumos starp SVF un tā dalībvalstīm. Kvota SVF atspoguļo attiecīgās valsts dalības apjomu SVF. Latvijas kvota SVF nodrošināta ar tam izsniegto Latvijas valdības parādzīmi un izteikta SDR. Latvijas kvota SVF ir 126 800 tūkst. SDR.

2008. gadā Latvijas Banka mainīja ar SVF saistīto aktīvu un saistību uzrādīšanu tās bilancē. Latvijas kvota SVF un tās nodrošināšanai izsniegtā Latvijas valdības parādzīme izslēgta attiecīgi no ārzemju aktīviem un saistībām un uzrādīta Latvijas valdības finanšu pārskatos. Šis lēmums neietekmēja Latvijas Bankas darbības finanšu rezultātus.

2008. gada beigās Latvijas Bankas bilancē uzrādītās saistības pret SVF veido SVF rīcībā esoši resursi 256 tūkst. latu apjomā (2007. gada beigās – 254 tūkst. latu), kuri izvietoti SVF kontā Nr. 1 un Nr. 2.

Latvijas tīrās prasības pret SVF 2008. gada un 2007. gada beigās bija šādas.

	(tūkst. latu)		(tūkst. SDR)	
	2008	2007	2008	2007
Latvijas kvota SVF	96 875	96 241	126 800	126 800
SVF turējumi latos	-505 850	-96 212	-662 106	-126 762
Latvijas valdības parādzīmes	-505 594	-95 958	-661 772	-126 428
Konts Nr. 1	-242	-241	-317	-317
Konts Nr. 2	-14	-13	-17	-17
SVF aizdevums Latvijai	409 003	-	535 344	-
Rezerves pozīcija SVF	42	42	55	55
Speciālās aizņēmuma tiesības	187	83	245	109
Latvijas tīrās prasības pret SVF	229	125	300	164

Rezerves pozīcija SVF ir starpība starp Latvijas kopējo kvotu SVF un SVF turējumiem latos, neietverot konta Nr. 2 atlikumu un pieskaitot SVF aizdevumu.

Prasības un saistības pret SVF izteiktas latos pēc Latvijas Bankas noteiktā SDR kursa gada beigās.

7. LĪDZDALĪBA EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS KAPITĀLĀ

Līdz ar Latvijas pievienošanos ES Latvijas Banka kļuva par ECB kapitāla daļu turētāju. Latvijas Bankas līdzdalības ECB kapitālā apjoms atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem aprēķināts, pamatojoties uz datiem par katras attiecīgās ES valsts iedzīvotāju skaitu un IKP apjomu, un to koriģē ik pēc pieciem gadiem vai agrāk, mainoties ES valstu skaitam.

2008. gada 31. decembrī Latvijas Bankas daļa ECB kapitālā bija 0.2813%, kas atbilst 16 205 tūkst. eiro (11 389 tūkst. latu). Tā kā Latvija neietilpst eiro zonā, ievērojot ECBS un ECB Statūtos noteiktos pārejas noteikumus, Latvijas Banka veikusi minimālo ieguldījumu 1 134 tūkst. eiro (743 tūkst. latu) jeb 7% apjomā no tās kopējās daļas reģistrētajā ECB kapitālā (sk. arī 36. skaidrojumu).

8. LĪDZDALĪBA STARPTAUTISKO NORĒĶINU BANKAS KAPITĀLĀ

2008. gada un 2007. gada beigās Latvijas Bankai piederēja 1 070 SNB akciju, kas veidoja 0.20% no kopējā SNB parakstītā un apmaksātā kapitāla.

Latvijas Bankas īpašumā esošo SNB akciju nominālvērtība noteikta 5 350 tūkst. SDR (katras akcijas nominālvērtība ir 5 tūkst. SDR), kas apmaksāta 1 338 tūkst. SDR jeb 25% apjomā (sk. arī 36. skaidrojumu). Latvijas Bankas bilanci 2008. gada un 2007. gada beigās uzrādīta šo akciju nosacītā iegādes vērtība 1 763 tūkst. latu apjomā (sk. arī 27. skaidrojumu).

9. PĀRĒJIE ĀRZEMJU AKTĪVI

Pārējo ārzemju aktīvu sadalījums 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

(tūkst. latu)

	2008	2007
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi	133 551	16 523
Nākamo periodu izdevumi	392	250
Priekšsamaksa par preču piegādi	–	325
Uzkrātie procenti par noguldījumiem	27	217
Citi pārējie ārzemju aktīvi	41	49
Kopā	134 011	17 364

10. KREDĪTI KREDĪTIESTĀDĒM

2008. gada beigās kredīti iekšzemes kredītiestādēm ietvēra galvenās refinansēšanas operācijas, aizdevuma iespējas uz nakti un citus īstermiņa aizdevumus 639 263 tūkst. latu apjomā (2007. gada beigās – 6 850 tūkst. latu). 2008. gada 4. ceturksnī finanšu sistēmā valdošās spriedzes dēļ starpbanku tirgus darbība bija ierobežota, tāpēc Latvijas Banka izsniedza īstermiņa aizdevumus ievērojami lielākā apjomā nekā 2007. gadā, sniedzot likviditātes atbalstu kredītiestādēm, kurām bija apgrūtināta resursu pieejamība starpbanku tirgū.

Kredīti iekšzemes kredītiestādēm nodrošināti ar valdības vērtspapīriem un privātā sektora parāda vērtspapīriem, kuru patiesā vērtība 2008. gada beigās bija 678 027 tūkst. latu (2007. gada beigās – 6 970 tūkst. latu; sk. arī 2. skaidrojuma sadaļu "Kredītrisks").

11. PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļu pārmaiņas 2008. un 2007. gadā bija šādas.

(tūkst. latu)

	Ēkas, teritorijas labiekārto- šana un zeme	Mēbeles un biroja iekārtas	Naudas apstrādes iekārtas	Transport- līdzekļi	Pārējie pamat- līdzekļi	Kopā
2006. gada 31. decembrī						
Izmaksas	31 245	6 885	4 240	1 113	4 650	48 133
Uzkrātais nolietojums	–3 802	–4 711	–2 393	–731	–3 733	–15 370
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	27 443	2 174	1 847	382	917	32 763
2007. gadā						
Pieaugums	971	478	1 225	47	317	3 038
Atsavinātie pamatlīdzekļi	–	–514	–24	–128	–182	–848
Izmaksu tīrās pārmaiņas	971	–36	1 201	–81	135	2 190
Nolietojums	–1 766	–658	–247	–72	–410	–3 153
Atsavināto pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	–	513	24	128	181	846
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	–1 766	–145	–223	56	–229	–2 307

(turpinājums)

(tūkst. latu)

	Ēkas, teritorijas labiekārto- šana un zeme	Mēbeles un biroja iekārtas	Naudas apstrādes iekārtas	Transport- līdzekļi	Pārējie pamat- līdzekļi	Kopā
2007. gada 31. decembrī						
Izmaksas	32 216	6 849	5 441	1 032	4 785	50 323
Uzkrātais nolietojums	-5 568	-4 856	-2 616	-675	-3 962	-17 677
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	26 648	1 993	2 825	357	823	32 646
2008. gadā						
Pieaugums	3 833	361	254	279	564	5 291
Pārklasifikācija	2	-9	9	-1	-1	-
Atsavinātie pamatlīdzekļi	-	-405	-1 061	-23	-234	-1 723
Izmaksu tīrās pārmaiņas	3 835	-53	-798	255	329	3 568
Nolietojums	-1 945	-587	-379	-71	-322	-3 304
Pārklasifikācija	-1	2	-2	1	-	-
Atsavināto pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	-	400	1 061	23	232	1 716
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	-1 946	-185	680	-47	-90	-1 588
2008. gada 31. decembrī						
Izmaksas	36 051	6 796	4 643	1 287	5 114	53 891
Uzkrātais nolietojums	-7 514	-5 041	-1 936	-722	-4 052	-19 265
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	28 537	1 755	2 707	565	1 062	34 626

Latvijas Bankas īpašumā un valdījumā esošās zemes kopējā kadastrālā vērtība 2008. gada beigās bija 3 171 tūkst. latu (2007. gada beigās – 724 tūkst. latu). Latvijas Bankas bilanci zeme uzrādīta sākotnējo izmaksu vērtībā (2008. gada un 2007. gada beigās – 264 tūkst. latu).

2008. gadā Latvijas Banka iegādājās nekustamo īpašumu – daļu ēkas Rīgā 3 200 tūkst. latu vērtībā, lai nodrošinātu naudas apstrādes funkciju un klientu apkalpošanas zonas paplašināšanu, gatavojoties eiro ieviešanai. Ēkas daļa nodota operatīvajā nomā citai personai līdz 2011. gadam.

12. PĀRĒJIE VIETĒJIE AKTĪVI

Pārējo vietējo aktīvu sadalījums 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Uzkrātie procenti par kredītiem kredītiestādēm	2 714	5 ¹
Nemateriālie aktīvi	1 001	1 371
Ar iekšzemes kredītiestādēm noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi	211	2 ¹
Nodokļu prasības	209	-
Nākamo periodu izdevumi	183	135
Citi pārējie vietējie aktīvi	993	202
Kopā	5 311	1 715

¹ 2007. gada finanšu pārskatos ietverti posteņi "Citi pārējie vietējie aktīvi".

13. NEMATERIĀLIE AKTĪVI

Šo aktīvu pārmaiņas 2008. un 2007. gadā bija šādas.

	(tūkst. latu)
2006. gada 31. decembrī	
Izmaksas	4 311
Uzkrātā amortizācija	-2 479
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	1 832
2006. gadā	
Pieaugums	54
Izslēgtie nemateriālie aktīvi	-615
Izmaksu tīrās pārmaiņas	-561
Amortizācija	-475
Izslēgto nemateriālo aktīvu uzkrātā amortizācija	575
Uzkrātās amortizācijas tīrās pārmaiņas	100
2007. gada 31. decembrī	
Izmaksas	3 750
Uzkrātā amortizācija	-2 379
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	1 371
2008. gadā	
Pieaugums	55
Izslēgtie nemateriālie aktīvi	-85
Izmaksu tīrās pārmaiņas	-30
Amortizācija	-425
Izslēgto nemateriālo aktīvu uzkrātā amortizācija	85
Uzkrātās amortizācijas tīrās pārmaiņas	-340
2008. gada 31. decembrī	
Izmaksas	3 720
Uzkrātā amortizācija	-2 719
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	1 001

14. ĀRVALSTU KONVERTĒJAMĀS VALŪTAS

Saistības ārvalstu konvertējamās valūtās veido ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu (*repo*) darījumi un līdzekļi EK kontā, kā arī citas saistības. EK konts tiek izmantots ES valstu budžeta līdzekļu pārdalei (sk. arī 15. skaidrojumu).

Ārvalstu konvertējamo valūtu sadalījums 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	2008	2007
<i>Repo</i> darījumi	123 953	—
Eiropas Komisijas pieprasījuma noguldījumi	6 230	5 330
Pārējās saistības	1 069	—
Kopā	131 252	5 330

15. CITU STARPTAUTISKO INSTITŪCIJU NOGULDĪJUMI LATOS

Citu starptautisko institūciju noguldījumus latos veido līdzekļi EK kontā norēķiniem latos, kas tiek izmantots Latvijas valdības maksājumu veikšanai ES budžetā (sk. arī 14. skaidrojumu), kā arī saistības pret citām starptautiskajām institūcijām.

Citu starptautisko institūciju noguldījumu latos sadalījums 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Eiropas Komisijas pieprasījuma noguldījumi	6 273	5 819
Pārējie noguldījumi	230	230
Kopā	6 503	6 049

16. ĀRVALSTU BANKU NOGULDĪJUMI LATOS

Ārvalstu banku noguldījumus latos veido *Sveriges Riksbank* un *Danmarks Nationalbank* īstermiņa noguldījumi, kas radušies, apmainot latus pret eiro valūtas mijmaiņas darījumu ietvaros.

17. PĀRĒJĀS ĀRZEMJU SAISTĪBAS

Pārējo ārzemju saistību sadalījums 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	16 292	18 874
Uzkrātie izdevumi	304	244
Citas pārējās ārzemju saistības	537	39
Kopā	17 133	19 157

18. LATI APGROZĪBĀ

2008. gada un 2007. gada beigās apgrozībā bija šādas latu (Ls) un santīmu (s) naudas zīmes.

Nominālvērtība	Summa (tūkst. latu)		Skaitis (tūkst.)		Īpatsvars (%)	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Banknotes						
Ls 500	110 872	143 413	222	287	10.9	13.7
Ls 100	145 212	170 275	1 452	1 703	14.3	16.2
Ls 50	73 889	68 481	1 478	1 370	7.3	6.5
Ls 20	485 292	458 353	24 265	22 918	47.7	43.9
Ls 10	73 773	79 128	7 377	7 913	7.2	7.5
Ls 5	70 781	73 922	14 156	14 784	6.9	7.0
Pavisam banknotes	959 819	993 572	x	x	94.3	94.8

(turpinājums)

Nominālvērtība	Summa (tūkst. latu)		Skaitis (tūkst.)		Īpatsvars (%)	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Monētas						
Ls 100	405	404	4	4	0	0
Ls 10	145	145	15	14	0	0
Ls 2	8 673	8 811	4 337	4 405	0.9	0.8
Ls 1	28 345	26 997	28 345	26 997	2.8	2.6
50 s	7 744	7 374	15 489	14 747	0.8	0.7
20 s	4 376	4 168	21 881	20 842	0.4	0.4
10 s	2 723	2 596	27 224	25 961	0.3	0.2
5 s	2 082	1 966	41 638	39 329	0.2	0.2
2 s	2 166	1 940	108 294	97 001	0.2	0.2
1 s	1 614	1 500	161 425	149 985	0.1	0.1
Pavisam monētas	58 273	55 901	x	x	5.7	5.2
Pavisam lati apgrozībā	1 018 092	1 049 473	x	x	100.0	100.0

Emitēto 999. raudzes 100 latu zelta apgrozības monētu kopējā nominālvērtība 2008. gada beigās bija 1 988 tūkst. latu (2007. gada beigās – 1 988 tūkst. latu). Šīs apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā", jo to nominālvērtību nodrošina monētās esošais zelts.

2008. gada beigās bija emitētas arī jubilejas un piemiņas monētas ar 1 449 tūkst. latu nominālvērtību (2007. gada beigās – 1 346 tūkst. latu). Šīs monētas nav ietvertas bilances postenī "Lati apgrozībā".

19. KREDĪTIESTĀŽU NOGULDĪJUMI

Kredītiestāžu noguldījumi ietver iekšzemes kredītiestāžu Latvijas Bankā atvērto norēķinu kontu atlikumus, kā arī no šīm finanšu institūcijām pieņemtos noguldījumus uz nakti (noguldījumu iespēja) un termiņnoguldījumus. Minētās kredītiestādes izvieta līdzekļus Latvijas Bankā tās noteikto obligāto rezervju prasību izpildes nodrošināšanai, kā arī starpbanku un klientu maksājumu, Latvijas Bankas monetārās politikas operāciju un citu norēķinu veikšanai Latvijas Bankas maksājumu sistēmās.

Iekšzemes kredītiestāžu noguldījumu sadalījums 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Norēķinu kontu atlikumi latos	1 071 869	1 407 539
Norēķinu kontu atlikumi eiro	22 426	9 263
Kopā	1 094 295	1 416 802

20. VALDĪBAS NOGULDĪJUMI

Latvijas valdības noguldījumi ietver Latvijas Bankas pieņemtos Latvijas Republikas Valsts kases pieprasījuma noguldījumus un termiņnoguldījumus latos un ārvalstu valūtās, Latvijas Bankai veicot Latvijas valdības finanšu aģenta funkcijas.

Latvijas valdības noguldījumu sadalījums 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.
(tūkst. latu)

	2008	2007
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu valūtās	467 188	43 744
Termiņnoguldījumi latos	170 868	75 646
Termiņnoguldījumi ārvalstu valūtās	–	51 851
Kopā	638 056	171 241

21. PĀRĒJĀS VIETĒJĀS SAISTĪBAS

Pārējo vietējo saistību sadalījums 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	2008	2007
Nauda ceļā	11 192	498
Uzkrātie izdevumi un tamlīdzīgas saistības	3 148	2 192
Uzkrātie procentu izdevumi	600	728
Ar iekšzemes kredītiestādēm noslēgtie biržā netirgotie valūtas mijmaiņas līgumi	403	101
Nodokļu saistības	–	170
Citas pārējās vietējās saistības	1 985	610
Kopā	17 328	4 299

22. NODOKĻI

Latvijas Bankas 2008. un 2007. gadā aprēķinātie un samaksātie nodokļi bija šādi.

	IIN	VSAOI (darba devējs)	VSAOI (darba ņēmējs)	NĪN	PVN	Pārējie nodokļi un nodevas	Kopā
Saistības 2006. gada 31. decembrī	0	7	3	0	35	0	45
2007. gadā							
Aprēķināts	2 631	2 285	886	144	437	2	6 385
Atlikto saistību samazinājums	–	70	–	–	–	–	70
Samaksāts	–2 631	–2 356	–887	–144	–310	–2	–6 330
Saistības 2007. gada 31. decembrī	0	6	2	0	162	0	170
2008. gadā							
Aprēķināts	3 015	3 063	1 065	88	309	1	7 541
Atlikto saistību pieaugums	–	–230	–	–	–	–	–230
Saistību pārrēķins	–	–	–	–	–362	–	–362
Samaksāts	–3 015	–2 839	–1 067	–88	–318	–1	–7 328
Prasības 2008. gada 31. decembrī	0	0	0	0	–209	0	–209

Papildus šajā skaidrojumā uzrādītajiem nodokļu maksājumiem Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu (30% apmērā), t.sk. maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu (2008. gadā – 15 439 tūkst. latu; 2007. gadā – 1 976 tūkst. latu; sk. arī 23. un 33. skaidrojumu). Latvijas Banka nav uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātāja.

23. KAPITĀLS UN REZERVES

Latvijas Bankas kapitāla un rezervju pārmaiņas 2008. un 2007. gadā bija šādas.

(tūkst. latu)

	Pamat- kapitāls	Rezerves kapitāls	Pārvēr- tēšanas konts	Pārskata gada peļņa	ES dāvi- nājums	Kapitāls un rezerves
2006. gada 31. decembrī	25 000	54 898	16 442	6 586	533	103 459
2007. gadā						
Tīrais pārvērtēšanas rezultāts	x	x	18 071	x	x	18 071
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	-1 976	x	-1 976
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	4 610	x	-4 610	x	-
ES dāvinājuma samazinājums	x	x	x	x	-533	-533
Pārskata perioda peļņa	x	x	x	51 464	x	51 464
2007. gada 31. decembrī	25 000	59 508	34 513	51 464	-	170 485
2008. gadā						
Tīrais pārvērtēšanas rezultāts	x	x	33 491	x	x	33 491
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	-15 439	x	-15 439
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	36 025	x	-36 025	x	-
Pārskata perioda peļņa	x	x	x	53 437	x	53 437
2008. gada 31. decembrī	25 000	95 533	68 004	53 437	x	241 974

Latvijas Bankas kapitālu veido pamatkapitāls, rezerves kapitāls un bilances postenis "Pārvērtēšanas konts", kā arī nesadalītā peļņa. Latvijas Banka ar saviem lēmumiem neietekmē pamatkapitāla un rezerves kapitāla veidošanas, kā arī peļņas sadales kārtību, jo tā noteikta likumā "Par Latvijas Banku". Bilances postenis "Pārvērtēšanas konts" ietver finanšu instrumentu pozitīvo pārvērtēšanas rezultātu. Grāmatvedības politika, kas aprakstīta 3. skaidrojumā, nosaka, ka tikai pēc finanšu instrumenta atsavināšanas realizētā peļņa tiek atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet nerealizētā peļņa – bilances postenī "Pārvērtēšanas konts", jo tas veicina kapitāla saglabāšanu finanšu instrumentu cenu, procentu likmju un valūtas kursu nelabvēlīgu pārmaiņu apstākļos.

Latvijas Bankas kapitāla apjomam nav noteiktas ārējas kapitāla pietiekamības prasības, tomēr tam jābūt atbilstošam, lai veicinātu uzticamību Latvijas Bankas īstenotajai monetārajai politikai un nodrošinātu tās darbību un finansiālo neatkarību, īstenojot likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos uzdevumus. Latvijas Banka neierobežo finanšu riskus, ja tas var nonākt pretrunā ar tās īstenotās politikas mērķiem. Monetārās politikas īstenošana, kā arī pakļautība citiem finanšu un darbības riskiem var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas ienākumus vai radīt zaudējumus, kas sedzami no Latvijas Bankas kapitāla.

Latvijas Bankas pamatkapitālu veido valsts piešķirtie līdzekļi un Latvijas Bankas peļņas atskaitījumi. Latvijas Bankas pamatkapitāls sasniedzis likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos 25 milj. latu.

Likums "Par Latvijas Banku" nosaka to, ka Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu, kas aprēķināta, piemērojot likumā "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" rezidentiem noteikto nodokļa likmi, un veic maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu 15% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas. 2008. gada un 2007. gada beigās spēkā esošā Latvijas rezidentiem noteiktā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme bija 15%. Tādējādi valsts ieņēmumos 15 dienu laikā pēc tam, kad Latvijas

Bankas padome apstiprinājusi gada pārskatu, ieskaitāmi 30% no Latvijas Bankas pārskata gadā gūtās peļņas.

Pēc minēto atskaitījumu veikšanas Latvijas Bankas peļņas atlikums ieskaitāms rezerves kapitālā. Rezerves kapitāls izveidots iespējamo zaudējumu segšanai.

Bilances posteņa "Pārvērtēšanas kots" pārmaiņas 2008. un 2007. gadā bija šādas.

	(tūkst. latu)								
	2008	Citas pārmaiņas	Norakstīšana	2007	Citas pārmaiņas	Norakstīšana	Novērtējuma starpība	Klasifikācijas maiņa	2006
Sākotnējais pārvērtēšanas kots	24 067	—	3 352	20 715	—	4 070	203	16 442	x
Atliktais ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	24 018	—	—	24 018	717	—	203	23 098	x
Atliktais biržā netirgoto procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	—	—	545	—545	—557	278	x	—266	x
Atliktais vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	49	—	2 807	—2 758	—160	3 792	x	—6 390	x
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	3 891	—98	738	3 251	2 893	358	x	—23 098	23 098
Biržā netirgoto procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	3 263	—3 326	6 408	181	181	—	x	266	—266
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	36 783	—4 524	30 941	10 366	4 862	5 504	x	6 390	—6 390
Kopā	68 004	—7 948	41 439	34 513	7 936	9 932	203	0	16 442

Sākotnējais pārvērtēšanas kots izveidots, ieskaitot tajā pirms grāmatvedības politikas maiņas 2007. gada 1. janvārī uzkrāto pārvērtēšanas rezultātu. Sākotnējā pārvērtēšanas kots atlikuma pārmaiņas 2008. gadā saistītas ar 2006. gada beigās spēkā esošo Latvijas Bankas finanšu instrumentu peļņas vai zaudējumu vai pārvērtēšanas rezultāta atzīšanu 3 352 tūkst. latu apjomā (2007. gadā — 4 070 tūkst. latu). Pārējo posteņu atlikums 2008. gada beigās ietver kopš 2007. gada sākuma aprēķināto attiecīgo finanšu instrumentu pozitīvo pārvērtēšanas rezultātu (negatīvais pārvērtēšanas rezultāts gada beigās atzīts peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Finanšu aktīvu un pozīciju vērtības samazinājums"; sk. arī 3. skaidrojumu).

24. TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI

Latvijas Bankas tīrie procentu ienākumi 2008. gadā sasniedza 84 526 tūkst. latu (2007. gadā — 68 730 tūkst. latu). Šos ienākumus galvenokārt veidoja ienākumi no ārvalstu valūtas rezervju ieguldījumiem.

Ārzemju operāciju procentu ienākumi bija par 17 817 tūkst. latu lielāki nekā 2007. gadā, savukārt procentu izdevumi bija par 12 332 tūkst. latu mazāki nekā 2007. gadā. Tīro procentu ienākumu pieaugumu galvenokārt nodrošināja procenti par biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem un valūtas mijmaiņas līgumiem, ko Latvijas Banka slēdz valūtas riska ierobežošanas nolūkā, un kuru procentu ienākumu pārsniegumu pār izdevumiem noteica augstākas eiro procentu likmes pār pārējo ārvalstu valūtas rezervēs iekļauto valūtu un zelta procentu likmēm 2008. gadā.

Vietējo operāciju procentu ienākumi 2008. gadā palielinājās par 3 986 tūkst. latu, jo salīdzinājumā ar 2007. gadu pieauga iekšzemes kredītiestādēm izsniegto kredītu apjoms.

Vietējo operāciju procentu izdevumus (54 461 tūkst. latu; 2007. gadā – 36 122 tūkst. latu) galvenokārt veidoja procenti par iekšzemes kredītiestāžu un Latvijas valdības noguldījumiem. Procentu par kredītiestāžu noguldījumiem izdevumi pieauga par 15 166 tūkst. latu, Latvijas Bankai paaugstinot procentu likmi noguldījumu iespējai uz nakti Latvijas Bankā no 2% uz 3%, kā arī pieaugot kredītiestāžu vidējam noguldījumu apjomam. Latvijas Banka noguldījumos piesaistīja arī lielāku Latvijas valdības līdzekļu apjomu nekā 2007. gadā, turklāt palielinājās par šiem noguldījumiem maksāto procentu likmes, tāpēc procentu izdevumi par valdības noguldījumiem 2008. gadā pieauga par 3 168 tūkst. latu.

25. REALIZĒTĀ PEĻŅA VAI ZAUDĒJUMI NO IEGULDĪJUMIEM FINANŠU INSTRUMENTOS

Realizētā peļņa vai zaudējumi no ieguldījumiem finanšu instrumentos ietver valūtas maiņas darījumu realizēto peļņu un zaudējumus, vērtspapīru atsavināšanas peļņu un zaudējumus, kā arī atvasināto finanšu instrumentu realizēto peļņu un zaudējumus.

Valūtas maiņas darījumu peļņas pieaugumu galvenokārt noteica 2008. gada oktobrī, novembrī un decembrī veiktās ārvalstu valūtas intervences 1 027 milj. latu apjomā. Savukārt peļņu no ieguldījumiem finanšu instrumentos nodrošināja ASV un eiro zonas procentu likmju kritums, kas pozitīvi ietekmēja gan ārvalstu vērtspapīru atsavināšanas rezultātu, gan biržā tirgto procentu likmju nākotnes līgumu rezultātu.

26. FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU VĒRTĪBAS SAMAZINĀJUMS

Atsevišķu vērtspapīru pozīciju, kā arī citu finanšu instrumentu nerealizēto negatīvo pārvērtēšanas rezultātu 2008. gada beigās galvenokārt radīja ar pasaules finanšu tirgus negatīvo attīstību saistītais finanšu instrumentu likviditātes un līdz ar to arī tirgus vērtības kritums. Finanšu instrumentu nerealizētais negatīvais pārvērtēšanas rezultāts atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā kā šo finanšu instrumentu vērtības samazinājums. Savukārt citu finanšu instrumentu, galvenokārt ārvalstu valdību obligāciju, pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Pārvērtēšanas konts" (sk. arī 23. skaidrojumu).

27. IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Ienākumus no līdzdalības kapitālā 206 tūkst. latu (2007. gadā – 216 tūkst. latu) veidoja saņemtās dividendes no līdzdalības SNB kapitālā (sk. arī 8. skaidrojumu).

28. CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI

Citu bankas darbības ienākumu sadalījums 2008. un 2007. gadā bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Jubilejas un piemiņas monētu pārdošanas ienākumi	1 113	776
Naudas un vērtspapīru norēķinu pakalpojumu ienākumi	317	205
Pārējie bankas darbības ienākumi	2 003	209
Kopā	3 433	1 190

29. BANKNOŠU DRUKĀŠANAS UN MONĒTU KALŠANAS IZDEVUMI

Banknošu drukāšanas un monētu kalšanas izdevumu sadalījums 2008. un 2007. gadā bija šāds.

	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Banknošu drukāšana	1 612	2 191
Apgrozības monētu kalšana	1 612	1 214
Jubilejas un piemiņas monētu kalšana	822	367
Kopā	4 046	3 772

30. DARBA SAMAKSA UN SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS IZDEVUMI

Darba samaksa un sociālās apdrošināšanas izdevumi 2008. un 2007. gadā bija šādi.

	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Darba samaksa		
Padomes un valdes locekļu darba samaksa	1 470	1 261
Pārējo darbinieku darba samaksa	13 856	11 326
Kopā darba samaksa	15 326	12 587
Sociālās apdrošināšanas izdevumi	3 063	2 284
Kopā darba samaksa un sociālās apdrošināšanas izdevumi	18 389	14 871

To Latvijas Bankas valdes locekļu, kuri vienlaikus ir Latvijas Bankas pārvalžu vadītāji, darba samaksā ietverta arī atlīdzība par šo pienākumu veikšanu.

Darbinieku skaits 2008. un 2007. gadā bija šāds.

	2008	2007
Darbinieku skaits gada beigās		
Padomes un valdes locekļi	14	14
Pārējie darbinieki	630	629
Kopā gada beigās	644	643
Vidējais darbinieku skaits gadā	649	635

31. PĀRĒJIE BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI

Pārējie bankas darbības izdevumi 2008. un 2007. gadā bija šādi.

	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Komunālie pakalpojumi	534	414
Ēku, teritorijas un inventāra uzturēšana	475	447
Personāla profesionālā pilnveide	331	314
Dienesta komandējumi	288	317
Telekomunikāciju pakalpojumi un sistēmu uzturēšana	265	279
Sabiedrības informēšana	251	303
Risku apdrošināšana	250	266

(turpinājums)	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Mazvērtīgā inventāra iegāde	215	178
Transportlīdzekļu nodrošināšana	172	149
Nekustamā īpašuma nodoklis	86	138
Revīzijas, konsultāciju un juridiskie pakalpojumi	47	49
Citi pārējie bankas darbības izdevumi	875	447
Kopā	3 789	3 301

Izdevumi par revīzijas, konsultāciju un juridiskajiem pakalpojumiem ietver arī atlīdzību *KPMG Baltics SIA* par 2008. gada finanšu pārskatu revīziju 28 tūkst. latu apmērā (2007. gadā – 33 tūkst. latu) un iekšējā audita kvalitātes novērtējumu 9 tūkst. latu apmērā.

32. NAUDAS PLŪSMAS PĀRSKATS

1) Peļņas pirms sadales saskaņošana ar tīro naudas un tās ekvivalentu ieplūdi pamatdarbības rezultātā

	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Peļņa pirms sadales	53 437	51 464
Korekcijas nenaudas darījumu rezultātā		
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	3 729	3 628
Zaudējumi no pamatlīdzekļu atsavināšanas	7	2
Finanšu aktīvu un pozīciju vērtības samazinājums	38 087	5 862
Bilances posteņu tīrās pārmaiņas		
Zelta rezervju tīrais pieaugums	–2	–
Speciālo aizņēmumu tiesību tīrais pieaugums	–103	–3
Ārvalstu parāda vērtspapīru un citu ārvalstu ieguldījumu tīrais pieaugums (–)/samazinājums	511 732	–220 942
Kredītu iekšzemes kredītiestādēm tīrais pieaugums	–632 413	–6 850
Pārējo aktīvu tīrais pieaugums	–3 376	–263
Saistību ārvalstu konvertējamās valūtās tīrais pieaugums/samazinājums (–)	125 922	–15 828
Ārvalstu banku un citu starptautisko institūciju noguldījumu latos tīrais pieaugums	247 420	4 288
Apgrozībā esošo latu apjoma tīrais samazinājums	–31 381	–24 378
Iekšzemes kredītiestāžu noguldījumu tīrais pieaugums/samazinājums (–)	–322 507	204 539
Latvijas valdības noguldījumu tīrais pieaugums	466 815	121 423
Citu iekšzemes finanšu institūciju noguldījumu tīrais samazinājums	–3 171	–1 432
Pārējo saistību tīrais pieaugums	13 285	186
Tīrā naudas un tās ekvivalentu ieplūde pamatdarbības rezultātā	467 481	121 696

2) Naudas un tās ekvivalentu atlikumu un pārmaiņu analīze

(gada beigās; tūkst. latu)

	2008	Pārmaiņas	2007	Pārmaiņas	2006
Ārvalstu konvertējamā valūta kasē	6 286	3 821	2 465	2 321	144
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās	661 741	438 211	223 530	107 232	116 298
Termiņnoguldījumi ārvalstu kredītiestādēs un citās ārvalstu finanšu institūcijās ar sākotnējo termiņu līdz 5 darbadienām	19 682	4 870	14 812	7 308	7 504
Kopā nauda un tās ekvivalenti	687 709	446 902	240 807	116 861	123 946

33. DARĪJUMI AR LATVIJAS VALDĪBU

Latvijas Banka, kuras kapitāls pilnībā pieder Latvijas valstij, veic darījumus ar Latvijas Republikas Valsts kasi, darbojoties kā Latvijas valdības finanšu aģents. Šīs funkcijas ietvaros Latvijas Banka apkalpo Latvijas Republikas Valsts kases kontus latos un ārvalstu valūtā, kā arī veic ārvalstu valūtas maiņas darījumus. Īstenojot monetāro politiku, Latvijas Banka veic darījumus vērtspapīru otrreizējā tirgū ar valdības vērtspapīriem. Šo darījumu veikšanā Latvijas Banka nav pakļauta valdības vai tās institūciju lēmumiem un rīkojumiem un ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā.

Darījumus ar Latvijas valdību izmantotās procentu likmes un valūtu kursi tiek noteikti pēc tirgus procentu likmēm un valūtu kursiem. Komisijas maksa par darījumiem ar Latvijas valdību netiek iekasēta.

Latvijas Bankas prasību un saistību pret Latvijas valdību sadalījums un attiecīgās procentu likmes 2008. gada un 2007. gada beigās bija šādas.

	Summa (tūkst. latu)		Ienesīguma likme (%)	
	2008	2007	2008	2007
Saistības/prasības (–)				
Pieprasījuma noguldījumi	467 188	43 744	0.01–2.10	3.22–3.89
Termiņnoguldījumi	170 868	127 497	5.53	3.99–5.81
Nodokļu saistības/prasības (–)	–209	190	x	x
Uzkrātie procentu izdevumi	52	114	x	x
Kopā tīrās saistības	637 899	171 545	x	x

Latvijas Bankas ar Latvijas valdību saistītie ienākumi, izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas iepriekšējā gada peļņas daļa 2008. un 2007. gadā bija šāda (sk. arī 24. skaidrojumu).

	(tūkst. latu)	
	2008	2007
Izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa		
Procenti par valdības noguldījumiem	14 366	11 198
Aprēķinātie nodokļi	7 541	6 385
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	15 439	1 976
Kopā izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa	37 346	19 559

34. APGRŪTINĀTIE AKTĪVI

2008. gada beigās Latvijas Banka bija apgrūtinājusi vērtspapīrus un citus finanšu instrumentus, kuru tirgus vērtība bija 180 840 tūkst. latu (2007. gada beigās – 7 409 tūkst. latu), lai nodrošinātu vērtspapīru pārdošanas ar atpirkšanu (*repo*), biržā tirgoto procentu likmju nākotnes darījumu un citu darījumu veikšanu. Šie finanšu instrumenti iekļauti bilances aktīvu postenī "Ārvalstu konvertējamās valūtas".

35. ĀRPUSBILANCES POSTEŅI

Lai pārvaldītu ar ārvalstu rezervēm saistīto procentu likmju un valūtas risku, Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem, procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem. Īstenojot monetāro politiku, Latvijas Banka veic arī valūtas mijmaiņas darījumus. Lai pārvaldītu Latvijas valdības līdzekļu valūtas risku, Latvijas Banka ar Latvijas Republikas Valsts kasi veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem.

Latvijas Bankas ārpusbilances posteņu dalījums 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

(tūkst. latu)

	Līgumvērtība vai nosacītā vērtība		Uzskaites vērtība			
			Aktīvi		Saistības	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi	1 468 024	1 814 172	127 451	15 332	7 141	17 782
Zelta procentu likmju mijmaiņas līgumi	28 049	25 510	27	317	72	8
Pārējie procentu likmju mijmaiņas līgumi	248 292	70 280	5 648	874	8 437	1 084
Kopā	x	x	133 126	16 523	15 650	18 874
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie atvasinātie biržā tirgotie līgumi						
Procentu likmju nākotnes līgumi	1 329 814	1 710 251	6 276	-6 014	-2 909	188
Ar iekšzemes kredītiestādēm noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi						
Valūtas mijmaiņas līgumi	60 403	10 101	211	2	403	101
Kopā	x	x	211	2	403	101
Pārējie darījumi						
Noslēgtie termiņnoguldījumu parastā veida ieguldīšanas un pieņemšanas darījumi	–	4 920	x	x	x	x
Pamatlīdzekļu iegādes līgumsaistības	136	174	x	x	x	x

2008. gada un 2007. gada beigās Latvijas Bankas noslēgto biržā netirgoto līgumu uzskaites vērtība būtiski neatšķīrās no šo līgumu patiesās vērtības. Ārpusbilances posteņu uzskaites vērtības salīdzinājums ar to tīro patieso vērtību 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. latu)					
	Tīrā patiesā vērtība		Tīrā uzskaites vērtība		Starpība	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi	119 326	-2 900	120 310	-2 450	-984	-450
Zelta procentu likmju mijmaiņas līgumi	-45	309	-45	309	0	0
Pārējie procentu likmju mijmaiņas līgumi	-2 789	-210	-2 789	-210	0	0
Kopā	116 492	-2 801	117 476	-2 351	-984	-450
Ar ārvalstu finanšu institūcijām noslēgtie atvasinātie biržā tirgotie līgumi						
Procentu likmju nākotnes līgumi	3 367	-6 202	3 367	-6 202	0	0
Ar iekšzemes kredītiestādēm noslēgtie atvasinātie biržā netirgotie līgumi						
Valūtas mijmaiņas līgumi	-173	-98	-192	-99	19	1
Kopā	-173	-98	-192	-99	19	1

36. IESPĒJAMĀS SAISTĪBAS UN APŅĒMŠANĀS

2005. gada maijā bankrotējušās AS "Banka Baltija" likvidators komercsabiedrība "BDO Invest Rīga" AS "Banka Baltija" kreditoru vārdā un interesēs Rīgas apgabaltiesā iesniedza prasības pieteikumu pret Latvijas Banku par zaudējumu piedziņu 185.6 milj. latu apjomā. Prasītājs apgalvo, ka Latvijas Banka kā bijusī banku uzraudzības institūcija ir atbildīga par zaudējumiem, kas radušies saistībā ar AS "Banka Baltija" bankrotu 1995. gadā. Latvijas Banka ir pārliecināta, ka prasība ir nepamatota, tāpēc finanšu pārskatos uzkrājumi nav atzīti. Galīgais tiesas lēmums šajā lietā nav gaidāms agrāk kā 2010. gadā.

Latvijas Banka nav apmaksājusi 93% no tās kopējās daļas reģistrētajā ECB kapitālā, kas apmaksājama pēc attiecīga ECB Ģenerālpadomes lēmuma pieņemšanas. 2008. gada beigās neapmaksātā daļa reģistrētajā ECB kapitālā bija 15 070 tūkst. eiro (10 592 tūkst. latu).

Latvijas Bankai piederošo SNB akciju neapmaksātā daļa ir 75% no šo akciju nominālvērtības, kas apmaksājama pēc attiecīga SNB Padomes lēmuma pieņemšanas. 2008. gada beigās šo akciju neapmaksātā daļa bija 4 013 tūkst. SDR (3 230 tūkst. latu).

2008. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi jubilejas un piemiņas monētas ar 1 449 tūkst. latu nominālvērtību (2007. gada beigās – 1 346 tūkst. latu) un zelta apgrozības monētas ar 1 988 tūkst. latu nominālvērtību (2007. gada beigās – 1 988 tūkst. latu). Šīs monētas var apmainīt Latvijas Bankā to nominālvērtībā. Pēc Latvijas Bankas vadības vērtējuma iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos šīs monētas atpirkt no monētu turētājiem, ir neliela, un uzkrājumi nav izveidoti.

37. VALŪTU STRUKTŪRA

Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņu valūtu struktūra 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāda.

(tūkst. latu)

	LVL	XDR	USD	EUR	JPY	Zelts	Pārējie	Kopā
2008. gada 31. decembrī								
Ārzemju aktīvi								
Zelts	–	–	–	–	–	108 998	–	108 998
Speciālās aizņēmuma tiesības	–	187	–	–	–	–	–	187
Ārvalstu konvertējamās valūtas	–	–	782 303	1 541 784	160 427	–	4 179	2 488 693
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	–	–	–	743 ¹	–	–	–	743
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	–	1 763 ¹	–	–	–	–	–	1 763
Pārējie ārzemju aktīvi	129 913	–	3 880	86	98	28	6	134 011
Vietējie aktīvi								
Kredīti kredītiestādēm	435 450	–	–	203 813	–	–	–	639 263
Pamatlīdzekļi	34 626	–	–	–	–	–	–	34 626
Pārējie vietējie aktīvi	4 994	–	–	273	–	–	44	5 311
KOPĀ AKTĪVI	604 983	1 950	786 183	1 746 699	160 525	109 026	4 229	3 413 595
Ārzemju saistības								
Ārvalstu konvertējamās valūtas	–	–	6 019	125 233	–	–	–	131 252
Starptautiskais Valūtas fonds	256 ²	–	–	–	–	–	–	256
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	6 503	–	–	–	–	–	–	6 503
Ārvalstu banku noguldījumi latos	247 001	–	–	–	–	–	–	247 001
Pārējās ārzemju saistības	13 475	–	3 171	410	–	41	36	17 133
Lati apgrozībā	1 018 092	–	–	–	–	–	–	1 018 092
Vietējās saistības								
Kredītiestāžu noguldījumi	1 071 869	–	–	22 426	–	–	–	1 094 295
Valdības noguldījumi	170 868	187	978	466 014	9	–	–	638 056
Citu finanšu institūciju noguldījumi	1 685	–	18	2	–	–	–	1 705
Pārējās vietējās saistības	15 512	–	776	1 040	–	–	–	17 328
KOPĀ SAISTĪBAS	2 545 261	187	10 962	615 125	9	41	36	3 171 621
Bilances tīrā pozīcija	–1 940 278	1 763	775 221	1 131 574	160 516	108 985	4 193	241 974
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	266 672	–	–776 975	900 383	–158 494	–111 872	–2 430	117 284
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–1 673 606	1 763	–1 754	2 031 957	2 022	–2 887	1 763	359 258
Valūtas riskam pakļautā bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	x	–256 ³	–1 754	2 031 214	2 022	–2 887	1 763	2 030 102

¹ Šie aktīvi bilancē atspoguļoti sākotnējo izmaksu vērtībā, un Latvijas Banka nav pakļauta ar tiem saistītajam valūtas riskam.

² Latvijas Banka pakļauta ar SVF turējumiem latos saistītajam SDR valūtas riskam atbilstoši to pamatā esošo SDR vērtības pārmaiņām pēc SVF noteiktā valūtas kursa.

³ Valūtas riskam pakļautā bilances un ārpusbilances aktīvu tīrā XDR pozīcija ietver saistības pret SVF (256 tūkst. latu) un neietver līdzdalību SNB kapitālā (1 763 tūkst. latu).

(turpinājums)

(tūkst. latu)

	LVL	XDR	USD	EUR	JPY	Zelts	Pārējie	Kopā
Valūtas riskam pakļautās bilances un ārpusbilances ārvalstu valūtas tīrās pozīcijas struktūra (%)	x	-0.01	-0.09	100.05	0.10	-0.14	0.09	100.00
Neitrālā valūtas struktūra (%)	x	0	0	100.00	0	0	0	100.00
2007. gada 31. decembrī								
KOPĀ AKTĪVI	54 446	1 846	1 288 173	1 145 798	239 104	99 165	19 469	2 848 001
KOPĀ SAISTĪBAS	2 565 167	83	3 299	108 900	6	8	53	2 677 516
Bilances tīrā pozīcija	-2 510 721	1 763	1 284 874	1 036 898	239 098	99 157	19 416	170 485
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	10 002	-	-1 284 008	1 622 463	-236 783	-98 893	-15 231	-2 450
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	-2 500 719	1 763	866	2 659 361	2 315	264	4 185	168 035
Valūtas riskam pakļautā bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	x	-215	866	2 658 618	2 315	264	4 185	2 666 033
Valūtas riskam pakļautās bilances un ārpusbilances ārvalstu valūtas tīrās pozīcijas struktūra (%)	x	-0.01	0.03	99.72	0.09	0.01	0.16	100.00
Neitrālā valūtas struktūra (%)	x	0	0	100.00	0	0	0	100.00

38. PROCENTU LIKMJU MAIŅAS TERMIŅŠ UN SEKOŠANAS NOVIRZE

Tabulā atspoguļota Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņu pakļautība procentu likmju pārmaiņām. Tajā iekļautie posteņi uzrādīti to uzskaites vērtībā, izņemot ārpusbilances posteņos iekļautos biržā tirgotos procentu likmju nākotnes līgumus, kas uzrādīti to nosacītajā vērtībā. Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņi klasificēti pēc pārskata gada 31. decembrim tuvākā – procentu likmju maiņas vai atlikušā līguma termiņa – datuma.

(tūkst. latu)

	Procentu likmju maiņai pakļauti					Bez procentiem	Kopā
	Līdz 3 mēn.	3–6 mēn.	6–12 mēn.	1–3 gadi	Ilgāk par 3 gadiem		
2008. gada 31. decembrī							
Ārzemju aktīvi							
Zelts	–	–	–	–	–	108 998	108 998
Speciālās aizņēmuma tiesības	187	–	–	–	–	–	187
Ārvalstu konvertējamās valūtas	901 594	81 187	122 809	864 863	508 813	9 427	2 488 693
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	–	–	–	–	–	743	743
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	–	–	–	–	–	1 763	1 763
Pārējie ārzemju aktīvi	2 550	–	–	–	–	131 461	134 011
Vietējie aktīvi							
Kredīti kredītiestādēm	639 263	–	–	–	–	–	639 263
Pamatlīdzekļi	–	–	–	–	–	34 626	34 626
Pārējie vietējie aktīvi	2 714	–	–	–	–	2 597	5 311
KOPĀ AKTĪVI	1 546 308	81 187	122 809	864 863	508 813	289 615	3 413 595

	Procentu likmju maiņai pakļauti					Bez procentiem	Kopā
	Līdz 3 mēn.	3–6 mēn.	6–12 mēn.	1–3 gadi	Ilgāk par 3 gadiem		
Ārzemju saistības							
Ārvalstu konvertējamās valūtas	123 953	–	–	–	–	7 299	131 252
Starptautiskais Valūtas fonds	–	–	–	–	–	256	256
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	–	–	–	–	–	6 503	6 503
Ārvalstu banku noguldījumi latos	–	–	–	–	–	247 001	247 001
Pārējās ārzemju saistības	2 326	–	–	–	–	14 807	17 133
Lati apgrozībā	–	–	–	–	–	1 018 092	1 018 092
Vietējās saistības							
Kredītiestāžu noguldījumi	1 071 869	–	–	–	–	22 426	1 094 295
Valdības noguldījumi	638 055	–	–	–	–	1	638 056
Citu finanšu institūciju noguldījumi	1 006	–	–	–	–	699	1 705
Pārējās vietējās saistības	600	–	–	–	–	16 728	17 328
KOPĀ SAISTĪBAS	1 837 809	–	–	–	–	1 333 812	3 171 621
Bilances tīrā pozīcija	–291 501	81 187	122 809	864 863	508 813	x	x
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	1 868 363	2 559	–	1 383 681	5 174	x	x
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	2 941 077	–	11 069	4 094	186 253	x	x
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–1 364 215	83 746	111 740	2 244 450	327 734	x	x
2007. gada 31. decembrī							
KOPĀ AKTĪVI	1 026 297	76 252	318 624	726 027	592 211	108 590	2 848 001
KOPĀ SAISTĪBAS	1 583 293	–	–	–	–	1 094 223	2 677 516
Bilances tīrā pozīcija	–556 996	76 252	318 624	726 027	592 211	x	x
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu aktīvi	2 009 520	–	75 315	1 533 964	10 828	x	x
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	3 445 667	59 165	38 159	19 844	69 242	x	x
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–1 993 143	17 087	355 780	2 240 147	533 797	x	x

Ārvalstu valūtas rezervju portfeļu, izņemot zelta rezervju portfeli un piesaistīto rezervju portfeļus, pakļautību kopējam tirgus riskam un kredītriskam var raksturot ar sekošanas novirzi, ko mēra kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmās gada ienesīgumu starpības standartnovirzi. Ārvalstu valūtas rezervju, izņemot zelta rezervju un piesaistīto rezervju portfeļus, neitrālais portfelis piesaistīts eiro zonas valstu, ASV un Japānas valdības 1–3 gadu vērtspapīru svērtajam indeksam, kas izteikts eiro, novēršot valūtas risku.

2008. un 2007. gadā Latvijas Bankas ārvalstu valūtas rezervju portfeļu, izņemot zelta rezervju portfeli un piesaistīto rezervju portfeļus, vidējā svērtā sekošanas novirze bija attiecīgi 50 bāzes punktu un 28 bāzes punkti, un gada laikā tā bija šādos bāzes punktu intervālos.

Sekošanas novirze (bāzes punktos)	Darbadienu skaits	
	2008	2007
10–20	7	48
20–30	52	91
30–40	9	79
40–50	26	25
50–60	88	5
60–70	40	–
70–85	25	–
Kopā	247	248

39. LIKVIDITĀTES STRUKTŪRA

Latvijas Bankas aktīvu un saistību likviditātes struktūra 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāda.

	2008			2007		
	Līdz 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā	Līdz 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā
Aktīvi						
Ārzemju aktīvi	2 731 466	2 929	2 734 395	2 803 659	3 131	2 806 790
Vietējie aktīvi	643 135	36 065	679 200	6 980	34 231	41 211
KOPĀ AKTĪVI	3 374 601	38 994	3 413 595	2 810 639	37 362	2 848 001
Saistības						
Ārzemju saistības	402 112	33	402 145	30 786	39	30 825
Lati apgrozībā	–	1 018 092	1 018 092	–	1 049 473	1 049 473
Vietējās saistības	1 750 741	643	1 751 384	1 597 218	–	1 597 218
KOPĀ SAISTĪBAS	2 152 853	1 018 768	3 171 621	1 628 004	1 049 512	2 677 516
Bilances tīrā pozīcija	1 221 748	–979 774	x	1 182 635	–1 012 150	x

(tūkst. latu)

40. AKTĪVI SEKTORU DALĪJUMĀ

Latvijas Bankas aktīvu sektoru dalījums 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
	2008	2007	2008	2007
Prasības				
Ārvalstu centrālās valdības un citas valsts institūcijas	1 148 514	1 318 772	33.6	46.3
Ārvalstu vietējās valdības	79 057	19 992	2.3	0.7
Ārvalstu centrālās bankas un kredītiestādes	1 149 663	882 651	33.7	31.0
Citas ārvalstu finanšu institūcijas	365 159	517 398	10.7	18.2
Ārvalstu nefinanšu sabiedrības	9 967	33 683	0.3	1.2
Starptautiskās institūcijas	42 674	34 280	1.3	1.2
Latvijas centrālā valdība	589 843	6 893	17.3	0.2
Iekšzemes kredītiestādes	836	40	0	0
Neklasificēti aktīvi	27 882	34 292	0.8	1.2
Kopā	3 413 595	2 848 001	100.0	100.0

Lai analizētu kredītrisku, ar vērtspapīru ķīlu nodrošinātie kredīti iekšzemes kredītiestādēm skaidrojumā uzrādīti saskaņā ar šo vērtspapīru emitenta piederību attiecīgajam sektoram.

41. ĀRZEMJU AKTĪVU DALĪJUMS PĒC TO ATRAŠANĀS VAI DARĪJUMA PARTNERU REZIDENCES VIETAS

Latvijas Bankas ārzemju aktīvu dalījums pēc to atrašanās vai darījuma partneru rezidences vietas 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
	2008	2007	2008	2007
Eiropa zona	1 415 730	1 027 351	51.8	36.6
Pārējās ES valstis	378 361	353 419	13.8	12.6
ASV	579 994	849 142	21.2	30.3
Japāna	175 362	256 734	6.4	9.1
Pārējās valstis	142 274	285 865	5.2	10.2
Starptautiskās institūcijas	42 674	34 279	1.6	1.2
Kopā	2 734 395	2 806 790	100.0	100.0

42. AKTĪVI KREDĪTREITINGU DALĪJUMĀ

Latvijas Bankas aktīvu dalījums pēc darījuma partneru kredītreitingiem 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	Kredīt-reitings	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
		2008	2007	2008	2007
ĀRZEMJU AKTĪVI					
Zelts	AAA	108 998	25 754	3.2	0.9
	AA	–	73 376	0	2.6
Speciālās aizņēmuma tiesības	AAA	187	83	0	0
Ārvalstu parāda vērtspapīri	AAA	1 310 234	1 526 129	38.4	53.6
	AA+	123 443	115 141	3.6	4.0
	AA	19 019	208 368	0.6	7.3
	AA–	199 854	183 680	5.9	6.4
	A+	64 241	304 369	1.9	10.7
	A	62 777	57 656	1.8	2.0
	A–	1 366	2 169	0	0.1
	BBB	12 766	–	0.4	–
	BBB–	–	316	–	0
	BB	7 287	–	0.2	–
	B	–	320	–	0
Noguldījumi ārvalstu finanšu institūcijās	AAA	589 371	183 401	17.3	6.5
	AA+	1 353	1 586	0	0.1
	AA	14 122	26 009	0.4	0.9
	AA–	46 945	11 995	1.4	0.4
	A+	–	53 208	–	1.9
	A	29 629	3 669	0.9	0.1
	A–	–	7 226	–	0.3
Ārvalstu valūta kasē	AAA	6 286	2 465	0.2	0.1
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	AAA	743	743	0	0
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	AAA	1 763	1 763	0.1	0.1
Atvasinātie finanšu instrumenti	AAA	11 139	591	0.3	0
	AA	9 395	3 345	0.3	0.1
	AA–	57 112	7 969	1.6	0.3
	A+	31 698	3 921	0.9	0.2
	A	20 732	697	0.6	0
	A–	3 475	–	0.1	–
Uzkrātie procentu ienākumi	Dažādi	27	217	0	0
Pārējie ārzemju aktīvi	Dažādi	443	624	0	0
VIETĒJIE AKTĪVI					
Kredīti kredītiestādēm	Dažādi	639 263	6 850	18.7	0.2
Pārējie	Dažādi	39 937	34 361	1.2	1.2
KOPĀ		3 413 595	2 848 001	100.0	100.0

Latvijas Bankas ārzemju aktīvu dalījums pēc darījuma partneru kredītreitingu pamatkategorijām 2008. gada un 2007. gada beigās bija šāds.

	Kredītreitinga grupa	Summa (tūkst. latu)		Īpatsvars (%)	
		2008	2007	2008	2007
Ārzemju aktīvi	AAA	2 028 722	1 740 929	74.2	62.1
	AA	471 242	631 469	17.2	22.5
	A	213 918	432 915	7.8	15.4
	BBB	12 766	316	0.5	0
	BB	7 287	—	0.3	—
	B	—	320	—	0
	Dažādi	460	841	0	0
Kopā		2 734 395	2 806 790	100.0	100.0

Tabulās atspoguļots Latvijas Bankas aktīvu dalījums gada beigās pēc darījuma partneru kredītreitingiem, pamatojoties uz *Standard & Poor's* vai līdzvērtīgu citas starptautiskas kredītreitingu aģentūras piešķirtu novērtējumu. "AAA" ir visaugstākais iespējamais ilgtermiņa kredīspējas novērtējums, kas liecina, ka darījuma partnera finansiālais stāvoklis ir izcils un tas pārliecinoši spēj izpildīt savas finanšu saistības. Novērtējums "AA" raksturo darījuma partnera ilgtermiņa kredīspēju kā ļoti labu, bet "A" – kā labu. Ilgtermiņa kredīspējas novērtējumiem, kas mazāki par "AAA", pievienotās atzīmes "+" un "-" norāda attiecīgā novērtējuma vietu starptautiskās kredītreitingu aģentūras novērtējuma pamatkategorijā.

ZIŅOJUMS PAR FINANŠU PĀRSKATIEM

Esam veikuši pievienoto Latvijas Bankas (turpmāk "Banka") finanšu pārskatu no 60. līdz 98. lapai revīziju. Revidētie finanšu pārskati ietver bilanci 2008. gada 31. decembrī un peļņas un zaudējumu aprēķinu, kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskatu un naudas plūsmas pārskatu par gadu, kas noslēdzās 2008. gada 31. decembrī, kā arī nozīmīgāko grāmatvedības principu kopsavilkumu un citus finanšu pārskatu paskaidrojumus.

Vadības atbildība par finanšu pārskatiem

Vadība ir atbildīga par šo finanšu pārskatu sagatavošanu un informācijas patiesu uzrādīšanu saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprināto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un likumu "Par Latvijas Banku". Vadības atbildība ietver tādas iekšējās kontroles sistēmas izveidošanu, ieviešanu un uzturēšanu, kas nodrošina finanšu pārskatu, kuri nesatur ne krāpšanas, ne kļūdu izraisītas būtiskas neatbilstības, sagatavošanu un informācijas patiesu uzrādīšanu, atbilstošas grāmatvedības politikas izvēli un piemērošanu, kā arī pastāvošajiem apstākļiem piemērotu grāmatvedības aplēšu sagatavošanu.

Revidentu atbildība

Mēs esam atbildīgi par revidentu atzinuma sniegšanu par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz veikto revīziju. Revīzija tika veikta saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem. Šie standarti nosaka, ka mums ir jāievēro spēkā esošās ētikas prasības un revīzija jāplāno un jāveic tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību.

Revīzijas laikā tiek veiktas procedūras, lai iegūtu revīzijas pierādījumus par finanšu pārskatos uzrādītajām summām un skaidrojumiem. Piemēroto procedūru izvēle ir atkarīga no mūsu profesionāla vērtējuma, ieskaitot risku novērtējumu attiecībā uz būtisku neatbilstību finanšu pārskatos, kas var pastāvēt krāpšanās vai kļūdu dēļ. Veicot šo risku novērtējumu, mēs apsveram iekšējās kontroles, kas saistītas ar Bankas finanšu pārskatu sagatavošanu un informācijas patiesu uzrādīšanu, ar mērķi piemērot pastāvošajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, bet nevis lai sniegtu atzinumu par Bankas iekšējās kontroles efektivitāti. Revīzija ietver arī pielietoto grāmatvedības principu un vadības izdarīto grāmatvedības aplēšu pamatotības, kā arī finanšu pārskatos sniegtās informācijas izvērtējumu.

Mēs uzskatām, ka iegūtie revīzijas pierādījumi dod pietiekošu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam.

Atzinums

Mūsaprāt, finanšu pārskati sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par Bankas finansiālo stāvokli 2008. gada 31. decembrī un par tās darbības finanšu rezultātiem un naudas plūsmu gadā, kas noslēdzās 2008. gada 31. decembrī, saskaņā ar Latvijas Bankas padomes apstiprināto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un likumu "Par Latvijas Banku".

KPMG Baltics SIA
Licence Nr. 55

Stephen Young
Valdes priekšsēdētājs
Rīgā, Latvijā
2009. gada 26. februārī

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Inguna Sudraba
Valsts kontroliere
Rīgā, Latvijā
2009. gada 26. februārī

PIELIKUMI

1. pielikums

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI 2008. GADĀ

(perioda beigās; milj. latu)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
LATVIJAS BANKA												
M0	2 432.2	2 415.1	2 437.3	2 475.1	2 377.8	2 441.1	2 429.7	2 401.2	2 354.5	2 383.4	2 267.6	2 111.5
Skaidrā nauda apgrozībā	958.9	969.6	961.3	1 003.9	988.4	998.7	1 003.2	1 018.1	998.9	1 037.0	1 044.5	1 018.1
Pieprasījuma noguldījumi Latvijas Bankā	1 473.3	1 445.4	1 476.0	1 471.2	1 389.4	1 442.3	1 426.5	1 383.1	1 355.6	1 346.4	1 223.1	1 093.4
Skaidrā nauda pret naudas bāzi (%)	39.4	40.1	39.4	40.6	41.6	40.9	41.3	42.4	42.4	43.5	46.1	48.2
Tīrie ārējie aktīvi	2 807.0	2 791.2	2 961.0	2 954.6	2 958.1	2 946.3	2 891.0	2 887.7	2 990.2	2 888.3	2 367.1	2 332.3
Tīrie iekšējie aktīvi	-374.8	-376.1	-523.7	-479.5	-580.3	-505.2	-461.3	-486.5	-635.7	-504.9	-99.5	-220.7
Kredīti	-203.6	-188.1	-347.6	-318.3	-456.2	-390.6	-336.3	-344.7	-471.8	-313.6	106.6	1.2
MFI	25.0	0	0	0	0	0	0	0	10.0	187.9	554.6	639.3
Valdībai (neto)	-228.6	-188.1	-347.6	-318.3	-456.2	-390.6	-336.3	-344.7	-481.8	-501.5	-448.0	-638.1
Pārējie aktīvi (neto)	-171.2	-188.0	-176.1	-161.2	-124.2	-114.6	-125.0	-141.9	-163.9	-191.3	-206.1	-222.0
MFI												
M1	3 769.7	3 678.8	3 704.9	3 718.0	3 731.2	3 788.5	3 761.2	3 716.4	3 617.3	3 562.2	3 487.5	3 345.1
M2	6 192.9	6 164.7	6 222.9	6 373.1	6 324.5	6 401.9	6 399.0	6 382.8	6 260.5	6 175.9	6 057.3	5 964.9
M3	6 270.5	6 247.2	6 314.9	6 470.2	6 432.6	6 507.6	6 517.4	6 514.3	6 380.7	6 277.7	6 141.0	6 039.5
M2X	6 099.0	6 076.2	6 117.0	6 215.6	6 160.3	6 256.9	6 266.8	6 265.1	6 148.8	6 052.6	5 927.0	5 931.4
Skaidrā nauda apgrozībā (bez atlikumiem MFI kasēs)	850.2	852.4	842.7	870.0	866.1	874.4	885.6	899.6	876.9	912.4	913.2	866.1
Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumi	5 248.7	5 223.8	5 274.2	5 345.6	5 294.2	5 382.5	5 381.2	5 365.4	5 271.9	5 140.3	5 013.8	5 065.3
Ārvalstu valūtās	2 574.6	2 512.1	2 514.4	2 492.4	2 497.7	2 521.6	2 521.4	2 539.4	2 506.3	2 401.6	2 421.7	2 463.4
Tīrie ārējie aktīvi	-4 640.3	-4 820.5	-4 711.3	-4 786.3	-4 933.0	-5 158.8	-5 397.1	-5 496.6	-5 692.1	-5 951.5	-6 184.8	-5 914.6
Tīrie iekšējie aktīvi	10 739.3	10 896.7	10 828.2	11 001.9	11 093.2	11 415.7	11 663.9	11 761.7	11 840.8	12 004.1	12 111.8	11 846.1
Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti	13 169.4	13 368.3	13 500.0	13 664.1	13 916.6	14 108.5	14 290.9	14 460.6	14 594.0	14 668.9	14 643.0	14 577.7
PROCENTU LIKMES												
Latvijas Bankas refinansēšanas likme	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0
Latos veikto darījumu vidējās svērtās procentu likmes												
Starptanku tirgū izsniegtie kredīti	4.0	5.2	3.4	3.3	3.4	3.5	3.4	3.4	3.7	6.5	5.0	5.7
Nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti ar mainīgo procentu likmi un ar procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam (jaunie darījumi)	10.5	11.9	12.9	8.8	13.2	9.2	11.1	10.5	10.0	13.9	13.5	16.8
Nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību termiņnoguldījumi (jaunie darījumi)	7.6	6.2	5.9	5.5	5.4	5.5	5.2	5.0	5.5	7.0	7.6	9.7

LATVIJAS BANKAS 2008. GADA MĒNEŠU BILANCES

(mēneša beigās; tūkst. latu)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
ĀRZEMJU AKTĪVI	2 830 952	2 803 801	2 981 182	2 973 126	2 976 093	2 960 225	2 905 261	2 950 527	3 058 566	3 015 987	2 439 883	2 734 395
Zelts	109 063	110 683	104 667	99 589	100 758	101 217	102 830	98 543	105 882	101 770	110 274	108 998
SDR	83	82	81	81	81	80	81	84	86	89	92	187
Ārvalstu konvertējamās valūtas	2 700 431	2 639 454	2 803 265	2 826 424	2 847 373	2 817 175	2 777 500	2 822 861	2 926 581	2 884 257	2 308 997	2 488 693
Līdzdalība ECB kapitālā	743	743	743	743	743	743	743	743	743	743	743	743
Līdzdalība SNB kapitālā	1 763	1 763	1 763	1 763	1 763	1 763	1 763	1 763	1 763	1 763	1 763	1 763
Pārējie ārzemju aktīvi	18 869	51 075	70 663	44 526	25 375	39 247	22 343	26 533	23 510	27 363	18 013	134 011
VIETĒJIE AKTĪVI	59 311	34 475	34 347	34 160	37 117	36 918	37 034	36 791	46 647	224 494	591 624	679 200
Kredīti kredītiestādēm	25 000	0	0	0	0	0	0	0	10 000	187 920	554 600	639 263
Pamatlīdzekļi	32 385	32 199	31 947	31 780	31 632	34 757	34 564	34 492	34 329	34 193	34 137	34 626
Pārējie vietējie aktīvi	1 926	2 276	2 400	2 380	5 485	2 161	2 470	2 298	2 318	2 380	2 887	5 311
KOPĀ AKTĪVI	2 890 263	2 838 275	3 015 529	3 007 287	3 013 210	2 997 143	2 942 295	2 987 318	3 105 212	3 240 480	3 031 507	3 413 595
ĀRZEMJU SAISTĪBAS	23 982	12 653	20 249	18 539	18 048	13 961	14 337	62 859	68 417	127 737	72 851	402 145
Ārvalstu konvertējamās valūtas	10 089	2 811	6 402	6 608	3 771	4 975	1 682	2 461	231	2 682	17 270	131 252
SVF	253	249	245	245	245	243	246	250	256	266	272	256
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	5 489	1 272	4 170	3 460	5 291	2 708	2 197	968	3 356	3 237	5 716	6 503
Ārvalstu banku noguldījumi latos	115	52	88	48	261	150	271	266	271	341	349	247 001
Pārējās ārzemju saistības	8 036	8 269	9 344	8 178	8 480	5 884	9 942	58 915	64 303	121 211	49 244	17 133
LATI APGROZĪBĀ	958 933	969 634	961 308	1 003 871	988 353	998 747	1 003 242	1 018 072	998 896	1 036 967	1 044 504	1 018 092
VIETĒJĀS SAISTĪBAS	1 706 942	1 643 519	1 828 503	1 817 960	1 860 997	1 839 300	1 768 502	1 733 575	1 842 840	1 856 996	1 680 479	1 751 384
Kredītiestāžu noguldījumi	1 459 320	1 447 722	1 472 627	1 487 130	1 396 282	1 439 525	1 419 080	1 380 516	1 353 238	1 343 879	1 224 915	1 094 295
Valdības noguldījumi	228 564	188 117	347 571	318 302	456 154	390 645	336 259	344 655	481 753	501 512	447 994	638 056
Citu finanšu institūciju noguldījumi	13 953	3 723	3 376	7 691	3 141	2 810	7 382	3 240	2 473	6 662	2 065	1 705
Pārējās vietējās saistības	5 105	3 957	4 929	4 837	5 420	6 320	5 781	5 164	5 376	4 943	5 505	17 328
KAPITĀLS UN REZERVES	200 406	212 469	205 469	166 916	145 812	145 135	156 213	172 811	195 059	218 780	233 673	241 974
KOPĀ PASĪVI	2 890 263	2 838 275	3 015 529	3 007 287	3 013 210	2 997 143	2 942 295	2 987 318	3 105 212	3 240 480	3 031 507	3 413 595

3. pielikums

LATVIJAS BANKAS 2004.–2008. GADA BILANCES

(gada beigās; tūkst. latu)

	2004	2005	2006	2007	2008
ĀRZEMJU AKTĪVI	1 069 461	1 405 794	2 451 207	2 806 790	2 734 395
Zelts	56 901	76 170	83 668	99 130	108 998
SDR	77	85	85	83	187
Ārvalstu konvertējamās valūtas	986 458	1 323 520	2 333 279	2 687 707	2 488 693
Līdzdalība ECB kapitālā	760	760	760	743	743
Līdzdalība SNB kapitālā	1 000	1 763	1 763	1 763	1 763
Pārējie ārzemju aktīvi	24 265	3 496	31 652	17 364	134 011
VIETĒJIE AKTĪVI	144 923	159 530	34 913	41 211	679 200
Kredīti kredītiestādēm	12 880	23 300	–	6 850	639 263
Valdības vērtspapīri	93 208	98 817	–	–	–
Pamatlīdzekļi	35 931	34 878	32 763	32 646	34 626
Pārējie vietējie aktīvi ¹	2 904	2 535	2 150	1 715	5 311
KOPĀ AKTĪVI	1 214 384	1 565 324	2 486 120	2 848 001	3 413 595
ĀRZEMJU SAISTĪBAS	29 787	15 606	36 881	30 825	402 145
Ārvalstu konvertējamās valūtas	2 445	3 295	21 158	5 330	131 252
SVF ¹	269	285	269	254	256
Citu starptautisko institūciju noguldījumi latos	21 515	1 105	1 348	6 049	6 503
Ārvalstu banku noguldījumi latos	396	486	448	35	247 001
Pārējās ārzemju saistības ²	5 162	10 435	13 658	19 157	17 133
LATI APGROZĪBĀ	727 354	877 274	1 073 851	1 049 473	1 018 092
VIETĒJĀS SAISTĪBAS	361 513	575 762	1 271 929	1 597 218	1 751 384
Kredītiestāžu noguldījumi	228 872	502 669	1 212 263	1 416 802	1 094 295
Valdības noguldījumi	107 156	68 389	49 818	171 241	638 056
Citu finanšu institūciju noguldījumi	1 300	2 004	6 308	4 876	1 705
Pārējās vietējās saistības ³	24 185	2 700	3 540	4 299	17 328
KAPITĀLS UN REZERVES	95 730	96 682	103 459	170 485	241 974
Pamatkapitāls	25 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Rezerves kapitāls ³	45 787	48 090	54 898	59 508	95 533
Pārvērtēšanas kots	21 121	13 333	16 442	34 513	68 004
Nesadalītā peļņa ³	3 289	9 726	6 586	51 464	53 437
ES dāvinājums	533	533	533	–	–
KOPĀ PASĪVI	1 214 384	1 565 324	2 486 120	2 848 001	3 413 595

¹ 2004.–2007. gada finanšu pārskatos Latvijas kvota SVF un tās nodrošināšanai izsniegtā Latvijas valdības parādzīme bilancē uzrādīta attiecīgi aktīvu un pasīvu postenī "Starptautiskais Valūtas fonds". 2008. gadā Latvijas Banka mainīja ar SVF saistīto aktīvu un saistību uzrādīšanu tās bilancē. Latvijas kvota SVF un tās nodrošināšanai izsniegtā Latvijas valdības parādzīme izslēgta attiecīgi no ārzemju aktīviem un saistībām un uzrādīta Latvijas valdības finanšu pārskatos.

² Papildus ietvertas saistības nekonvertējamās valūtās, kas 2004. un 2005. gada finanšu pārskatos uzrādītas bilances postenī "Nekonvertējamās valūtas".

³ 2004. un 2005. gada finanšu pārskatos pārskata gada peļņa uzrādīta sadalītā veidā, valsts ieņēmumos ieskaitāmo peļņas daļu ietverot bilances postenī "Pārējās vietējās saistības" un rezerves kapitāla palielinājumu – bilances postenī "Rezerves kapitāls".

**LATVIJAS BANKAS 2004.–2008. GADA PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU
APRĒĶINI**

(tūkst. latu)

	2004	2005	2006	2007 ¹	2008
PROCENTU UN TAMLĪDZĪGI IENĀKUMI					
Ārzemju operācijas	21 580	33 473	51 057	125 829	143 646
Vietējās operācijas	7 005	5 080	–3 167	3 278	7 264
PROCENTU IZDEVUMI					
Ārzemju operācijas	8	9	8	24 255	11 923
Vietējās operācijas	5 282	10 018	20 188	36 122	54 461
TĪRIE PROCENTU UN TAMLĪDZĪGI IENĀKUMI	23 295	28 526	27 694	68 730	84 526
REALIZĒTĀ PEĻŅA VAI ZAUDĒJUMI NO IEGULDĪJUMIEM FINANŠU INSTRUMENTOS ²	–	–	–	14 310 ³	34 886
IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ ⁴	180	200	211	216	206
FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU VĒRTĪBAS SAMAZINĀJUMS	–	–	–	5 862	38 087
CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI	447	577	712	1 195	3 433
BANKNOŠU DRUKĀŠANAS UN MONĒTU KALŠANAS IZDEVUMI ⁵	888	296	1 071	3 772	4 046
CITI BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI	19 745	19 281	20 960	23 353	27 481
PĀRSKATA GADA PEĻŅA	3 289	9 726	6 586	51 464	53 437

¹ 2007. un 2008. gada dati sagatavoti saskaņā ar grāmatvedības principiem, kas piemēroti no 2007. gada 1. janvāra (sk. Latvijas Bankas 2007. gada finanšu pārskatu 3. skaidrojumā aprakstīto grāmatvedības politikas maiņu).

² 2004.–2007. gada finanšu pārskatos realizētā peļņa vai zaudējumi no ieguldījumiem finanšu instrumentos uzrādīta peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Procentu un tamlīdzīgi ienākumi".

³ Papildus ietverta valūtas maiņas operāciju realizētā peļņa, kas 2007. gada finanšu pārskatos uzrādīta atsevišķi.

⁴ 2004.–2007. gada finanšu pārskatos ienākumi no līdzdalības kapitālā uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Procentu un tamlīdzīgi ienākumi".

⁵ 2004.–2007. gada finanšu pārskatos banknošu drukāšanas un monētu kalšanas izdevumi uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Citi bankas darbības izdevumi".

5. pielikums

LATVIJAS BANKAS NOTEIKTIE LIELBRITĀNIJAS STERLIŅU
MĀRCIŅAS, JAPĀNAS JENAS UN ASV DOLĀRA KURSI

(Ls pret ārvalstu valūtu)

2008	Lielbritānijas sterliņu mārciņa (GBP)				100 Japānas jenu (JPY)				ASV dolārs (USD)			
	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Perioda beigās	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Perioda beigās	Augstākais	Vidējais	Zemākais	Perioda beigās
I	0.9630	0.9418	0.9250	0.9470	0.4600	0.4416	0.4240	0.4460	0.4870	0.4785	0.4730	0.4760
II	0.9470	0.9379	0.9230	0.9230	0.4520	0.4449	0.4370	0.4380	0.4850	0.4772	0.4650	0.4650
III	0.9230	0.9083	0.8920	0.8930	0.4580	0.4482	0.4380	0.4460	0.4650	0.4534	0.4440	0.4450
IV	0.8950	0.8823	0.8700	0.8940	0.4470	0.4352	0.4260	0.4310	0.4510	0.4454	0.4390	0.4490
V	0.8960	0.8875	0.8780	0.8890	0.4410	0.4333	0.4290	0.4290	0.4590	0.4513	0.4450	0.4490
VI	0.8950	0.8880	0.8770	0.8880	0.4340	0.4231	0.4150	0.4170	0.4560	0.4519	0.4450	0.4470
VII	0.8950	0.8863	0.8780	0.8940	0.4230	0.4179	0.4150	0.4180	0.4510	0.4453	0.4410	0.4510
VIII	0.9000	0.8869	0.8730	0.8730	0.4380	0.4280	0.4160	0.4360	0.4790	0.4671	0.4510	0.4750
IX	0.8930	0.8790	0.8610	0.8870	0.4730	0.4574	0.4370	0.4570	0.5030	0.4881	0.4750	0.4860
X	0.9080	0.8937	0.8750	0.8850	0.6020	0.5221	0.4670	0.5420	0.5610	0.5247	0.4880	0.5340
XI	0.8990	0.8522	0.8170	0.8380	0.5910	0.5706	0.5420	0.5710	0.5630	0.5523	0.5340	0.5440
XII	0.8500	0.7833	0.7280	0.7280	0.5980	0.5721	0.5470	0.5470	0.5570	0.5224	0.4880	0.4950

6. pielikums

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRVIENTĪBAS 2008. GADA BEIGĀS**1. AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE**

(vadītājs Romualds Namnieks; vadītāja vietnieki Imants Kravals, Sandis Mackēvičs)

- 1.1. Analītiskā daļa (vadītājs Māris Dzelme)
- 1.2. Bruņojuma daļa (vadītājs Juris Kušķis)
- 1.3. Centrālā nodaļa (vadītājs Guntars Ezeriņš)
- 1.4. Rīgas nodaļa (vadītājs Normunds Puzulis)
- 1.5. Daugavpils nodaļa (vadītājs Ilmārs Suhockis)
- 1.6. Liepājas nodaļa (vadītājs Gints Liepiņš)
- 1.7. Rēzeknes nodaļa (vadītājs Andrejs Gugāns)

2. ĀRĒJO SAKARU PĀRVALDE

(vadītājs Juris Kravals; vadītāja vietniece Aleksandra Bambale)

3. GRĀMATVEDĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs, galvenais grāmatvedis Jānis Caune; galvenā grāmatveža vietnieki Leo Ašmanis¹, Iveta Čavare)

- 3.1. Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļa (vadītājs Gatis Gersons)
- 3.2. Bankas iekšējo operāciju daļa (vadītāja Anita Jakāne)

4. IEKŠĒJĀ AUDITA PĀRVALDE

(vadītājs)²

- 4.1. Bankas darbības audita daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Anita Hāznere)
- 4.2. Informācijas sistēmu audita daļa (vadītājs Juris Ziediņš)

5. INFORMĀCIJAS SISTĒMU PĀRVALDE

(vadītājs Harijs Ozols; vadītāja vietnieks Ivo Odītis)

- 5.1. Projektēšanas un programmēšanas daļa (vadītājs Ilgvars Apinis)
- 5.2. Datortīklu un serveru sistēmu daļa (vadītājs Uldis Kristapsons)
- 5.3. Bankas informācijas sistēmas uzturēšanas un attīstības daļa (vadītājs Valdis Spūlis)
- 5.4. Informācijas sistēmu drošības daļa (vadītāja Ilona Etmane)
- 5.5. Informācijas sistēmu kvalitātes kontroles daļa (vadītājs Askolds Kālis)
- 5.6. Sistēmu uzturēšanas daļa (vadītājs Edvīns Mauriņš)

6. JURIDISKĀ PĀRVALDE

(vadītāja Ilze Posuma; vadītāja vietnieki Iveta Krastiņa, Edvards Kušners)

7. KASES UN NAUDAS APGROZĪBAS PĀRVALDE

(vadītāja Veneranda Kausa; vadītāja vietnieks Vilnis Kepe)

- 7.1. Kases operāciju daļa (vadītājs Oskars Zaltans)
- 7.2. Naudas apgrozības daļa (vadītāja Ruta Strēle)
- 7.3. Monētu daļa (vadītāja Maruta Brūkle)
- 7.4. Naudas ekspertīzes un iekārtu uzturēšanas daļa (vadītājs Andris Tauriņš)

8. KOMUNIKĀCIJAS PĀRVALDE

(vadītāja Aina Raņķe)

- 8.1. Izdevniecības daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Aija Grīnfelde)

¹ Kopš 01.01.2009. – vakance.

² Vakance. Kopš 01.01.2009. – Leo Ašmanis.

6. pielikums (turpinājums)

- 8.2. Bibliotēka (vadītāja Anita Zariņa)
- 8.3. Arhīvs (vadītāja Baiba Blese)
- 8.4. Lietvedības daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Svetlana Petrovskā)
- 8.5. Protokola daļa (vadītāja Gundega Vizule)

9. MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRVALDE

- (vadītājs Egons Gailītis; vadītāja vietniece Agnija Jēkabsone)
- 9.1. Maksājumu sistēmu politikas daļa (vadītāja Anda Zalmane)
- 9.2. Maksājumu sistēmu operāciju daļa (vadītāja Natālija Popova)
- 9.3. Kontu apkalpošanas un uzskaites daļa (vadītāja Andra Gailīte)
- 9.4. Kredītu reģistra daļa (vadītāja Laura Ausekle)

10. MONETĀRĀS POLITIKAS PĀRVALDE

- (vadītājs Kārlis Bauze; vadītāja vietnieki Zoja Razmusa, Uldis Rutkaste)
- 10.1. Makroekonomikas analīzes daļa (vadītājs Vilnis Purviņš³)
- 10.2. Finanšu tirgus analīzes daļa (vadītājs Elmārs Zakulis)
- 10.3. Monetārās izpētes un prognozēšanas daļa (vadītājs Konstantīns Beņkovskis)
- 10.4. Finanšu stabilitātes daļa (vadītāja Nataļja Beņkovska)

11. PERSONĀLA PĀRVALDE

- (vadītāja Inta Lovnika; vadītāja vietniece Vineta Veikmane)

12. PREZIDENTA BIROJS

- (vadītājs Guntis Valujevs)

13. SABIEDRISKO ATTIECĪBU PĀRVALDE

- (vadītājs, preses sekretārs Mārtiņš Grāvītis; vadītāja vietnieks Kristaps Otersons)
- 13.1. Apmeklētāju centrs (vadītājs Jānis Motivāns)

14. STATISTIKAS PĀRVALDE

- (vadītājs Agris Caune; vadītāja vietnieks Ilmārs Skarbnieks)
- 14.1. Finanšu tirgus un monetārās statistikas daļa (vadītāja Zigrīda Aušta)
- 14.2. Maksājumu bilances statistikas daļa (vadītāja Daiga Gaigala-Ližbovska)
- 14.3. Tautsaimniecības un finanšu statistikas daļa (vadītāja Iveta Salmiņa)

15. TEHNISKĀ PĀRVALDE

- (vadītājs Andris Ņikitins)
- 15.1. Saimniecības daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Einārs Cišs⁴)
- 15.2. Ēku sistēmu daļa (vadītājs Jānis Kreicbergs⁵)
- 15.3. Drošības sistēmu daļa (vadītājs Viesturs Balodis)

16. TIRGUS OPERĀCIJU PĀRVALDE

- (vadītājs Raivo Vanags)
- 16.1. Darījumu un investīciju daļa (vadītājs Vadims Zaicevs)
- 16.2. Riska vadības daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Daira Brunere)
- 16.3. Maksājumu daļa (vadītāja Una Ruka)

17. RĪGAS FILIĀLE

- (vadītājs Jānis Strēlnieks; vadītāja vietnieks Gunārs Vīksne)

³ Kopš 05.01.2009. – Santa Bērziņa.

⁴ Kopš 16.01.2009. – daļas vadītājs.

⁵ Kopš 16.01.2009. – daļas vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks.

6. pielikums (turpinājums)

18. DAUGAVPILS FILIĀLE

(vadītāja Ināra Brauna; vadītāja vietniece Bernarda Kezika)

19. LIEPĀJAS FILIĀLE

(vadītājs Gundars Lazdāns; vadītāja vietniece Ieva Ratniece)

20. RĒZEKNES FILIĀLE

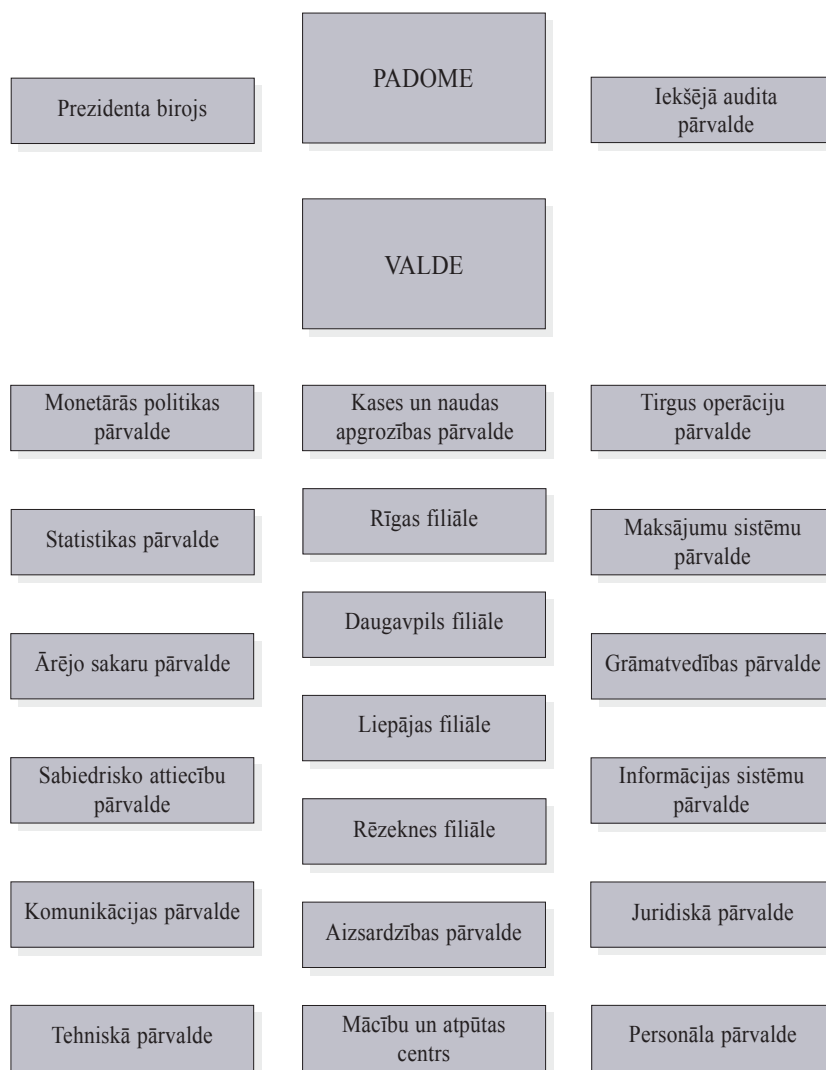
(vadītāja Anna Matisāne; vadītāja vietnieks Gintauts Senkans)

21. MĀCĪBU UN ATPŪTAS CENTRS

(vadītāja Zaiga Blūma; vadītāja vietniece Dace Miķilpa)

7. pielikums

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRA 2008. GADA BEIGĀS

8. pielikums

LATVIJAS BANKAS PĀRSTĀVniecība STARPTAUTISKAJĀS ORGANIZĀCIJĀS**EIROPAS SAVIENĪBA****EFK**

Kārlis Bauze, Monetārās politikas pārvaldes vadītājs

Juris Kravalis (pārstāvja vietnieks), Ārējo sakaru pārvaldes vadītājs

EFK apakškomiteja eiro monētu jautājumos

Maruta Brūkle, Kases un naudas apgrozības pārvaldes Monētu daļas vadītāja

EFK apakškomiteja SVF jautājumos

Juris Kravalis, Ārējo sakaru pārvaldes vadītājs

Eiropas Banku uzraugu komiteja

Vita Pilsuma, Latvijas Bankas padomes locekle (banku uzraudzības institūciju pārstāv FKTK padomes loceklis Jānis Placis)

Eurostat Maksājumu bilances komiteja

Daiga Gaigala-Ližbovska, Statistikas pārvaldes Maksājumu bilances statistikas daļas vadītāja

Valters Zīle, Statistikas pārvaldes Maksājumu bilances statistikas daļas vadītāja vietnieks

Latvijas Republikas Pastāvīgā pārstāvniecība Eiropas Savienībā

Aldis Austers, nozares padomnieks, Latvijas Bankas specializētais atašējs

Monetārās, finanšu un maksājumu bilances statistikas komiteja

Agris Caune, Statistikas pārvaldes vadītājs

Ilmārs Skarbnieks, Statistikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Valsts administrācijas grupa

Vilnis Kepe, Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītāja vietnieks

EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMA**ECB Ģenerālpadome**

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

Banknošu komiteja

Veneranda Kausa, Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītāja

Vilnis Kepe, Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītāja vietnieks

Banku uzraudzības komiteja

Zoja Razmusa, Monetārās politikas pārvaldes vadītāja vietniece (banku uzraudzības institūciju pārstāv FKTK padomes locekle Ludmila Vojevoda)

Cilvēkresursu konference

Inta Lovnika, Personāla pārvaldes vadītāja

Eirosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja

Mārtiņš Grāvītis, Sabiedrisko attiecību pārvaldes vadītājs

Aina Raņķe, Komunikācijas pārvaldes vadītāja

Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja

Jānis Caune, Latvijas Bankas galvenais grāmatvedis

Leo Ašmanis, Latvijas Bankas galvenā grāmatveža vietnieks¹¹ Kopš 16.01.2009. – Gatis Gersons, Grāmatvedības pārvaldes Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļas vadītājs.

*8. pielikums (turpinājums)***Iekšējā audita komiteja**

Modris Briedis, Iekšējā audita pārvaldes vadītājs¹

Anita Hāznere, Iekšējā audita pārvaldes vadītāja vietniece, Bankas darbības audita daļas vadītāja

Informācijas tehnoloģiju komiteja

Harijs Ozols, Latvijas Bankas valdes loceklis, Informācijas sistēmu pārvaldes vadītājs

Ivo Odītis, Informācijas sistēmu pārvaldes vadītāja vietnieks

Juridiskā komiteja

Ilze Posuma, Latvijas Bankas valdes locekle, Juridiskās pārvaldes vadītāja

Iveta Krastiņa, Juridiskās pārvaldes vadītāja vietniece

Maksājumu un norēķinu sistēmu komiteja

Egons Gailītis, Maksājumu sistēmu pārvaldes vadītājs

Elmārs Zakulis, Monetārās politikas pārvaldes Finanšu tirgus analīzes daļas vadītājs

Monetārās politikas komiteja

Kārlis Bauze, Monetārās politikas pārvaldes vadītājs

Uldis Rutkaste, Monetārās politikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Starptautisko attiecību komiteja

Andris Ruselis, Latvijas Bankas prezidenta vietnieks

Juris Kravalis, Ārējo sakaru pārvaldes vadītājs

Statistikas komiteja

Agris Caune, Statistikas pārvaldes vadītājs

Ilmārs Skarbnieks, Statistikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Tirgus operāciju komiteja

Raivo Vanags, Latvijas Bankas valdes loceklis, Tirgus operāciju pārvaldes vadītājs

Harijs Zuļģis, Tirgus operāciju pārvaldes tirgus operāciju analīzes galvenais speciālists

STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS**Pilnvaroto padome**

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komiteja

Andris Ruselis, Latvijas Bankas prezidenta vietnieks

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas vietnieku grupa

Juris Kravalis, Ārējo sakaru pārvaldes vadītājs

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu birojs Vašingtonā

Mārtiņš Bitāns, Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupas izpilddirektora padomnieks, Latvijas pārstāvis SVF

¹ Kopš 16.01.2009. – Leo Ašmanis, Iekšējā audita pārvaldes vadītājs.

9. pielikums

2008. GADĀ PUBLICĒTIE LATVIJAS BANKAS IZDEVUMI

Šajā sarakstā iekļautas publikācijas, kuras 2008. gadā sagatavojusi un izdevusi Latvijas Banka. Tās interesentiem pieejamas Latvijas Bankas interneta lapā (www.bank.lv). Iespējā veidā sagatavotos Latvijas Bankas izdevumus iespējams saņemt bez maksas gan Latvijas Bankā, gan arī pa pastu (ja nav norādīts citādi un pietiek krājumu), sūtot pieprasījumu uz adresi, kas norādīta šā izdevuma pēdējā lappusē, vai izmantojot e-pasta adresi info@bank.lv.

REGULĀRIE IZDEVUMI

"Latvijas Bankas 2007. gada pārskats"

"Monetārais Apskats. Monetary Review" (2007. gada 3. un 4. numurs un 2008. gada 1. un 2. numurs)

"Monetārais Biļetens" (2007. gada 11. un 12. numurs un 2008. gada 1.–10. numurs)

"Finanšu Stabilitātes Pārskats" (2007)

"Latvijas Maksājumu Balance. Latvia's Balance of Payments" (2007. gada 3. un 4. numurs un 2008. gada 1. un 2. numurs)

"Latvijas Maksājumu Balance (Pamatrādītāji)" (2007. gada 11. un 12. numurs un 2008. gada 1.–10. numurs)

"Averss un Reverss" (2008. gada 1.–4. numurs un Latvijas Bankas organizētajai konferencei "Reālā konverģence ceļā uz eiro ieviešanu – pieredze un perspektīvas" veltīts speciālizlaidums)

PĒTĪJUMI

1. *Beņkovskis K.* Banku aizdevumu kanāls Latvijas monetārās politikas transmisijā
2. *Ajevskis V., Dāvidsons G.* Dinamisko faktoru modeļu lietojums Latvijas iekšzemes kopprodukta prognozēšanā
3. *Fadejeva L., Meļihovs A.* Baltijas valstu un Eiropas ekonomiskās aktivitātes kopīgie faktori
4. *Vītola K., Dāvidsons G.* Eksporta strukturālā transformācija preču telpas modelī
5. *Beņkovskis K.* Mēneša rādītāju izmantošana Latvijas reālā iekšzemes kopprodukta pieauguma īstermiņa prognozēšanā

*10. pielikums***LATVIJAS BANKAS PAMATUZDEVUMU IZPILDES 2008. GADA
NORMATĪVĀS AKTUALITĀTES****17. janvāris**

Latvijas Bankas padome apstiprināja noteikumus Nr. 14 "Darījumu procentu likmes" (spēkā ar 24.02.2008.), par 1.0 procentu punktu (līdz 3.00% gadā) paaugstinot banku noguldījumu iespējas uz nakti Latvijas Bankā procentu likmi un atstājot nemainīgu refinansēšanas likmi (6.00%) un aizdevumu iespējas uz nakti Latvijas Bankā procentu likmi (7.50%).

Latvijas Bankas padome apstiprināja noteikumus Nr. 15 "Obligāto rezervju procents" (spēkā ar 24.02.2008.), samazinot rezervju normu par 1.0 procentu punktu (līdz 7%) šādām pasīvā esošo piesaistīto līdzekļu kategorijām: noguldījumiem ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem, noguldījumiem ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu ilgāku par 2 gadiem un bankas emitētiem neatsaucamiem (bez tiesībām atpirkt pirms dzēšanas termiņa) parāda vērtspapīriem ar sākotnējo dzēšanas termiņu ilgāku par 2 gadiem.

13. marts

Latvijas Bankas padome apstiprināja noteikumus Nr. 16 "Obligāto rezervju procents" (spēkā ar 24.04.2008.), samazinot rezervju normu par 1.0 procentu punktu (līdz 6%) šādām pasīvā esošo piesaistīto līdzekļu kategorijām: noguldījumiem ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem, noguldījumiem ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu ilgāku par 2 gadiem un bankas emitētiem neatsaucamiem (bez tiesībām atpirkt pirms dzēšanas termiņa) parāda vērtspapīriem ar sākotnējo dzēšanas termiņu ilgāku par 2 gadiem.

17. jūlijs

Latvijas Bankas padome apstiprināja noteikumus Nr. 17 "Grozījumi Latvijas Bankas 2007. gada 12. jūlija noteikumos Nr. 7 "Lata naudas zīmju apraksts"" (spēkā ar 17.07.2008.).

11. septembris

Latvijas Bankas padome apstiprināja noteikumus Nr. 18 "Obligāto rezervju procents" (spēkā ar 24.10.2008.), samazinot rezervju normu par 1.0 procentu punktu (līdz 5%) šādām pasīvā esošo piesaistīto līdzekļu kategorijām: noguldījumiem ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem, noguldījumiem ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu ilgāku par 2 gadiem un bankas emitētiem neatsaucamiem (bez tiesībām atpirkt pirms dzēšanas termiņa) parāda vērtspapīriem ar sākotnējo dzēšanas termiņu ilgāku par 2 gadiem, kā arī samazinot rezervju normu par 1.0 procentu punktu (līdz 7%) visām pārējām rezervju bāzē iekļautajām saistībām.

Latvijas Bankas padome apstiprināja noteikumus Nr. 19 "Noteikumi par lata naudas zīmēm" (spēkā ar 11.09.2008.).

13. novembris

Latvijas Bankas padome apstiprināja "Sistēmas noteikumus dalībai SAMS" un "Sistēmas noteikumus dalībai EKS".

Latvijas Bankas padome apstiprināja noteikumus Nr. 20 "Obligāto rezervju procents" (spēkā ar 24.11.2008.), samazinot rezervju normu par 1.0 procentu punktu (līdz 4%) šādām pasīvā esošo piesaistīto līdzekļu kategorijām: noguldījumiem ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem, noguldījumiem ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu ilgāku par 2 gadiem un bankas emitētiem neatsaucamiem (bez tiesībām atpirkt pirms dzēšanas termiņa) parāda vērtspapīriem ar sākotnējo dzēšanas termiņu ilgāku par 2 gadiem, kā arī samazinot rezervju normu par 1.0 procentu punktu (līdz 6%) visām pārējām rezervju bāzē iekļautajām saistībām.

10. pielikums (turpinājums)

Latvijas Bankas padome apstiprināja noteikumus Nr. 21 "Obligāto rezervju procents" (spēkā ar 24.12.2008.), samazinot rezervju normu par 1.0 procentu punktu (līdz 3%) šādām pasīvā esošo piesaistīto līdzekļu kategorijām: noguldījumiem ar noteikto termiņu ilgāku par 2 gadiem, noguldījumiem ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu ilgāku par 2 gadiem un bankas emitētiem neatsaucamiem (bez tiesībām atpirkt pirms dzēšanas termiņa) parāda vērtspapīriem ar sākotnējo dzēšanas termiņu ilgāku par 2 gadiem, kā arī samazinot rezervju normu par 1.0 procentu punktu (līdz 5%) visām pārējām rezervju bāzē iekļautajām saistībām.

Latvijas Bankas padome apstiprināja noteikumus Nr. 22 "Grozījumi Latvijas Bankas 2007. gada 12. jūlija noteikumos Nr. 7 "Lata naudas zīmju apraksts"" (spēkā ar 15.12.2008.).

5. decembris

Latvijas Bankas padome apstiprināja noteikumus Nr. 23 "Darījumu procentu likmes" (spēkā ar 09.12.2008.), nosakot, ka aizdevumu iespējas uz nakti Latvijas Bankā procentu likme ir 7.50% gadā, ja banka aizdevumu iepriekšējās 30 dienās izmantojusi ne vairāk kā 5 darbadienas; 15% gadā, ja banka aizdevumu iepriekšējās 30 dienās izmantojusi 6–10 darbadienas; 30% gadā, ja banka aizdevumu iepriekšējās 30 dienās izmantojusi vairāk nekā 10 darbadienu, un atstājot nemainīgu refinansēšanas likmi (6.00%) un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi (3.00%).

11. pielikums

TERMINI

Aizdevumu iespēja uz nakti – pastāvīgā iespēja Latvijas Republikā reģistrētām bankām Latvijas Bankā saņemt automātiskos un pieprasījuma aizdevumus uz nakti pret ķīlu.

Atlikušais termiņš – līdz parāda instrumenta dzēšanas vai aizdevuma atmaksas datumam vai kādas citas finanšu operācijas beigu datumam atlikušais laiks.

Automātiskais aizdevums – aizdevums, ko Latvijas Republikā reģistrētai bankai, īstenojot aizdevumu iespēju uz nakti, Latvijas Banka izsniedz pret ķīlu līdz nākamajai darbdienai šīs bankas naudas konta debeta atlikuma segšanai.

Bruto norēķinu sistēma – pārvedumu sistēma, kurā norēķins par katru naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu tiek veikts, pamatojoties uz katru atsevišķu maksājuma rīkojumu atbilstoši to saņemšanas secībai.

Centrālā valdība – valsts institūcijas, t.sk. ministrijas, vēstniecības, pārstāvniecības, aģentūras, padomes, izglītības, veselības aizsardzības, tiesībsargājošās, kultūras un citas valsts iestādes, kuru kompetence attiecas uz visu valsts ekonomisko teritoriju. Centrālā valdība ietver valsts bezpeļņas institūcijas, ko tā kontrolē un finansē. Latvijas centrālās valdības institucionālo vienību sarakstu saskaņā ar Eiropas Kontu sistēmas 1995 (EKS 95) prasībām sagatavo CSP.

Citi finanšu starpnieki (CFS) – finanšu iestādes (izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus), kuras iesaistītas galvenokārt finanšu starpniecībā, ņemoties tādas saistības, kas nav nauda, ne-MFI noguldījumi un tuvi noguldījumu aizstājēji vai apdrošināšanas tehniskās rezerves. CFS ir kredītēšanā iesaistītās sabiedrības (piemēram, finanšu līzings sabiedrības, faktūrkredītēšanas sabiedrības, eksporta vai importa finansēšanas sabiedrības), ieguldījumu fondi, ieguldījumu brokeru sabiedrības, finanšu instrumentsabiedrības, finanšu pārvaldītājsabiedrības, riska kapitāla sabiedrības, kā arī citas finanšu iestādes, ja to darbība atbilst minētajiem nosacījumiem.

ECB Ģenerālpadome – viena no ECB lēmēj institūcijām, kuras sastāvā ietilpst ECB prezidents, viņa vietnieks un visu ES valstu centrālo banku prezidenti.

Eiro zona – ES valstis, kuras saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu ievieš eiro kā to vienoto valūtu un kurās tiek īstenota vienotā monetārā politika, par ko atbild ECB Padome. 2008. gada beigās eiro zonu veidoja Austrija, Beļģija, Francija, Grieķija, Īrija, Itālija, Kipra, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Portugāle, Slovēnija, Somija, Spānija un Vācija (2009. gada 1. janvārī eiro zonai pievienojās arī Slovākija).

Eiropas Centrālā banka (ECB) – ECBS un Eirosistēmas centrālā institūcija, kam saskaņā ar Eiropas Kopienas normatīvajiem aktiem piešķirts juridiskās personas statuss. ECB, sadarbojoties ar ES valstu centrālajām bankām, īsteno Eirosistēmai un ECBS izvirzītos uzdevumus saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem. ECB pārvalda Padome un Valde. Kamēr visas ES valstis nav ievieš eiro, ECBS ietvaros darbojas arī trešā ECB lēmēj institūcija – Ģenerālpadome.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) – ietver ECB un ES valstu centrālās bankas. Centrālās bankas tajās ES valstīs, kuras vēl nav ievieš eiro, īsteno neatkarīgu monetāro politiku saskaņā ar attiecīgās valsts normatīvajiem aktiem un tādējādi nav iesaistītas Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanā.

Eirosistēma – ietver ECB un eiro zonas valstu centrālās bankas. Eirosistēmas lēmēj institūcijas ir ECB Padome un ECB Valde.

11. pielikums (turpinājums)

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) – ES Padomes izveidota komiteja ekonomikas un finanšu jautājumos, kurā darbojas ES valstu valdību un centrālo banku pārstāvji, kā arī EK un ECB pārstāvji.

Ekonomikas un monetārā savienība (EMS) – Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā aprakstītas EMS veidošanas procesa ES trīs pakāpes. EMS pirmo pakāpi, kas sākās 1990. gada 1. jūlijā un beidzās 1993. gada 31. decembrī, galvenokārt raksturo brīvas kapitāla plūsmas izveide ES. EMS otrā pakāpe sākās 1994. gada 1. janvārī un ietvēra Eiropas Monetārā institūta izveidi, aizliegumu centrālajām bankām finansēt sabiedrisko sektoru, aizliegumu sabiedriskajam sektoram privileģēti piekļūt finanšu institūcijām un izvairīšanos no pārmērīga valdības budžeta deficīta. EMS trešā pakāpe sākās 1999. gada 1. janvārī, nododot atbildību par monetārajiem jautājumiem ECB un ieviešot eiro. Ar eiro naudas zīmju ieviešanu 2002. gada 1. janvārī tika pabeigts EMS izveides process.

Elektroniskā klīringa sistēma (EKS) – Latvijas Bankas neto norēķinu sistēma, kas nodrošina klientu maksājuma rīkojumu apstrādi un klīringa (tīrvērtes) norēķinus.

Fiksētas procentu likmes instruments – finanšu instruments, kura kupona procentu likme nemainās visā instrumenta darbības laikā.

Finanšu iestādes, izņemot monetārās finanšu iestādes (MFI) – CFS, finanšu palīgsabiedrības, apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondi.

Finanšu palīgsabiedrības – finanšu iestādes, kas iesaistītas galvenokārt finanšu palīgdarbībās, t.i., darbībās, kuras cieši saistītas ar finanšu starpniecību, bet nav finanšu starpniecība, piemēram, ieguldījumu brokeri, kas neveic finanšu starpniecības pakalpojumus savā vārdā, sabiedrības, kas nodrošina finanšu tirgu infrastruktūru, iestādes, kas uzrauga MFI, finanšu iestādes un finanšu tirgu. FKTK un *NASDAQ OMX Riga* uzskatāmas par finanšu palīgsabiedrībām.

Galvenās refinansēšanas operācijas – tirgus operācijas, ko Latvijas Banka veic, organizējot reverso darījumu izsoles, kurās Latvijas Republikā reģistrētām bankām piešķir aizdevumus pret ķīlu. Izsoles minimālā aizdevuma procentu likme ir vienāda ar Latvijas Bankas refinansēšanas likmi. Latvijas Banka katrai izsolei nosaka izsoles kopējo apjomu. Aizdevuma termiņš ir 7 dienas.

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas – tirgus operācijas, ko Latvijas Banka veic, organizējot reverso darījumu izsoles, kurās Latvijas Republikā reģistrētām bankām piešķir aizdevumus pret ķīlu. Izsoles minimālā aizdevuma procentu likme ir vienāda ar Latvijas Bankas refinansēšanas likmi. Latvijas Banka katrai izsolei nosaka izsoles kopējo apjomu. Aizdevuma termiņš ir 91 diena.

Kapitāla vērtspapīri – vērtspapīri, kas nodrošina līdzdalību komercsabiedrības kapitālā. Tie ietver biržās tirgotus un netirgotus kapitāla vērtspapīrus (piemēram, kotētas akcijas, nekotētas akcijas un citus kapitāla vērtspapīru veidus) un parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

Klīrings (tīrvērtē) – maksājuma dokumentu vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu nosūtīšanas, apstrādes un savstarpējās saskaņošanas process, kas notiek pirms norēķina un kā rezultātā, pamatojoties uz visiem banku iesniegtajiem maksājuma dokumentiem, aprēķina katras bankas klīringa (tīrvērtes) neto pozīciju, t.i., kopējās naudas līdzekļu saistības vai prasības pret pārējām bankām.

Koncentrācijas rādītājs – piecu lielāko transakciju nosūtītāju tirgus daļa katras maksājumu sistēmas transakciju kopskaitā un kopapjomā. Pieci lielākie transakciju nosū-

11. pielikums (turpinājums)

tītāji maksājumu apjoma ziņā var būt atšķirīgi no pieciem lielākajiem transakciju nosūtītājiem maksājumu skaita ziņā. Latvijas Bankas maksājumu sistēmu koncentrācijas rādītāja aprēķinā iekļautas arī Latvijas Bankas transakcijas.

Kredītiestāde – sabiedrība, kas dibināta, lai pieņemtu noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no neierobežota klientu loka un savā vārdā izsniegtu kredītus, un sniegtu citus finanšu pakalpojumus, vai elektroniskās naudas institūcijas, kas emitē maksāšanas līdzekļus elektroniskās naudas veidā. Latvijas kredītiestādes (bankas un elektroniskās naudas institūcijas) ietvertas "Latvijas Republikas monetāro finanšu iestāžu sarakstā" (sk. Latvijas Bankas interneta lapas (www.bank.lv) izvēlnes "Tiesību akti" sadaļu "Statistikas pārskati").

Kredītrisks – iespēja ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ.

Likviditātes risks – iespēja, ka saistības netiks izpildītas laikus un nebūs iespējams atsavināt aktīvus tuvu to patiesajai vērtībai.

M0 – naudas bāze, kas aprēķināta saskaņā ar Latvijas Bankas metodoloģiju un ietver Latvijas Bankas emitētās latu banknotes un monētas un rezidentu MFI un finanšu iestāžu pieprasījuma noguldījumus (noguldījumus uz nakti) Latvijas Bankā.

M1 – šaurās naudas rādītājs, kas aprēķināts saskaņā ar ECB metodoloģiju un ietver Latvijas Bankas emitētās latu banknotes un monētas, neieskaitot to atlikumus MFI kasēs, un rezidentu nefinanšu sabiedrību, finanšu iestāžu, māj-saimniecību un māj-saimniecības apkalpojošo bezpeļņas institūciju un pašvaldību latos un ārvalstu valūtās MFI uz nakti veiktos noguldījumus.

M2 – vidējās naudas rādītājs, kas aprēķināts saskaņā ar ECB metodoloģiju un ietver M1 un rezidentu nefinanšu sabiedrību, finanšu iestāžu, māj-saimniecību un māj-saimniecības apkalpojošo bezpeļņas institūciju un pašvaldību latos un ārvalstu valūtās MFI veiktos noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem ieskaitot (īstermiņa krānoguldījumus) un noguldījumus ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot (īstermiņa noguldījumus).

M2X – plašā nauda; šis naudas rādītājs tiek aprēķināts saskaņā ar Latvijas Bankas metodoloģiju un ietver Latvijas Bankas emitētās latu banknotes un monētas, neieskaitot to atlikumus MFI kasēs, un rezidentu nefinanšu sabiedrību, finanšu iestāžu, māj-saimniecību un māj-saimniecības apkalpojošo bezpeļņas institūciju MFI veiktos noguldījumus uz nakti un termiņnoguldījumus (t.sk. noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu un *repo* darījumus) latos un ārvalstu valūtās. Pašvaldību noguldījumi tiek ietverti M2X kā neto rādītājs pieprasījuma pusē.

M3 – plašās naudas rādītājs, kas aprēķināts saskaņā ar ECB metodoloģiju un ietver M2, *repo* darījumus, MFI emitētos parāda vērtspapīrus ar termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot un naudas tirgus fondu akcijas un daļas.

Mainīgas procentu likmes instruments – finanšu instruments, kura kupona procentu likmi periodiski pārskata attiecībā pret atsauces indeksu, lai atspoguļotu īstermiņa vai vidēja termiņa tirgus procentu likmju pārmaiņas. Mainīgas procentu likmes instrumentiem kupona procentu likme var būt noteikta, izmantojot vai nu atsauces indeksu kādā datumā pirms procentu uzkrāšanas perioda sākuma, vai arī procentu uzkrāšanas perioda laikā.

Māj-saimniecības – fiziskās personas vai fizisko personu grupas kā patērētāji un tikai pašu galapatēriņam domātu preču ražotāji un nefinanšu pakalpojumu sniedzēji. Latvijā

11. pielikums (turpinājums)

par mājsaimniecībām uzskatāmi arī individuālā darba veicēji, ja viņi nav reģistrējuši savu darbību Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra komercreģistrā. Veidojot kopsavilkumus, mājsaimniecību sektorā parasti iekļauj arī mājsaimniecības apkalpojošo bezpeļņas institūciju datus.

Mājsaimniecības apkalpojošās bezpeļņas institūcijas – institūcijas, kas nodrošina preces un pakalpojumus fiziskajām personām vai fizisko personu grupām un resursus gūst galvenokārt no brīvprātīgām iemaksām naudā vai natūrā, piemēram, arodbiedrības, profesionālās vai izglītības apvienības, patērētāju asociācijas, politiskās partijas, baznīcas, reliģiskās kopienas, kā arī kultūras, atpūtas un sporta klubi, žēlsirdības, atbalsta un palīdzības organizācijas.

Maksājumu bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo Latvijas saimnieciskos darījumus ar pārējām valstīm konkrētā periodā. Šajā pārskatā ietilpst darījumi, kuri saistīti ar precēm, pakalpojumiem, ienākumiem un pārvedumiem, un tie neto darījumi, kuri rada finanšu prasības ("Aktīvi") vai finanšu saistības ("Pasīvi") pret pārējām valstīm.

Monetārās finanšu iestādes (MFI) – iestādes, kas kopā veido naudas emisijas sektoru. Latvijas Banka uztur "Latvijas Republikas monetāro finanšu iestāžu sarakstu" (sk. Latvijas Bankas interneta lapas (www.bank.lv) izvēlnes "Tiesību akti" sadaļu "Statistikas pārskati"), kurā 2008. gada beigās iekļauta Latvijas Banka, 34 kredītiestādes, trīs naudas tirgus fondi un 35 pārējās MFI (krājaizdevu sabiedrības). ECB savā interneta lapā regulāri publicē ES valstu MFI sarakstu (sk. Latvijas Bankas interneta lapas (www.bank.lv) izvēlni "Saītes").

Nefinanšu sabiedrība – saimnieciska vienība, kas veic preču ražošanu vai sniedz nefinanšu pakalpojumus nolūkā gūt peļņu vai citus augļus. Latvijā par nefinanšu sabiedrību uzskatāms arī individuālais komersants, ja viņš reģistrējis savu darbību Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra komercreģistrā.

Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI, nenosakot termiņu, un kurus iespējams izņemt vai nu iepriekš brīdinot MFI atbilstoši līgumā noteiktajam brīdinājuma termiņam, vai arī samaksājot tai ievērojamu soda naudu.

Noguldījumi ar noteiktu termiņu – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI un kurus nevar izņemt pirms termiņa beigām vai var izņemt, tikai samaksājot nelielu soda naudu. Šādi noguldījumi aptver arī dažus netirgojamus parāda instrumentus, piemēram, netirgojamus noguldījumu sertifikātus.

Noguldījumu iespēja uz nakti – pastāvīgā iespēja Latvijas Republikā reģistrētām bankām pēc to iniciatīvas veikt Latvijas Bankā noguldījumus uz nakti.

Pamatdarbības risks – iespēja ciest finansiālus un nefinansiālus zaudējumus darbības neparedzētas pārtraukšanas, informācijas nesankcionētas izmantošanas, drošības prasību neievērošanas un citu ar nepilnīgu iekšējās kontroles sistēmu saistītu iekšēju vai ārēju apstākļu dēļ.

Parāda vērtspapīri – vērtspapīri, kas apliecina emitenta (t.i., aizņēmēja) saistības pret šo vērtspapīru turētāju (aizdevēju) un tā apņemšanos veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīru turētājam (aizdevējam) noteiktā datumā vai datumos (piemēram, obligācijas, parādzīmes, naudas tirgus instrumenti). Šiem vērtspapīriem parasti ir noteikta procentu likme (kupons), vai arī tie tiek pārdoti ar diskontu pret summu, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā. Parāda vērtspapīri, kas emitēti ar sākotnējo termiņu ilgāku par 1 gadu, klasificējami kā ilgtermiņa parāda vērtspapīri.

11. pielikums (turpinājums)

Pastāvīgā iespēja – centrālās bankas nodrošināta iespēja, kas pieejama darījuma partneriem pēc to iniciatīvas. Latvijas Banka piedāvā Latvijas Republikā reģistrētām bankām divas pastāvīgās iespējas uz nakti: aizdevumu iespēju un noguldījumu iespēju.

Pieprasījuma aizdevums – aizdevums, ko Latvijas Republikā reģistrētām bankām, īstenojot aizdevumu iespēju uz nakti, Latvijas Banka izsniedz pēc to pieprasījuma pret ķīlu līdz nākamajai darbadienai.

Portfeļieguldījumi – Latvijas rezidentu ieguldījumi (neto darījumi un atlikumi) citu valstu rezidentu emitētajos vērtspapīros ("Aktīvi") un citu valstu rezidentu ieguldījumi Latvijas rezidentu emitētajos vērtspapīros ("Pasīvi"). Portfeļieguldījumos tiek ietverti kapitāla vērtspapīri (nodrošina īpašumtiesības, kas atbilst līdz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām) un parāda vērtspapīri, izņemot tos vērtspapīrus, kuri atspoguļoti ārvalstu tiešajās investīcijās vai rezerves aktīvos.

Reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma – norēķinu sistēma, kurā naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu apstrāde un norēķins notiek individuāli un secīgi (neizmantojot mijieskaitu) reālajā laikā.

Reversais darījums – darījums, kurā Latvijas Banka izsniedz Latvijas Republikā reģistrētām bankām aizdevumu pret ķīlu.

Rezerves – Latvijas Republikā reģistrētu banku naudas turējumi Latvijas Bankā, lai izpildītu rezervju prasības.

Rezervju bāze – obligāto rezervju prasībām pakļautās Latvijas Republikā reģistrētu banku saistības.

Rezervju norma – Latvijas Bankas noteikta rezervju bāzes daļa procentos jeb obligāto rezervju procents. Centrālā banka var noteikt normu arī katrai rezervju bāzē iekļauto bilances posteņu kategorijai. Normas izmanto rezervju prasību aprēķināšanai.

Rezervju prasības – prasības Latvijas Republikā reģistrētām bankām turēt Latvijas Bankā rezervju normai atbilstošas rezerves.

RIGIBID (*Riga Interbank Bid Rate*) – Latvijas starpbanku noguldījumu procentu likmju indekss, kas atspoguļo kotēšanas sarakstā iekļauto banku noteiktās latu naudas tirgus procentu likmes, par kādām šīs bankas vēlas aizņemt naudas līdzekļus latos no citām bankām. Latvijas Banka šo indeksu aprēķina darījumiem ar termiņu uz nakti, 1 diena (sākot ar nākamo darbadienu), 1 nedēļa, 1 mēnesis, 3 mēneši, 6 mēneši un 12 mēnešu.

RIGIBOR (*Riga Interbank Offered Rate*) – Latvijas starpbanku kredītu procentu likmju indekss, kas atspoguļo kotēšanas sarakstā iekļauto banku noteiktās latu naudas tirgus procentu likmes, par kādām šīs bankas vēlas aizdot naudas līdzekļus latos citām bankām. Latvijas Banka šo indeksu aprēķina darījumiem ar termiņu uz nakti, 1 diena (sākot ar nākamo darbadienu), 1 nedēļa, 1 mēnesis, 3 mēneši, 6 mēneši un 12 mēnešu.

Sākotnējais termiņš – saskaņā ar finanšu operācijas sākumā nolīgtajiem noteikumiem un nosacījumiem laiks no parāda instrumenta emisijas datuma līdz dzēšanas datumam vai no aizdevuma izsniegšanas datuma līdz atmaksas datumam, vai no kādas citas finanšu operācijas sākuma datuma līdz beigu datumam.

SEPA (Vienotā eiro maksājumu telpa) (*SEPA (Single Euro Payment Area)*) – telpa, kurā patērētāji, uzņēmējsabiedrības un citi tautsaimniecības dalībnieki neatkarīgi no to atrašanās vietas varēs veikt un saņemt maksājumus eiro gan starp valstīm, gan valstu

11. pielikums (turpinājums)

robežās saskaņā ar vieniem un tiem pašiem galvenajiem nosacījumiem, tiesībām un pienākumiem.

Starpbanku automatizētā maksājumu sistēma (SAMS) – Latvijas Bankas reālā laika bruto norēķinu sistēma, kas nodrošina Latvijas Bankas monetārās politikas operāciju, liela apjoma starpbanku pārvedumu, kā arī citu latos veikto maksājumu norēķinus.

Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) – starptautiska organizācija, kas dibināta 1944. gada jūlijā, lai veicinātu starptautisko monetāro sadarbību, valūtas kursu stabilitāti, valstu ekonomisko izaugsmi un nodarbinātības pieaugumu un nodrošinātu īslai-cīgu finansiālu palīdzību SVF dalībvalstīm maksājumu plūsmas līdzsvarošanai.

Starptautisko investīciju balance – statistikas pārskats, kas atspoguļo Latvijas finanšu prasību ("Aktīvi") un finanšu saistību ("Pasīvi") pret pārējām valstīm atlikumu vērtību un sastāvu.

Starptautisko norēķinu banka (SNB) (*Bank for International Settlements (BIS)*) – starptautiska finanšu organizācija, kas dibināta 1930. gada maijā, lai veicinātu starptautisko monetāro un finanšu sadarbību. SNB darbojas kā centrālo banku banka.

TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma (*TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) system*) – reālā laika bruto norēķinu sistēma eiro, kas nodrošina centrālo banku monetārās politikas operāciju, liela apjoma starpbanku pārvedumu, kā arī citu eiro veikto maksājumu norēķinus.

TARGET2 – jauna TARGET sistēmas paaudze, kurā TARGET decentralizēto tehnisko struktūru aizstājusi vienota platforma, kas nodrošina saskaņotu pakalpojumu sniegšanu un vienotu cenu noteikšanas shēmu.

TARGET2-Latvija – TARGET2 komponentsistēma Latvijā, kuras darbību nodrošina Latvijas Banka kopīgi ar pārējām ECBS centrālajām bankām.

Termiņnoguldījumi Latvijas Bankā – tādi noguldījumi latos ar fiksētu procentu likmi uz noteiktu termiņu, kurus Latvijas Bankā tās organizētas termiņnoguldījumu izsoles rezultātā veic Latvijas Republikā reģistrētas bankas. Izsoles maksimālā noguldījuma procentu likme ir vienāda ar Latvijas Bankas refinansēšanas likmi. Latvijas Banka katrai izsolei nosaka izsoles kopējo apjomu.

Tiešās investīcijas – investīcijas (neto darījumi un atlikumi), ko ārvalstu investors veic, lai iegūtu būtisku līdzdalību (īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām) kādā Latvijas komercsabiedrībā ("Tiešās investīcijas Latvijā"), vai Latvijas investors – kādā ārvalstu kompānijā ("Tiešās investīcijas ārvalstīs"). Tās ietver tiešās investīcijas pašu kapitāla, reinvestētās peļņas un cita kapitāla veidā.

Tiešie darījumi – darījumi, kurus Latvijas Banka noslēdz ar Latvijas Republikā reģistrētām bankām organizētas vērtspapīru tiešās pirkšanas vai pārdošanas izsoles vai ārvalstu valūtas bezskaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas rezultātā.

Tirgus operācijas – operācijas, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Latvijas Bankas tirgus operācijas var iedalīt atbilstoši Eirosistēmā lietotajam dalījumam četrās kategorijās: galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, strukturālās operācijas un precizējošās operācijas. Latvijas Bankas galvenie tirgus operāciju instrumenti ir reversie darījumi. Strukturālajām operācijām pieejami tiešie darījumi, savukārt precizējošo operāciju veikšanai pieejami tiešie darījumi, valūtas mijmaiņas darījumi un termiņnoguldījumu piesaiste.

11. pielikums (turpinājums)

Tirgus risks – iespēja ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru (piemēram, procentu likmju vai valūtas kursu) nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ.

Valdība – valsts institūcijas, kuras ražo netirgojamas preces vai sniedz pakalpojumus, kas paredzēti individuālajam vai kolektīvajam patēriņam, vai valsts institūcijas, kuras iesaistītas nacionālā ienākuma vai nacionālās bagātības pārdalē. Latvijā valdība ietver centrālo valdību un vietējo valdību. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu saskaņā ar Eiropas Kontu sistēmas 1995 (EKS 95) prasībām sagatavo CSP.

Valūtas kursa mehānisms II (VKM II) – valūtas kursa režīms, kas nodrošina pamatprincipus sadarbībai valūtas kursu politikas jomā starp eiro zonas valstīm un ES valstīm, kuras nepiedalās EMS trešajā pakāpē. 2008. gada beigās VKM II piedalījās Dānija, Igaunija, Latvija, Lietuva un Slovākija (2009. gada 1. janvārī, ieviešot eiro, Slovākija pārtrauca dalību VKM II).

Valūtas mijmaiņas darījums – vienas valūtas maiņa pret otru, vienlaikus veicot pirkšanas un pārdošanas darījumu pēc darījuma sākumkursa un pārdošanas un pirkšanas darījumu pēc darījuma beigu kursa. Tirgus operāciju ietvaros Latvijas Banka par latiem pērk ārvalstu valūtu no Latvijas Republikā reģistrētām bankām, vienlaikus noslēdzot ārvalstu valūtas nākotnes pārdošanas darījumu, vai arī pārdod ārvalstu valūtu Latvijas Republikā reģistrētām bankām, vienlaikus noslēdzot ārvalstu valūtas nākotnes pirkšanas darījumu. Latvijas Banka valūtas mijmaiņas darījumu izsolēs kā ārvalstu valūtu izmanto tikai eiro. Valūtas mijmaiņas darījumu, pērkot ārvalstu valūtu no bankām ar atpārdošanu, izsoles minimālā latu procentu likme ir vienāda ar Latvijas Bankas refinansēšanas likmi, bet, pārdodot ārvalstu valūtu bankām ar atpirkšanu, izsoles maksimālā latu procentu likme ir vienāda ar Latvijas Bankas refinansēšanas likmi. Latvijas Banka katrai izsolei nosaka izsoles kopējo apjomu.

Vērtspapīru tiešā pirkšana un pārdošana – darījumi Latvijas Bankas organizētas vērtspapīru tiešās pirkšanas vai pārdošanas izsoles rezultātā. Latvijas Banka izsolēs piedāvā Latvijas Republikā reģistrētām bankām pirkt vai pārdot latos denominētus parāda vērtspapīrus. Vērtspapīru tiešās pirkšanas izsolēs maksimālā pirkšanas cena un tiešās pārdošanas izsolēs minimālā pārdošanas cena tiek noteikta atbilstoši attiecīgo vērtspapīru tirgus cenai. Latvijas Banka katrai izsolei nosaka pērkamo vai pārdodamo vērtspapīru apjomu.

Vietējā valdība – valsts institūcijas, kuru kompetence attiecas tikai uz vietējo ekonomisko teritoriju. Vietējā valdība ietver valsts bezpeļņas institūcijas, kuras vietējā valdība kontrolē un finansē. Latvijā vietējā valdība ir pašvaldības. Latvijas vietējās valdības institucionālo vienību sarakstu saskaņā ar Eiropas Kontu sistēmas 1995 (EKS 95) prasībām sagatavo CSP.

Latvijas Bankas 2008. gada pārskats

K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā, LV-1050
Tālrunis: 6702 2300 Fakss: 6702 2420
<http://www.bank.lv>
info@bank.lv
Iespiests "Premo"

